

2018
PRACOVNÝ
MATERIÁL

ANALÝZA SITUÁCIE
V OBLASTI CESTOVNÉHO
RUCHU SO ZAMERANÍM NA MESTO
GYŐR A DUNAJSKEJ STREDEY

Projekt „CULTACROSS”

Projektová činnosť "Využitie kultúrnych a prírodných hodnôt pre účely cestovného ruchu"

ISBN 978-615-81088-3-6

**Analýza situácie v oblasti ceto vného ruchu so zameraním na mesto Győr a
Dunajskej Stredy**

Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálata

Obsah

1. Zhrnutie	3
2. História, pozadie úlohy	5
3. Ponuky kultúrneho turizmu mesta Győr a Dunajskej Stredy, ďalej Malého Žitného ostrova a Žitného ostrova.....	7
3.1 Sociálne, environmentálne a ekonomické podmienky	7
3.1.1 Geografická poloha skúmaného priestoru	7
3.1.2 Charakteristika siete osídlenia	8
3.1.3 Sociálne procesy	12
3.1.4 Ekonomické charakteristiky	21
3.1.5 Cestovný ruch	23
4. Analýza kultúrnej a turistickej ponuky a dopytu regiónu a oboch miest.....	30
4.1 Ponuka	30
4.1.1 Budované dedičstvo	30
4.1.2 Udalosti a športové podujatia	41
4.1.3 Miestne produkty	42
4.2 Dopyt	43
5. Analýza vzťahov kultúrneho cestovného ruchu	46
6. Analýza prostredia kultúrneho turizmu.....	50
6.1 Poloha.....	50
6.2 Susedia.....	51
6.2.1 Hlavné mesto Maďarska	51
6.2.2 Hlavné mesto Rakúska	51
6.2.3 Hlavné mesto Slovenska	52
6.2.4 Západná časť južného Slovenska	53
6.2.5 Okolie Neziderského jazera	53
6.2.6 Región severného Balatonu.....	54
6.2.7 Krajina župy Vas	55
6.2.8 Podunajsko, Ohyb Dunaja.....	55
6.2.9 Alpy.....	56
6.3 Vlastná tvár	57
6.3.1 Thermalpark – Dunajská Streda	57
6.3.2 Vodné túry na Žitnom ostrove	58

6.3.3 Rybárčenie na Žitnom ostrove.....	59
6.3.4 Cyklistické túry.....	59
6.3.5 Stavebné dedičstvo.....	60
6.3.6 Dom Mobilis v Győr.....	61
6.3.7 Audi Aréna Győr.....	62
6.4 Výhody spoločných ponúk, konkurencieschopnosť.....	62
7. Možnosti cezhraničnej kultúrnej a turistickej spolupráce regiónu Arrabona	64
8. Porovnávací analýza založená na medzinárodne osvedčených postupoch pre program Győr - Európske hlavné mesto kultúry	68
8.1 Úvod.....	68
8.2 A. Skúsenosti mimoriadne vyzdvihnutých príkladov.....	69
8.3 B. Správna prax	71
8.4 C. Uváženia hodné poučenia.....	73
8.5 Zhrnutie.....	74

1. Zhrnutie

Cieľom tejto situačnej analýzy je, aby poskytol vhodný základ pre rozvoj jednotnej, cezhraničnej stratégie pre kultúrny cestovný ruch, ktorý je organizovaný v okolí osy miest Győr a Dunajskej Stredy, v podstate na križovatke oblastí Žitného ostrova na Slovensku a Malého Žitného ostrova v Maďarsku (ďalej, s odkazom na názov cezhraničnej spolupráce v tejto oblasti: región Arrabona)

Analýza situácie je súčasťou projektu CULTACROSS, ktorý je realizovaný v rámci maďarsko-slovenského programu. Analýza je neoddeliteľnou súčasťou komplexnej analýzy, tvorby stratégie a reťazcu úloh, ktorý slúži na posilnenie spolupráce medzi partnermi. Súbežne s analýzou situácie sa pripraví aj analýza trhu, ktorá sleduje aj príležitosti kultúrneho cestovného ruchu v regióne Arrabona. Následne, pripraví sa aj analýza rizík, inventár cestovného ruchu a kalendár udalostí. Nakoniec, na základe zistení z dokončených analýz pripraví sa marketingová stratégia cestovného ruchu v danom regióne. Je veľmi poľutovaniahodné, že časovanie realizácie pracovného procesu nie je najvhodnejšie kvôli paralelnej (v skutočnosti je oneskorené z hľadiska analýzy situácie a prieskumu trhu) realizácie Kultúrnej akčnej skupiny (KAS), preto sa nemôže spoliehať na veľmi relevantné ponaučenia z jej činností. Metodiku analýzy je možné určiť štatistickou analýzou, čiastočne doplnené skúsenosťami, ktoré sú získané zo stretnutí KAS, ktoré už existujú, ako aj so spracovaním on-line dotazníka.

Dokument zohľadňuje všeobecné geografické, ekonomické a sociálne charakteristiky regiónu a analyzuje všetky aspekty cestovného ruchu, najmä tie faktory, ktoré ovplyvňujú kultúrny cestovný ruch. Ďalej, dokument analyzuje podmienky ponuky a dopytu, cezhraničných vzťahov a prostredia kultúrneho cestovného ruchu, ktoré prispievajú k úspešnému uplatňovaniu projektu mesta Győr pre Európske hlavné mesto kultúry. Nakoniec, dokument naznačuje aj možnosti cezhraničnej spolupráce v oblasti cestovného ruchu v regióne Arrabona.

Dokument zodpovedá existujúcim stratégiám, ktoré boli pripravené v mestách Győr a Dunajskej Stredy, zodpovedá myšlienkam rozvoja cestovného ruchu a integrovanej teritoriálnej stratégii EZÚS Arrabona (najmä k zisteniam o cestovnom ruchu).

Hlavné zistenia pripravenej analýzy situácie sú nasledovné:

Jasným spoločným záujmom je spoločná turistická ponuka regiónov Malého Žitného ostrova a Žitného ostrova, ktoré majú veľa spoločného z hľadiska turistického obrazu, ďalej spoločné plánovanie a realizácia rozvoja destinácií.

Stratégia kultúrneho cestovného ruchu regiónu Arrabona je určená predovšetkým geografickým umiestnením regiónu. Jadrom spoločného turistického obrazu regiónu je, že región má čisté, tiché prírodné prostredie a je umiestnený v bezprostrednej blízkosti dynamicky sa rozvíjajúcich hlavných miest (Viedeň, Budapešť a Bratislava), ktoré majú podstatný finančný potenciál a ktoré sú prístupné z hľadiska cestnej, železničnej a dokonca aj z hľadiska vodnej dopravy.

Hore spomenuté endogénna faktory ovplyvňujú aj podmienky ponuky a dopytu v oblasti kultúrneho cestovného ruchu, pretože môžu ale ako aj treba apelovať aj na tie kultúrne potreby, ktoré idú mimo lokálnych (vo vnútri regiónu) charakteristík, ktoré upútajú aj občanov prichádzajúcich zo susedných regiónov, ktorí sú zvyknutí na vysokú kvalitu služieb, schopní zaplatiť kvalitu služieb a ktorí túžia po dobre prístupnej rekreácii mimo rušného hlavného mesta. Vytváranie a uspokojovanie týchto potrieb mimo regiónu môžu prispieť k udržateľnejšej a hospodárnejšej realizácii miestnych potrieb.

Región Arrabona a jeho cezhraničný systém cestovného ruchu zatiaľ nefunguje na operačnej úrovni. Je podstate (najmä v dôsledku paralelnej existencie a rozvíjajúcej aktivity KAS) v procese vývoja. Nezávisle existujúce vzťahy (v súlade s cieľmi projektu CULTACROSS, ktoré sa zameriavajú na cezhraničnú integráciu so zameraním na jeho rozsah) sú stále slabé a neúplné na organizačnej úrovni, tak tie vzťahy sú skôr neformálne. Hoci kooperačný postoj je typický pre nich, ale toto kooperačné smerovanie nie je dostatočne efektívne v oblasti spoločného plánovania a spoločných aktivít.

Ďalej, dokument obsahuje (kapitolu 8) aj samostatnú best practice analýzu, ktorá podporuje mesto Győr v programe Európske hlavné mesto kultúry.

2. História, pozadie úlohy

Cieľom prioritnej osy 1 (Príroda a kultúra) v rámci Programu spolupráce Interreg V-A Slovenská Republika-Maďarsko je zvýšiť atraktivnosť pohraničnej oblasti prostredníctvom zachovania, ochrany, podpory a rozvoja prírodného a kultúrneho dedičstva. Pre prvú výzvu na predloženie návrhov v rámci programu spolupráce ([SKHU/1601](#)) predložil návrh Arrabona Európske zoskupenie územnej spolupráce (ďalej len: Arrabona EZÚS) v partnerstve miest Dunajskej Stredy a Győr – názov projektu je „Cultural programmes for bridging gaps between Győr and Dunajská Streda“ (v skratke: „CULTACROSS“).

Hlavným cieľom cezhraničného projektu s identifikačným číslom, SKHU/1601/1.1/041, je lepšie využívanie bohatého kultúrneho dedičstva mesta Győr, Dunajskej Stredy prostredníctvom rozvoja kultúrneho repertoáru oboch miest s dôrazom na inovatívnu spoluprácu miestnych umelcov, osôb s rozhodovacou právomocou, občianskej spoločnosti a podnikateľov. Ďalším cieľom projektu je zvýšiť úroveň už existujúcich služieb prostredníctvom malých investícií do infraštruktúry a rozvoja existujúcich zariadení. Spoločná výzva pre partnerov projektu je zvýšiť počet návštevníkov regiónu a predĺžiť ich čas strávený v regióne.

Výsledkom projektu bude, že kvalita kultúrnych podujatí sa zvýši v oboch dôležitých mestách v prihraničnom regióne. V prípade mesta Győr to znamená rozvoj technického vybavenia pre podujatia, a v prípade Dunajskej Stredy to znamená vytvorenie nového miesta pre kultúrne podujatia. Prostredníctvom organizovania vedúceho partnera sa vytvára kultúrna akčná skupina (KAS), ktorej členmi sú zástupcovia kultúrnych inštitúcií oboch miest. Cieľom pracovných seminárov KAS je, aby sa efektívna a prosperujúca spolupráca medzi oboma mestami pretransformovala do aktívneho dialógu a aby sa zvýšila príťažlivosť a atraktivnosť prihraničného regiónu, vrátane miest ako Győr a Dunajská Streda.

Hlavný cieľ projektu dosiahneme prostredníctvom nasledujúcich činností:

- Spoločná spolupráca (pomocou metód co-creation) medzi príslušnými kultúrnymi inštitúciami počas série workshopov, ktoré sa budú konať počas projektu (Kultúrna akčná skupina workshop).
- Príprava strategických dokumentov napomáhajúcich k fungovaniu KAS, ako aj doplnkové strategické dokumenty, ktoré by sa mali vykonávať súbežne s workshopmi, ako aj na základe časového plánovania.
- Štúdium ako aj analýza konkrétnych zahraničných dobrých príkladov v oblasti kultúrnej turistiky, ako aj v oblasti budovania komunity.

Arrabona EZÚS zapojí expertov s odbornými znalosťami v oblasti cestovného ruchu v súvislosti s projektovou aktivitou „Vykonanie odborných činností, využívanie kultúrnych a prírodných hodnôt pre turistické účely“. Hlavnou témou výskumu je oblasť Malého Žitného ostrova a Žitného ostrova, s osobitným zameraním na mestá ako Győr a Dunajská Streda a na ich zberné oblasti (v angličtine: „catchment area“), výskum kultúrneho a prírodného cestovného ruchu. V tejto aktivite projektu je potrebné splniť nasledujúce výstupy:

- Vykonávanie prieskumu trhu v oblasti cestovného ruchu s dôrazom na situáciu v meste Győr a Dunajská Streda;
- **Posúdenie situácie** v oblasti cestovného ruchu, najmä **kultúrneho cestovného ruchu v regióne**, so zameraním na situáciu oboch miest;
- Vytvorenie spoločnej marketingovej stratégie v oblasti cestovného ruchu pre mestá Győr a Dunajská Streda berúc do úvahy, že mesto Győr pravdepodobne získa titul Európske hlavné mesto kultúry;
- Vytvorenie plánu analýzy rizík a núdzového riadenia;
- Podrobný plán programu, katalóg zameraný na zdroje a príležitosti cestovného ruchu v regióne.

3. Ponuky kultúrneho turizmu mesta Győr a Dunajskej Stredy, ďalej Malého Žitného ostrova a Žitného ostrova

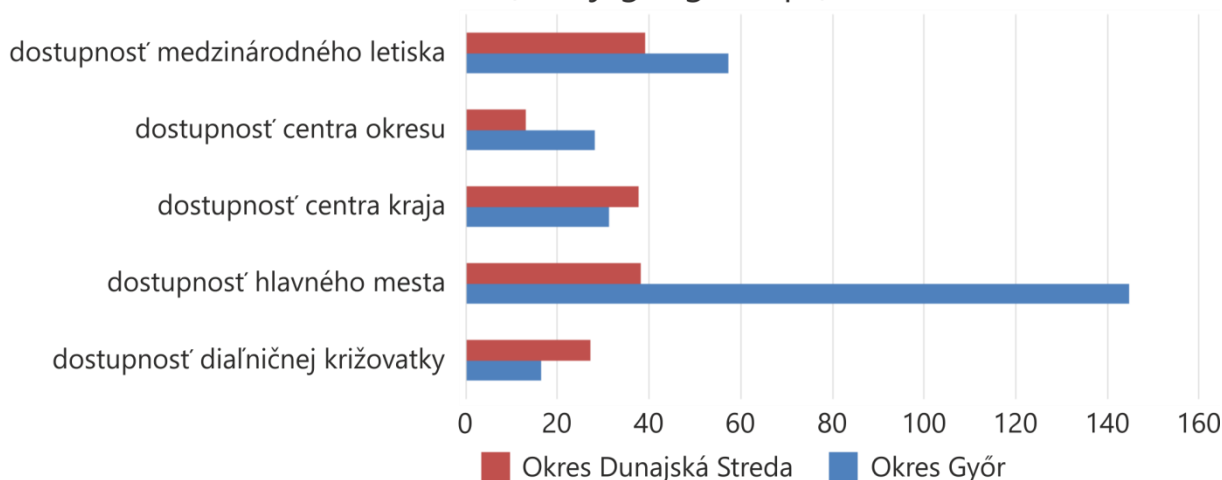
3.1 Sociálne, environmentálne a ekonomické podmienky

3.1.1 Geografická poloha skúmaného priestoru

Pri skúmaní miest ako Győr a Dunajská Streda, je potrebné pozrieť sa aj na užší a širší priestor regiónu. Dunajská Streda je mesto v Slovenskej Republike, leží v Trnavskom kraji, v okrese Dunajská Streda. Predchodca okresu bola založená v roku 1923. Okres bol súčasťou Maďarska v rokoch medzi 1938 a 1945. V období medzi 1949 a 1960, oblasť dnešného okresu patrila do troch okresov: okres Šamorín, okres Dunajská Streda a okres Veľký Meder. Okres získal svoju dnešnú formu v roku 1960, kedy teritoriálne územia zrušených okresov Šamorína a Veľkého Mederu boli pripojené k okresu Dunajskej Stredy a stala sa súčasťou západoslovenskej časti Slovenska. Okres neskôr bol zaradený do Trnavského kraja v roku 1996. Okres Dunajskej Stredy sa nachádza v severozápadnej časti Malej dunajskej nížiny, v centrálnej časti Žitného ostrova, ktorý je obklopený Dunajom a Malým Dunajom.¹ Zaujímavé je, že okrem dostupnosti krajského sídla, dostupnosť ďalších národných a okresných centier vyžaduje menej času v prípade Dunajskej Stredy ako v prípade mesta Győr. (1.)

1. obrázok: Dostupnosť hlavných centier v okresoch Győr a Dunajskej Stredy

Dostupnosť na ceste v okrese Győr a Dunajská Streda, minúta (Zdroj: googlemaps)

¹ <http://adatbank.sk/lexikon/dunaszerdahelyi-jaras/>

Mesto Győr sa nachádza v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe, v okrese Győr. Okres existuje pod týmto názvom od roku 1950 a sídli v meste Győr od roku 1886. Bývalý názov okresu bol Tószigetcsilizköz, a odkazoval na malé regióny v danom priestore (Tóköz, Szigetköz, Csilizköz). Pred rokom 1950, patril k Rábsko-Mošonskej župe, predtým patril ku komitátu Győr, Moson a Pressburg, ako aj ku komitátu Győr. Okres Győr sa nachádza v severnej časti Malej dunajskej nížiny, v oblasti Győrskej kotliny, na území Malého Žitného ostrova a Mošonskej roviny.

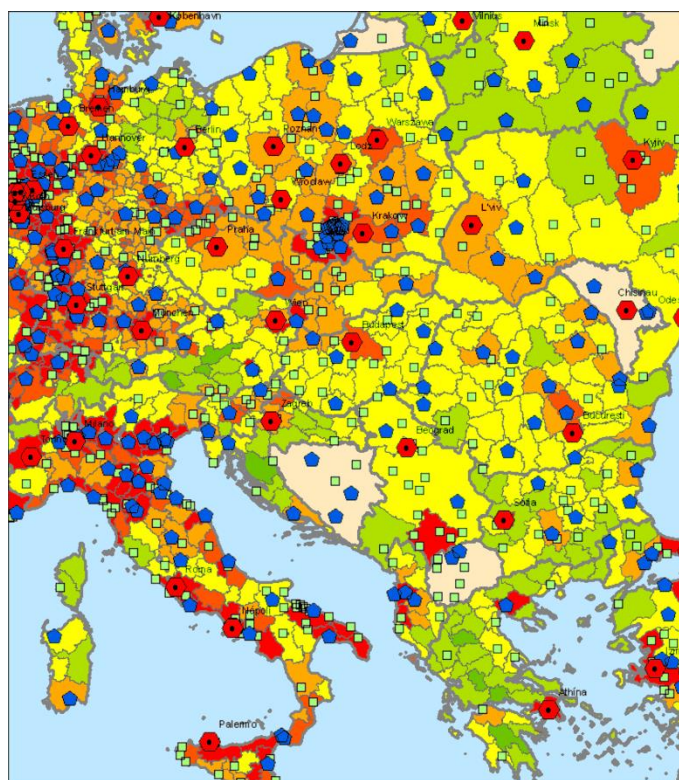
3.1.2 Charakteristika siete osídlenia

Z medzinárodných procesov, ktoré výrazne ovplyvňujú rozvoj siete osídlení v jednotlivých štátoch, treba podčiarknuť vplyvy globalizácie. Šírenie informačných a komunikačných technológií má dôležitú rolu v týchto procesoch. Na jednej strane, globalizácia generuje určitú stupeň koncentrácie, na druhej strane môže viesť ku zhodnoteniu územnej a regionálnej spolupráce. Dopad informačných a komunikačných technológií výrazne zvyšuje činnosť periférnych oblastí a ich zapojenie do hospodárskeho obehu, zatiaľ odvetvia s vysokou pridanou hodnotou sú naďalej sústredené predovšetkým vo veľkých mestách. Toto je celosvetový trend.

Národné, regionálne a miestne ambície sa zintenzívňujú proti globálnej hospodárskej integrácii, pretože najefektívnejším spôsobom zapojenia sa do globálneho obehu je rozvoj a kreovanie obrazu, ktorý je budovaný na miestnych hodnotách a zdrojoch (napr. prírodné a kultúrne hodnoty). Tento smer takisto vytvára príležitosti pre rozvinutie kultúrneho cestovného ruchu v danom regióne.

V dôsledku rastu miestnych prepojí a zvyšujúcou sa mobilitou, konkurencia je čoraz viac situovaná medzi mestami, hlavne medzi hlavnými mestami, kde je výrazne zhodnotená kvalita ľudských zdrojov, udržiavanie a podpora kvalifikovaných vrstiev. V súťaži sú zapojené aj prvky kultúrneho cestovného ruchu jednotlivých osídlení (väčšinou mestá), tie múdre využívajú a vytvárajú cezhraničné programové balíky v pohraničných regiónoch, tak mestá budú nielen konkurenciou, ale aj partnermi v európskom kontexte.

2. obrázok: Sieť osídlení Strednej Európy (Zdroj: ESPON)

Legenda

Mestá - Obyvateľstvo (osoba)

- > 500 000
- 100 001 - 500 000
- 50 001 - 100 000

Hustota obyvateľstva (obyvateľov/km²)

- nie je k dispozícii
- 2 - 25
- 26 - 50
- 51 - 100
- 101 - 150
- 151 - 200
- 201 - 20 840

EZÚS Arrabona je súčasťou najdynamickejšie sa rozvíjajúcej metropolitnej oblasti Strednej Európy. Územie sa nachádza na osi Budapešť-Viedeň-Bratislava. V podstate, daný región je vidiecky priestor, ale mesto Győr zabezpečuje metropolitné funkcie v oblasti, tak región ponúka vhodné vidiecke ale aj metropolitné príležitosti pre cestovný ruch. Väčšie mestá (napr. Győr, Mosonmagyaróvár, Dunajská Streda, Šamorín, Veľký Meder) očakávajú návštevníkov so širokou ponukou programov (športové podujatia, festivaly, múzeá, divadlá, atď.), preto mestá sú považované za kultúrne uzly regiónu. V menších osídleniach, rozmanitá krajina a prírodné podmienky prilákajú turistov do intímnej zelene z rušného mestského prostredia.

Z hľadiska sídelnej štruktúry a v prípade miest nachádzajúce sa na oboch stranách hranice je ťažké brať do úvahy ich historické sídelné štruktúry a hierarchickú štruktúru miest. Procesy urbanizácie a industrializácie, ku ktorým došlo od zmeny štátnych hraníc a štátneho územia, výrazne zmenili charakteristiku dotknutých miest potom, ako tieto mestá boli zmenené v rámci nových štátnych štruktúr a hraníc. (2 Vedomé rozšírenie cezhraničného priestoru je viditeľné len v prípade najväčších miest v súčasnosti (napr. Viedeň, Bratislava, Győr), ale bolo by dôležité

to realizovať aj v prípade menších pohraničných osídlení, lebo manažovanie hraníc s touto metódou by mohlo viesť ku vyváženému sociálno-ekonomickému rozvoju v prihraničných regiónoch, čo by malo veľký vplyv aj na rozmach cestovného ruchu v krajine.

3. obrázok: Mestá a obce v Arrabona EZÚS

V oblasti EZÚS Arrabona, atraktivnosť smerom ku Slovensku sa prejavuje v oblasti pracovného toku a obchodných funkcií v prípade miest ako Győr a Mosonmagyaróvár. Členovia zo Slovenska predovšetkým využívajú trhovo orientované služby mesta Győr, zatiaľ čo využitie verejných služieb sú stále v pozadí. Győr má najrozsiahlejšiu atraktivnosť tých funkcií, ktoré sú zamerané na obchodnú interakciu a tie siahajú až po dediny a mestá, ako Horný Bar a Dunajská Streda. Toto môžeme odôvodňovať s tým, že ľudia s nižším príjmom si vyberajú cenovo dostupné výrobky mesta Győr namiesto exkluzívnych výrobkov, ktoré sa predávajú v Bratislave. Sila priestorového usporiadania mesta Győr je výrazná, lebo Arrabona EZÚS ovplyvňuje všetky maďarské osídlenia a jeho priestorová atraktivnosť sa rozprestiera aj na slovenskú stranu EZÚS - v prípade niektorých funkcií sa rozprestiera iba po hraničnú dedinu Rajka, lebo priestorová atraktivnosť je oslabená funkčnými poľami ďalších miest ako Mosonmagyaróvár a Bratislava. Dá sa povedať, že Győr by mohol vybudovať metropolitnú oblasť pozdĺž severnej hranice. V rámci koordinovaného zdieľania funkcií, jeho aglomerácia by

mohla vybudovať systém cezhraničných služieb, s účasťou miest zo slovenskej strany, ako napríklad Veľký Meder a Dunajská Streda.

Na slovenskej strane EZÚS Arrabona, Dunajská Streda funguje ako sub-centrum, podobne ako Mosonmagyaróvár na maďarskej strane. Bratislava, ako hlavné centrum siete osídlenia na Slovensku, nie je súčasťou spolupráce, preto Dunajská Streda je umiestnená na špičke slovenskej siete osídlenia v rámci EZÚS. Mesto funguje ako centrum Žitného ostrova a jej priestorová atraktívnosť sa prejavuje v oblasti zdravotníctva prostredníctvom fungujúcej nemocnice, jej priestorová atraktívnosť v oblasti štátnej správy prostredníctvom statusu okresného sídla, ako aj atraktívnosť v oblasti edukácie na úrovni základných a stredných škôl.²

1. tabuľka: Osídlenia Rábsko-mošonsko-šopronskej župy a Trnavského kraja podľa kategórií populácie

OSÍDLENIA RÁBSKO-MOŠONSKO-ŠOPRONSKEJ ŽUPY PODĽA KATEGÓRIE OSÍDLENÍ					
Veľkosť osídlenia podľa počtu obyvateľov	Počet osídlení (kus)	Počet obyvateľov (osoba)	Pomer obyvateľov (%)	Počet miest	Počet mestských obyvateľov (osoba)
100000 obyv. <	1	129301	28,3	1	129301
50000 - 99999 obyv.	1	62246	13,6	1	62246
20000 - 49999 obyv.	1	32878	7,2	1	32878
10000 – 19999 obyv.	2	20719	4,5	2	20719
5000 – 9999 obyv.	2	12913	2,8	1	6075
2000 – 4999 obyv.	32	88692	19,4	6	21186
1000 – 1999 obyv.	44	63247	13,8	0	0
500 – 999 obyv.	42	30834	6,7	0	0
200 – 499 obyv.	40	14542	3,2	0	0
200 pod obyv.	18	1972	0,3	0	0
OSÍDLENIA TRNAVSKÉHO KRAJA PODĽA KATEGÓRIE OSÍDLENÍ					
Veľkosť osídlenia podľa počtu obyvateľov	Počet osídlení (kus)	Počet obyvateľov (osoba)	Pomer obyvateľov (%)	Počet miest	Počet mestských obyvateľov (osoba)
100000 obyv. <	0	0	0	0	0
50000 - 99999 obyv.	1	65536	11,7	1	65382
20000 - 49999 obyv.	4	92753	16,5	4	92366
10000 – 19999 obyv.	5	70234	12,5	4	56893
5000 – 9999 obyv.	6	35585	6,3	6	30070
2000 – 4999 obyv.	43	121177	21,6	1	4161
1000 – 1999 obyv.	76	108088	19,3	0	0
500 – 999 obyv.	72	50987	9,1	0	0
200 – 499 obyv.	41	16367	2,9	0	0
200 pod obyv.	3	429	0,1	0	0 ³

² Integrovaná Územná Stratégia Arrabona EGTC– Analýza kohézie CESCI, 2014

³ Zdroj: KSH, STATdat.

Kraje a župy ktoré sú ovplyvnené s EZÚS Arrabona, sú nasledovné: Trnavský kraj na slovenskej strane a Rábsko-mošonsko-šopronská župa na maďarskej strane. Na základe skúmania sídelnej štruktúry vidíme, že existuje značný rozdiel na maďarskej a na slovenskej strane. V prípade Trnavského kraja, neexistuje také mesto ktoré by mal viac ako 100 000 obyvateľov a aj samotné mesto Trnava má len 65 535 obyvateľov. Zatiaľ na druhej strane, mesto Győr mal 129 301 obyvateľov v roku 2016. Na obidvoch stranách najčastejšie sú tie osídlenia, ktoré majú počet obyvateľov od 1000 do 2000. Ich počet v Trnavskom kraji je 76 a tie reprezentujú viac ako 19% obyvateľov, pričom v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe počet týchto osídlení je len 44, s 13,8% populácie. V Trnavskom kraji nájdeme viac mestských osídlení, to znamená, že existuje 16 miest spolu s Trnavou ktorá má 66 000 obyvateľ, a Dunajskou Stredou ktorá má 22,5 tisíc obyvateľov. Väčší počet miest na slovenskej strane čiastočne rieši problém neexistencie skutočného centra, ktoré je schopné dostatočne manažovať a organizovať priestor. Na druhej strane, popri mesta Győr nájdeme iba 11 miest. 44,3% z celkového počtu obyvateľov Trnavského kraja žije v mestských štruktúrach, mestské obyvateľstvo reprezentuje 60% z celkového počtu obyvateľov Rábsko-mošonsko-šopronskej župy.

3.1.3 Sociálne procesy

Obyvateľstvo

Na základe Centrálného štatistického úradu⁴, počet obyvateľov Rábsko-mošonsko-šopronskej župy bol 455°217 v roku 2016, čo predstavuje 4,6% obyvateľov Maďarska. Hustota obyvateľstva bola 108 osôb/km². Na základe STATdat.⁵, počet obyvateľov Trnavského kraja bol 560°426 v tom istom roku, čo predstavuje 10,32% obyvateľov Slovenska. Hustota obyvateľstva bola 135 osôb/km². Počet obyvateľov okresu Győr je 193 445, hustota obyvateľstva je 214 osôb/km², zatiaľ v okrese Dunajskej Stredy žije 119°695 osôb a hustota obyvateľstva je 111 osôb/km².

Mestský úrad, Úsek pre registráciu obyvateľstva registroval 22 855 obyvateľov v meste Dunajskej Stredy v roku 2016, čo je o 72 obyvateľov menej ako to bolo v roku 2015. To je čiastočne spôsobené prirodzenou stratou a čiastočne aj negatívnou migráciou. V roku 2016, sa narodilo 171 detí a zomrel 223 obyvateľov v Dunajskej Strede. V uplynulom roku, do centra Žitného ostrova sa zaregistroval 534 obyvateľov s trvalým pobytom a 554 obyvateľov sa odhlásil svoj trvalý pobyt v meste. Počet obyvateľov Dunajskej Stredy klesol pod 23 000 obyvateľov v roku 2010.⁶ Oficiálny odhad počtu obyvateľov mesta Győr bol 125 139 v roku

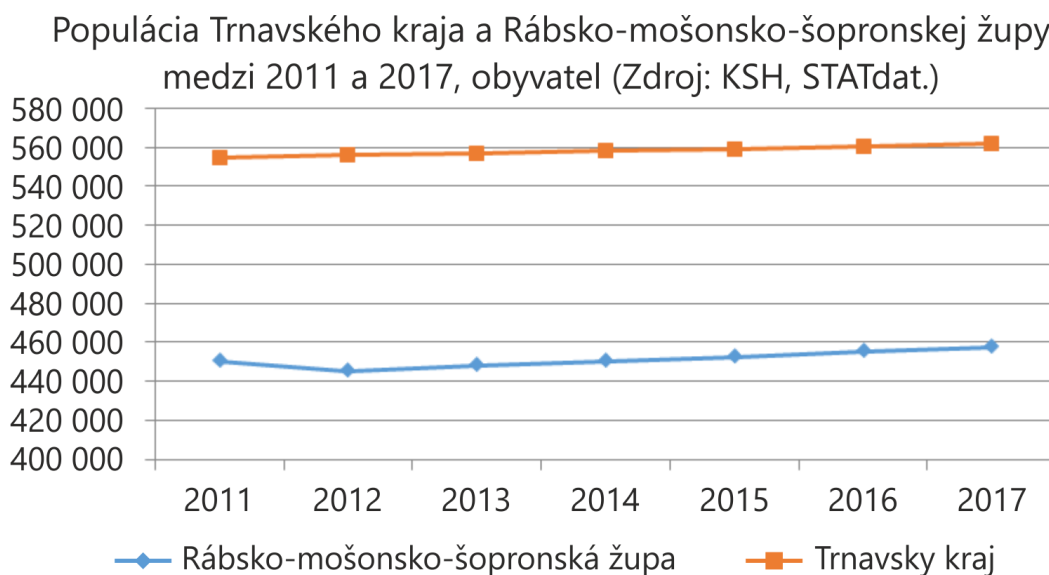
⁴ <http://www.ksh.hu/>

⁵ <http://statdat.statistics.sk/>

⁶ <https://dunstreda.sk/hu/csokkent-dunaszerdahely-lakossaga-2016-ban>

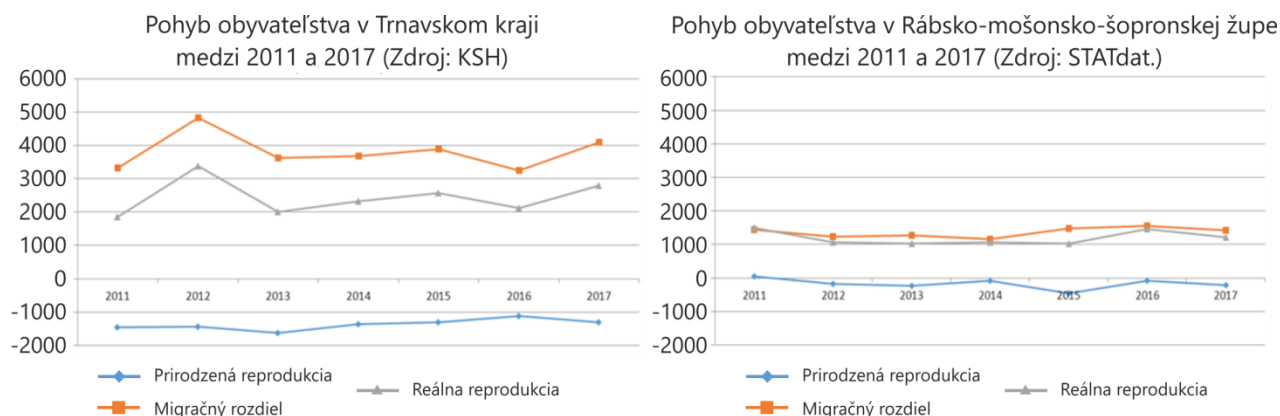
2017, čo je 1,27% obyvateľov Maďarska v tom čase (27,65% obyvateľov Rábsko-mošonsko-šopronskej župy). Hustota obyvateľstva mesta je 717 osôb/km².

4. obrázok: Vývoj populácie Trnavského kraja a Rábsko-mošonsko-šopronskej župy medzi 2011 a 2017

Vývoj obyvateľstva Trnavského kraja a Rábsko-mošonsko-šopronskej župy je pozitívny, došlo k miernemu poklesu v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe jedine v roku 2012. (4.)

5. obrázok: Pohyb obyvateľstva v Trnavskom kraji a Rábsko-mošonsko-šopronskej župe medzi 2011 a 2017

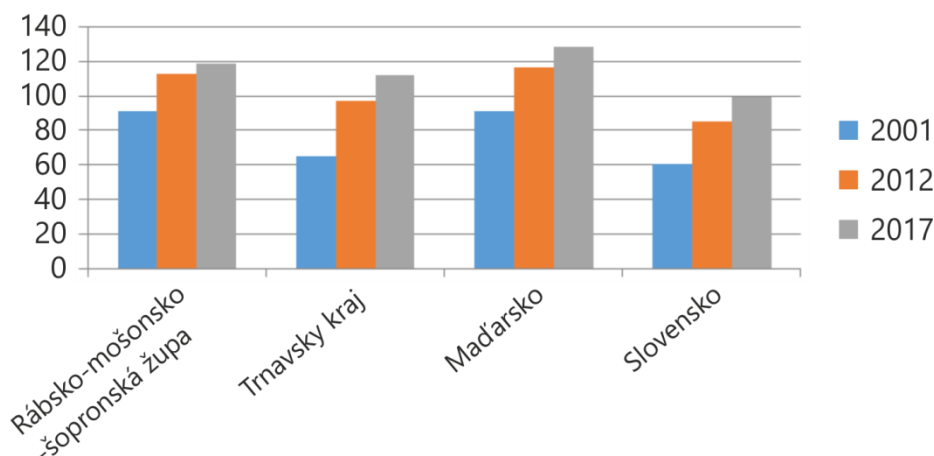

Dostávame menej pozitívny obraz o vývoji obyvateľstva ak sa pozrieme na ukazovatele prirodzeného rastu a migrácie. Ak porovnáme počet pôrodov a úmrtí, tak môžeme hovoriť o prirodzenom úbytku obyvateľstva v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe v rokoch 2011 až 2017. Fakt, že počet obyvateľov župy ročne narastá, možno pripísať k vplyvom pozitívnej migrácii. Rábsko-mošonsko-šopronska župa je veľmi atraktívna v rámci domácej migrácie v Maďarsku, pretože župa, aj napriek pomerne nákladných bytových podmienok v porovnaní so susednými

hraničnými krajinami, má relatívne stabilnú ekonomickú situáciu a je dobre prístupná. Ak sa pozrieme na tie isté údaje Trnavského kraja, tak vidíme, že zmena počtu obyvateľstva nevykazuje také výkyvy ako je to v prípade Rábsko-mošonsko-šopronskej župy v rokoch 2011 a 2017. Prirodzený úbytok obyvateľstva nie je taký vážny v kraji, čo znamená, že v priemere o 170 ľudí zomrie viac ako sa narodí ročne, zatiaľ čo v prípade Rábsko-mošonsko-šopronskej župy toto číslo dosiahne až 1373 osôb ročne. Avšak existuje aj migračný rozdiel, špecificky Trnavský kraj zaregistroval 1 545 viac prisťahovalcov ako emigrantov v roku 2016. V Rábsko-mošonsko-šopronskej župe zaznamenali maximum v sledovanom, t.j. župa zaregistrovala 4 822 viac prisťahovalcov ako emigrantov v roku 2012. (5.)

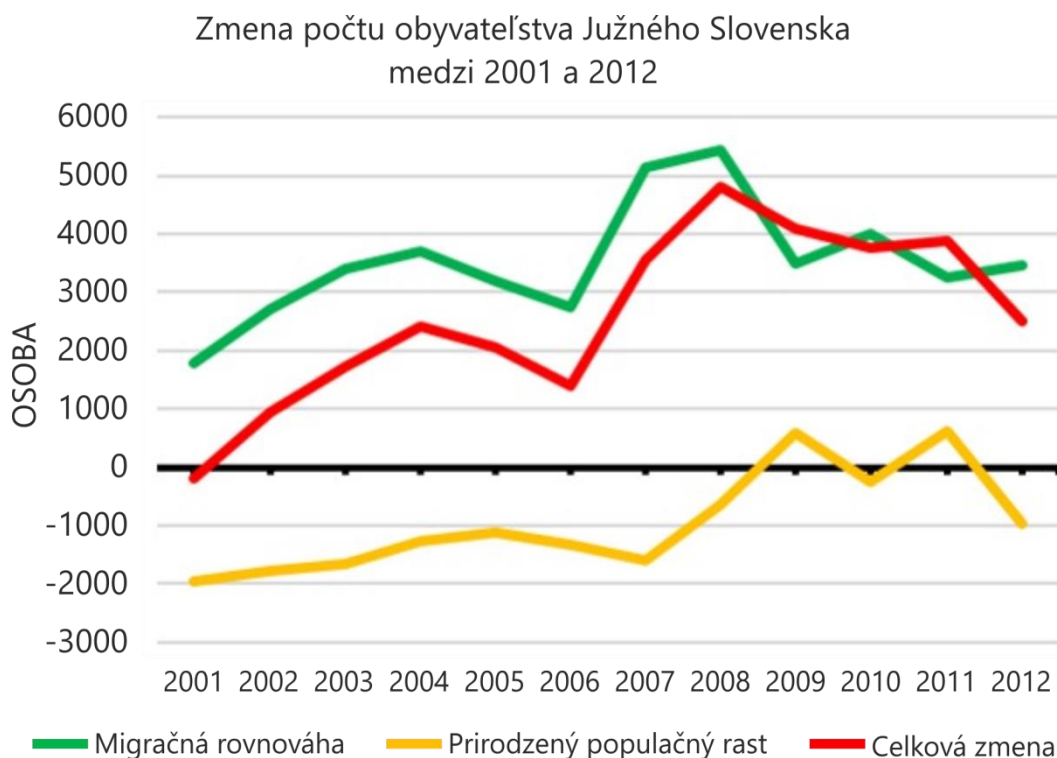
6. obrázok: Index starnutia v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe a Trnavskom kraji

Index starnutia v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe a Trnavskom kraji medzi 2001 a 2017, % (Zdroj: KSH, STATdat.)

Skutočnosť, že sa narodí menej detí ako je počet umretých obyvateľov za rok sa odzrkadľuje aj v indexe starnutia oboch krajín. Tento index je ktorý je vysoký v oboch prípadoch. Index Trnavského kraja presahuje štátne ukazovatele. Na druhej strane, Rábsko-mošonsko-šopronskej župa má podobné ukazovatele ako sú štátne (ukazovatele boli o niečo lepšie ako celoštátny priemer v roku 2017, špecificky 118,4% v porovnaní s celoštátnym priemerom, ktorý dosiahol 128,5%). (6.)

7. obrázok: Zmena počtu obyvateľstva Južného Slovenska medzi 2001 a 2012
 (Forrás: www.delszlovakia.sk)

Na základe prieskumu Okrúhleho stola Maďarov Slovenska v roku 2014, počet obyvateľov južného Slovenska sa zvýšil v rokoch od 2001 až 2013, ale tento nárast bol reálne spôsobený rastom v troch okresov: okres Senec, okres Dunajská Streda a okres Košice-okolie. Prieskum ukazuje, že počet obyvateľov v okrese Dunajskej Stredy narastá, ale tento nárast obyvateľstva je generovaný pozitívnou migračnou bilanciou, pričom prirodzený rast v okrese sa pohybuje v negatívnych číslach.⁷

Štruktúra obyvateľstva je dôležitá pre kultúrny cestovný ruch, pretože nie je jedno, že aké turistické programové balíky sú pripravené, kto je cieľové publikum a pre akú vekovú skupinu budú vytvorené turistické programy. Dôraz by sa mal klásť na potreby starších ľudí a mala by sa zväziť mierna platobná schopnosť dôchodcov a študentov v regióne.

⁷ <http://delszlovakia.sk/2014/07/01/a-lakossag-szamanak-alakulasa/>

Zamestnanosť

V roku 2017, firmy v Trnavskom kraji zamestnávali 114 241 zamestnancov, o 189 viac zamestnancov ako to bolo pred rokom (nárast o 0,2%). Väčšina zamestnancov (35 536 osôb) bola zamestnaná v Trnavskom okrese (31,1%), druhý bol okres Dunajskej Stredy, kde zamestnávali 19 307 osôb (16,9%), potom nasledovali okresy, ako Galanta (16,4%), Skalica (12,1%), Piešťany (10,5%), Senice (7,2%) a Hlohovec (5,8%). V porovnaní s údajmi z roku 2016, vzrástol počet zamestnancov v okresoch Galanta (480 osôb), Hlohovec (464), Piešťany (443) a Dunajská Streda (52). Pokiaľ ide o Trnavský kraj, tak ekonomické ukazovatele a ukazovatele zamestnanosti okresu Dunajskej Stredy sú najslabšie.

Pokiaľ ide o odvetvia, najviac zamestnancov sú zamestnané v priemysle (hlavne vďaka rozvinutému automobilovému priemyslu v kraji), špecificky 45 060 pracovníkov (39,4%). V oblasti vzdelávania zamestnávali 12,4% zamestnancov, 9% vo veľkoobchode a maloobchode, 8,9% v zdravotníctve a sociálnej práci, 7,2% vo verejnej správe, obrane a povinnom sociálnom poistení, 5,2% v administratíve a podporných služieb, 5,1% v doprava a skladovaní. 4,7% pracovníkov boli zamestnané v poľnohospodárstve, 2,2% v stavebníctve, 1,1% vo vedeckých a technických činnostiach, ako aj v stravovacích zariadeniach, zatiaľ čo podiel ostatných činností bol nižší ako 1%.⁸ Pokiaľ ide o počet zamestnancov, najvýraznejší nárast zaznamenali v priemyselnej výrobe (1 035 osôb) v priebehu roka, potom nasledovalo stavebníctvo (750), zdravotná a sociálna práca (723) a poľnohospodárstvo (708). Zamestnanosť klesla v nasledujúcich sektoroch: pohostinstvá (1 253 osôb), administratívne a podporné služby (993), doprava a skladovanie (690).

Tempo hospodárskeho rozvoja Slovenska prekonal hospodársky rozvoj Maďarska v posledných rokoch. Došlo k výraznému zníženiu nezamestnanosti a výrazne vzrástli aj mzdy, takže Slovensko sa pomaly stáva prijímacou krajinou namiesto krajiny odkiaľ emigrujú ľudia do zahraničia za prácou.⁹

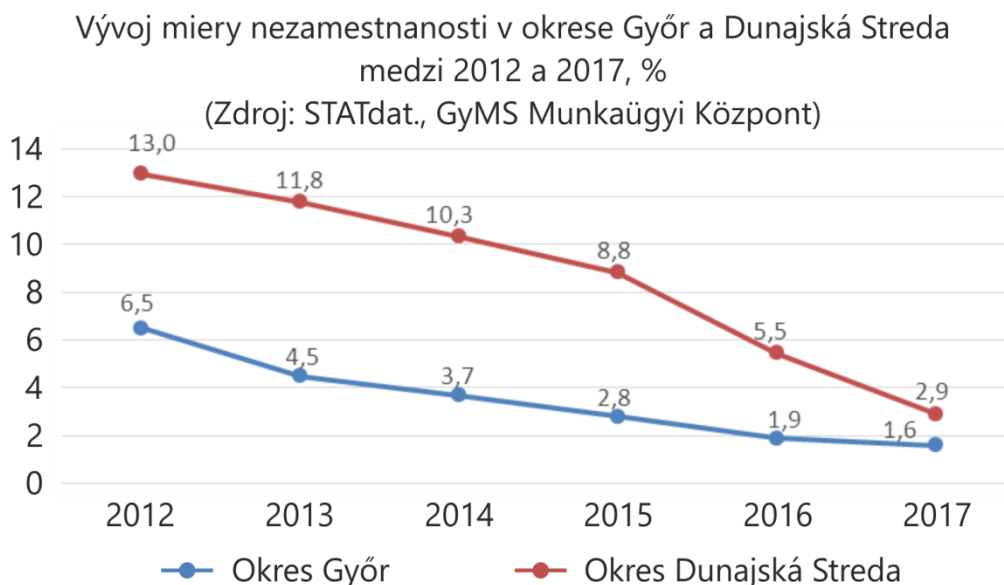
V Rábsko-mošonsko-šopronskej župe sú naraz prítomné dva rôzne tendencie. Na jednej strane je prebytok pracovnej sily - zvyčajne medzi nízko kvalifikovanými pracovníkmi a obyvateľmi, ktoré žijú v osadách lokalizované ďaleko od centier - zatiaľ je tu aj neustály dopyt po pracovnej sile, najmä v tých oblastiach, ktoré potrebujú kvalifikovaných pracovníkov.¹⁰ Na základe sčítania obyvateľov, 73,7% zamestnaných v okrese Győr a 40,5% zamestnaných v okrese Dunajskej Stredy dochádzali za prácou každý deň.

⁸ <https://uj szo.com/gazdasag/nott-foglalkoztatottsag-tavaly-nagyszombat-megyeben>

⁹ http://www.gymsmo.hu/data/files/fogl_paktum/2017/gyms_megy_e_foglalkoztatasi_strategiaja_2017_01_31.pdf

¹⁰ http://www.gymsmo.hu/data/files/fogl_paktum/2017/gyms_megy_e_foglalkoztatasi_strategiaja_2017_01_31.pdf

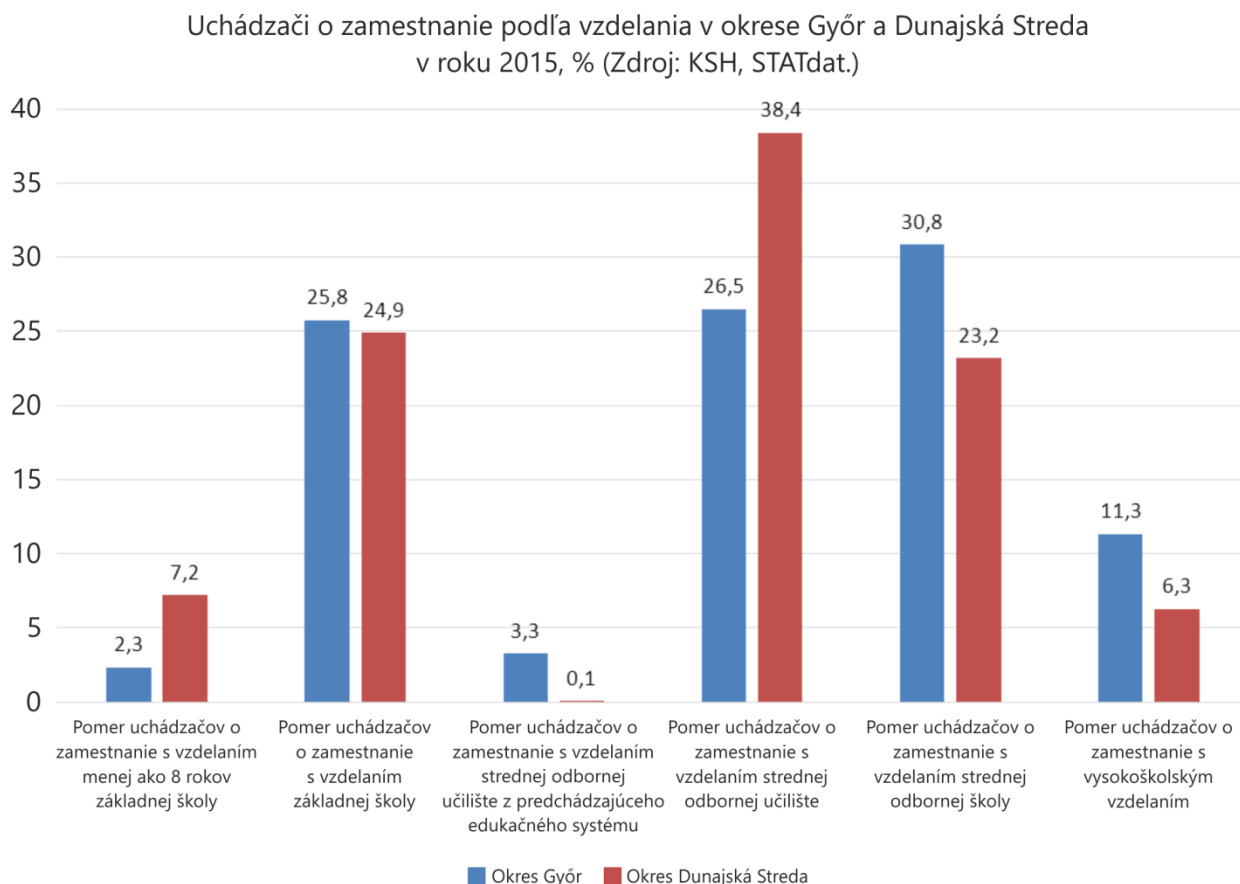
8. obrázok: Vývoj nezamestnanosti v okrese Győr a Dunajská Streda medzi 2012 a 2017

Dá sa povedať, že výrazne klesla nezamestnanosť v okrese Győr ako aj v okrese Dunajskej Stredy od roku 2012. V roku 2012, rozdiel medzi oboma okresmi bol ešte 6,5 percent v prospech okresu Győr, ale okres Dunajskej Stredy dosiahol úroveň okresu Győr do roku 2017, pričom rozdiel bol iba 1,3 percentný. V roku 2017, miera nezamestnanosti bola 1,6% v okrese Győr, v Maďarsku bola 4,2%, zatiaľ miera nezamestnanosti bola 2,9% v okrese Dunajskej Stredy v porovnaní s celoštátnym priemerom 8,1%. (8.)

To však zahŕňa aj skutočnosť, že na Slovensku 4,8% z celkového počtu nezamestnaných uviedli sektor ubytovania a stravovania ako poslednú prácu v roku 2017. 6,1% z celkového počtu nezamestnaných v Maďarsku uviedli sektor ubytovania a stravovania ako poslednú prácu.

9. obrázok: Uchádzači o zamestnanie podľa vzdelania v okrese Győr a Dunajská Streda v roku 2015

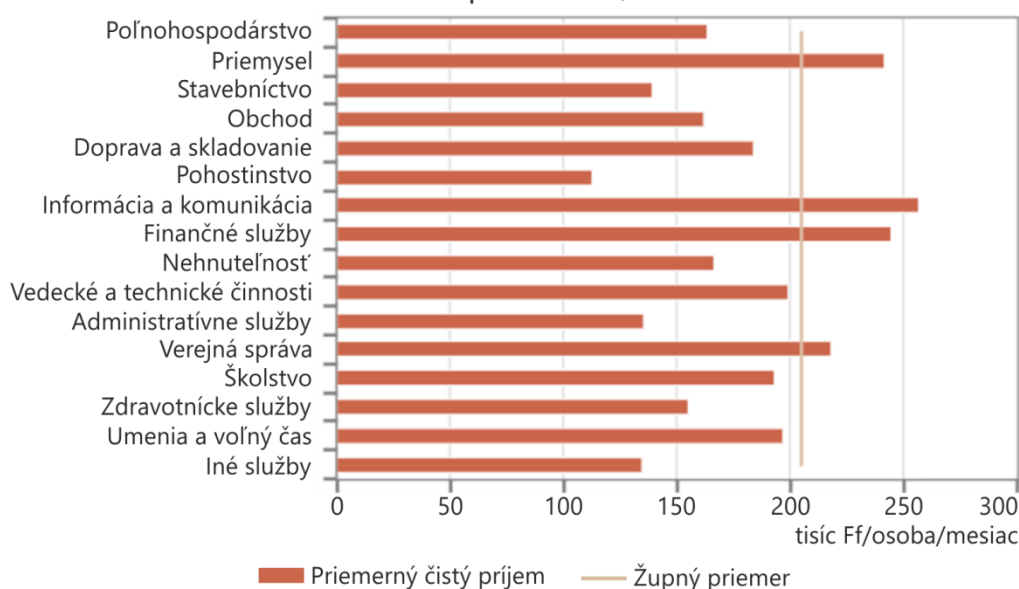
Distribúcia uchádzačov o zamestnanie podľa vzdelania v oboch skúmaných okresoch bola iná v roku 2015. Väčšina uchádzačov o prácu boli kvalifikovaní pracovníci v okrese Dunajskej Stredy (38,4% zo všetkých uchádzačov o zamestnanie), zatiaľ v okrese Győr, väčšina uchádzačov o prácu boli osoby s odborným stredoškolským vzdelaním, odborným vzdelaním a so vzdelaním z gymnázia (30,8%). Tieto údaje sú dôležité, pretože zamestnanosť v sektore ubytovania a služieb by mohla zvýšiť tak, že voľné pracovné miesta by neboli nevyhnutne spojené so vysokoškolským vzdelaním (kde je to možné), a - pragmatickejším prístupom – kde schopnosť a nadanosť je odmenené zamestnávateľmi, ako aj investovanie viacej energie do prípravy zamestnancov pre dané pracovné pozície.

Kultúrna spolupráca a vzájomné prepojenie cezhraničného regiónu je ovplyvnené aj s tým faktorom, že počet pracovníkov, ktorí dochádzali za prácou na druhú stranu hranice, bol významný v posledných dvoch desaťročiach. Dochádzanie za prácou (hlavne v prípade Žitného ostrova, Maďarov) do Maďarska bolo výrazne ovplyvnené nárastom rastu automobilovej spoločnosti Audi v meste Győr. Zavedenie eura na Slovensku, oslabenie výmenného kurzu medzi forintom a eurom a nárast automobilového priemyslu v Trnavskom

kraji vyrovnáva, alebo dokonca aj obracia tento trend. Dochádzanie za prácou v posledných dvoch desaťročiach do Maďarska spôsobuje, že veľký počet ľudí má každodenné skúsenosti aj s druhou stranou, čo sa týka hraníc a služieb, takže využívanie kultúrnych ponúk môže byť zaujímavé aj pre týchto ľudí.

10. obrázok: Čistý priemerný príjem podľa sektorov národného hospodárstva Rábsko-mošonsko-šopronskej župy

Mesačný čistý priemerný príjem zamestnancov na plný úväzok podľa sektorov národného hospodárstva*, I-IV. štvrťrok 2017

*Na základe údajov z ročnej inštitucionálnej pracovnej štatistiky. Bez daňových stimulov.

Je dôležité podčiarknuť, že by bolo potrebné paralelne zvýšiť aj mzdy v rámci turistického sektora tak priblížiť tunajšie mzdy k rakúskym mzdám, pretože Rakúsko absorbuje väčšinu pracovnej sily v tomto sektore kvôli vyšším miezd. Priemerná mzda zamestnancov v oblasti pohostinstva bola približne 120 000 HUF v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe v roku 2017. Ak porovnáme tieto mzdy s priemernou mzdou vo všetkých sektoroch (208 000 HUF), tak oblasť cestovného ruchu nie je veľmi motivujúci z hľadiska príjmu.

Vzdelávanie

Z hľadiska analýzy situácie, vzdelávanie má dva dôležité aspekty. Na jednej strane, nachádza sa tu turistické vzdelávanie, a na druhej strane, vzdelávanie kultúry na oboch stranách hranice.

Z inštitúcií verejného vzdelávania, cestovný ruch je vyučovaný v Strednej odbornej škole rozvoja vidieka v Dunajskej Strede. V tejto strednej škole študenti získajú teoretické znalosti a potrebné praktické zručnosti v oblasti cestovného ruchu, ubytovania turistov a voľnočasových

aktivít. Študenti vedia komunikovať v cudzom jazyku a budú dobrými odborníkmi v oblasti cestovného ruchu.¹¹

Existuje aj možnosť študovať pohostinstvo a cestovný ruch v Súkromnej strednej odbornej škole s vyučovacím jazykom maďarským v Dunajskej Strede.¹² Ak študenti majú záujem pokračovať štúdium v oblasti cestovného ruchu, tak už existuje možnosť aj na to, lebo Súkromná stredná odborná škola s vyučovacím jazykom maďarským v Dunajskej Strede ponúka priestor pre Konzultačné centrum na Južnom Slovensku, realizovaný prostredníctvom Vysokej školy Kodolányi János z Budapešti. Na základe spolupráce medzi týmito dvoma inštitúciami, vyučovanie sa odštartuje v Konzultačnom centre na Južnom Slovensku od septembra 2018 a ponúka nasledovné študijné odbory: medzinárodné vzťahy, cestovný ruch, pohostinstvo, sociálna práca, história, komunikácia a mediálna veda.

Systém verejného vzdelávania ponúka možnosť na vzdelávanie v turistickej oblasti v nasledovných školách v meste Győr: Győri Szolgáltatási SZC Krúdy Gyula Gimnázium, Két Tanítási Nyelvű Középiskola, Turisztikai és Vendéglátóipari Szakképző Iskola, ale ponúka vzdelávanie v meste Győr aj VIK Vendéglátó, Turisztikai, Szépészeti és Üzleti Baptista Középiskola.

Univerzita Széchenyi István každoročne otvorí Bsc. odbor pod názvom, Cestovný ruch-pohostinstvo, čo samo osebe umožňuje mladým ľuďom nájsť si prácu s daným profilom v oblasti cestovného ruchu po ukončení tohto kurzu. Ak chcú pokračovať vo vzdelávaní, tak univerzita ponúka rôzne Msc. odbory, ktoré sú spojené s danou oblasťou:

- Manažment dodávateľského reťazca MSc
- Marketing MSc (v maďarčine a angličtine)
- Medzinárodná ekonomika a manažment MSc
- Regionálna a environmentálna ekonomika MSc
- Manažment a organizácia MSc

Okrem špecializovaného odborného a vysokoškolského vzdelávania je dôležité aj to, že ako sa prejaví regionálna identita, ďalej história a geografia cezhraničného regiónu, ktoré sú spojené priestorovo a z hľadiska kultúrnych dejín ale rozdelené štátnymi hranicami, v rámci nižších úrovní verejného vzdelávania. To znamená, či druhá strana je vôbec reprezentovaná v mentálnom mapovaní študentov, a ak druhá strana je reprezentovaná tak akými vzťahmi sa prejavuje. Pre spoločný imidž regiónu je nevyhnutné vidieť v akej forme regionálna identita,

¹¹ <http://www.dunagro.sk/idegenforgalom-szakok>

¹² <http://www.skolads.sk/tovabbtanulas.htm>

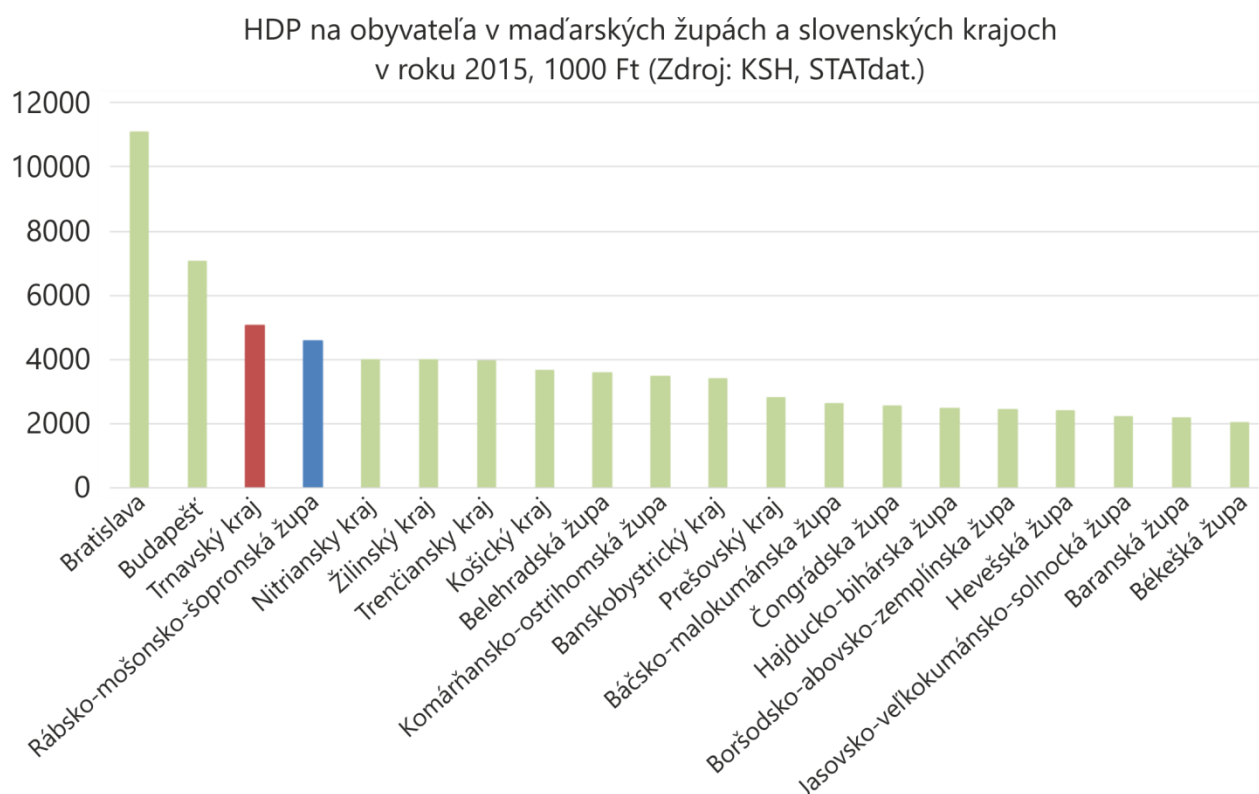
história krajiny, kultúrna história, ale hraničný región štátu sa objavujú na nižšej (alebo dokonca) nižšej úrovni verejného vzdelávania. Koordinácia tohto obrazu má spoločný a dlhodobý záujem v regióne.

3.1.4 Ekonomické charakteristiky

Ekonomická výkonnosť

Ekonomickú výkonnosť regiónu Arrabona možno vyvodit' z regionálnych údajov, ktoré celkovo ukazujú, že hospodárska situácia Rábsko-mošonsko-šopronskej župy a Trnavského kraja sú dobré v porovnaní so slovenskými a maďarskými národnými ukazovateľmi, tak životná úroveň danej oblasti rastie. Toto je dôležité preto, lebo tie oblasti ktoré majú slabú ekonomickú výkonnosť nepodporujú dostatočne ani fungovanie služieb, čo je hlavnou otázkou pre taký citlivý sektor ako je napríklad cestovný ruch.

11. obrázok: HDP na obyvateľa v maďarských župách a slovenských krajoch v roku 2015

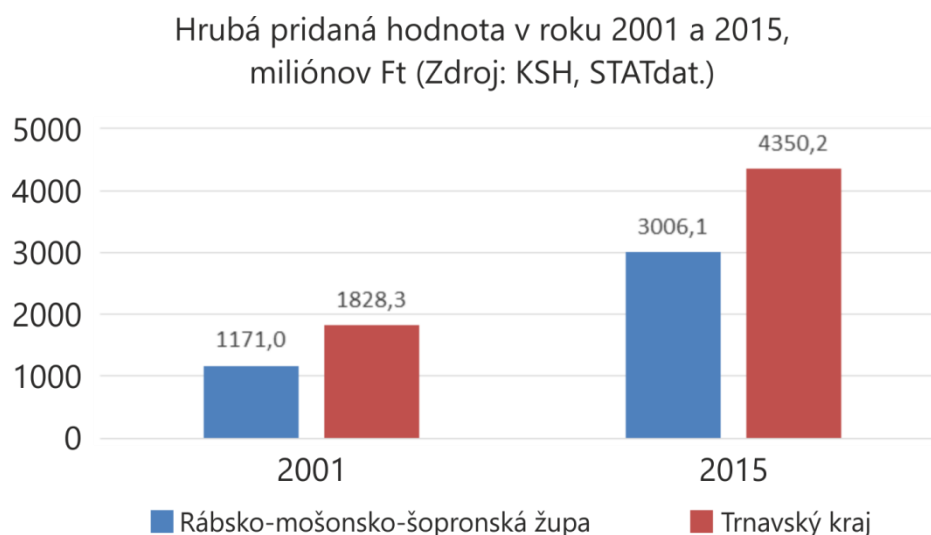

Hrubý domáci produkt je mierou ekonomickej produkcie určitej oblasti za dané časové obdobie. Meria národný príjem a výkonnosť. HDP na obyvateľa sa často používa ako ukazovateľ priemernej životnej úrovne pre ľudí žijúcich v danej krajine, ale toto sa dá

považovať za nadmerné zjednodušenie.¹³ HDP na obyvateľa je vysoký aj v Trnavskom kraji ale aj v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe, a iba dve hlavné mestá predbehnú ich. (11.) Ekonomická štruktúra oboch regiónov je rôznorodá. Silná a pridaná hodnota je stále jasne spojená so signifikantnou výkonnosťou automobilového priemyslu a jeho dodávateľskou sieťou.

Sektor cestovného ruchu (vrátane pohostinstva) prispieva k HDP Maďarska s hodnotou 5,8%. Hodnota investícií v národno-hospodárskom sektore ubytovacích služieb a pohostinstva vykazovala zvýšenie (+ 33,9%) v roku 2014 a zníženie v roku 2015 o 16,6% v porovnaní s predchádzajúcim rokom a dosiahla 43,7 miliardy HUF.¹⁴

12. obrázok: Hrubá pridaná hodnota v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe a Trnavskom kraji v roku 2001 a 2015

Hrubá pridaná hodnota v obidvoch skúmaných regiónoch sa zvýšila. V roku 2001, HDP Trnavského kraja bola o 56% vyššia ako HDP ukazovateľ Rábsko-mošonsko-šopronskej župy, ale v roku 2015 tento rozdiel bol už iba 44,7%. (12.)

Sektorová štruktúra

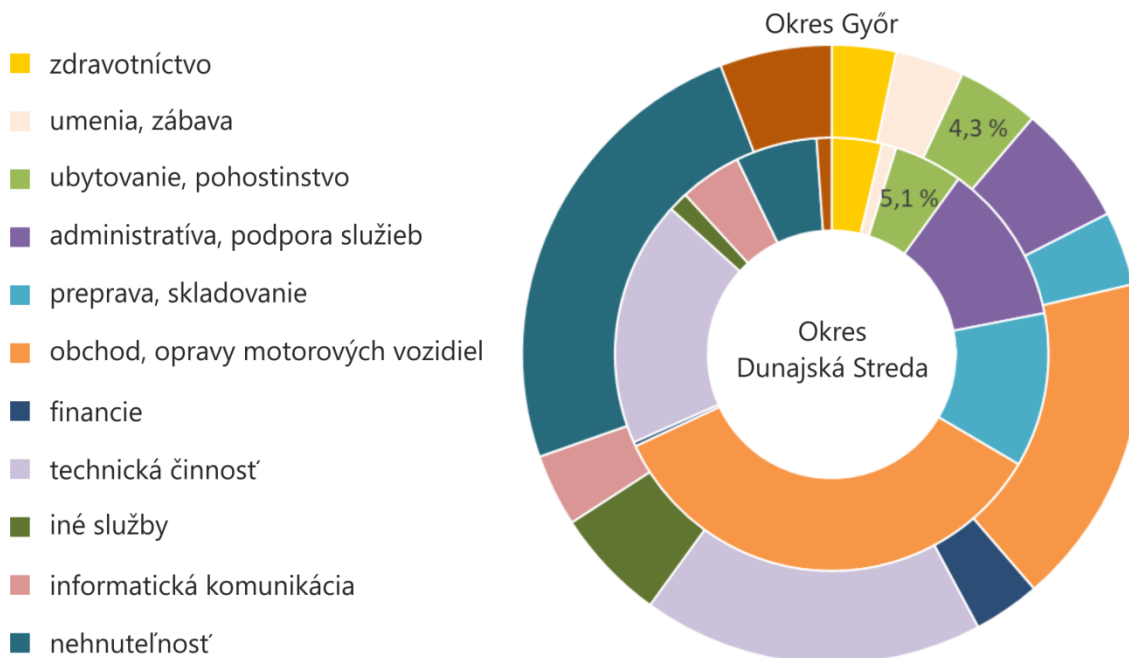
Podobne ako v ostatných vyspelých krajinách, sektor služieb zamestnáva najvyšší počet zamestnancov aj v Maďarsku a na Slovensku, ako aj podiel registrovaných podnikov je najvyšší v terciárnom sektore. Podiel registrovaných podnikov v sektore služieb bol 76% v okrese Dunajskej Stredy a 73% v okrese Győr.

¹³ https://hu.wikipedia.org/wiki/Brutt%C3%B3_hazaj_term%C3%A9k

¹⁴ http://www.mvi.hu/doc/Vendeglatas_evertkelo_MVI_2016.pdf

13. obrázok: Podiel registrovaných podnikov v sektore služieb v okrese Győr a Dunajská Streda v roku 2014

Podiel registrovaných podnikov v sektore služieb v roku 2014
 (Zdroj: KSH, STATdat.)

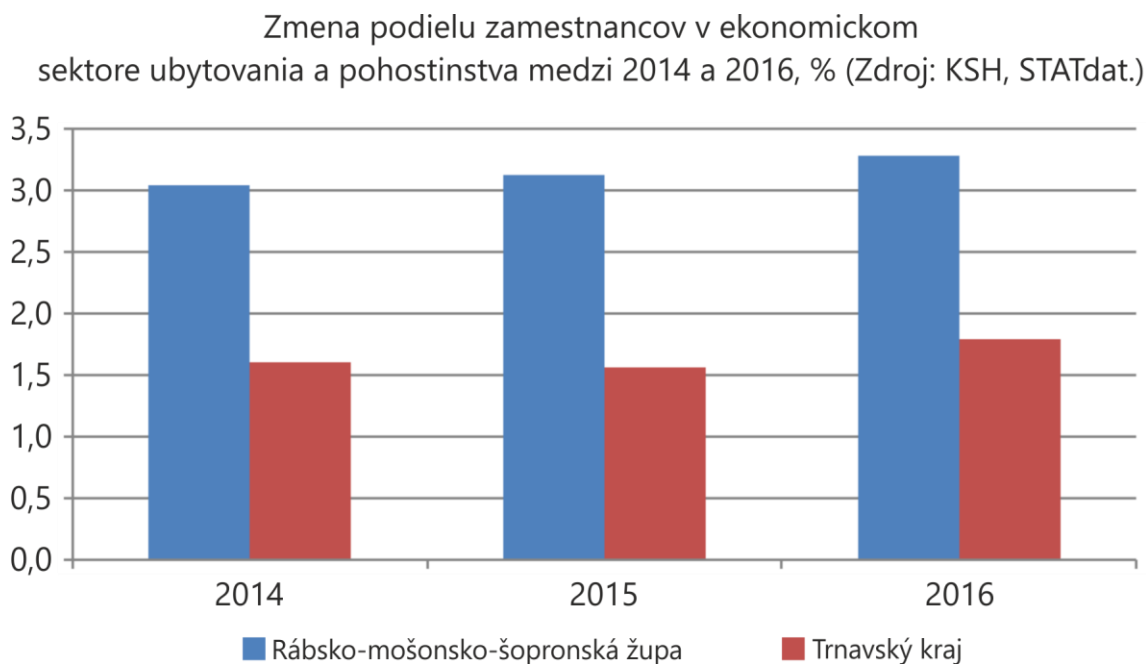

Podiel zaregistrovaných podnikov ukazuje rozmanitý obraz v sektore služieb. Väčšina registrovaných podnikov v okrese Győr je v oblasti nehnuteľností. V prípade okresu Dunajskej Stredy je to obchod a oprava motorových vozidiel. Podiel v prípade ubytovacích služieb a pohostinstiev bol 4,3% z registrovaných podnikov v okrese Győr a 5,1% v okrese Dunajskej Stredy. Tieto ekonomické hodnoty a tvorba hodnôt týchto podnikov by mohli byť zvýšené prostredníctvom uskutočnenia úplnejšieho cezhraničného cestovného ruchu a prostredníctvom koordinácie kultúry.

3.1.5 Cestovný ruch

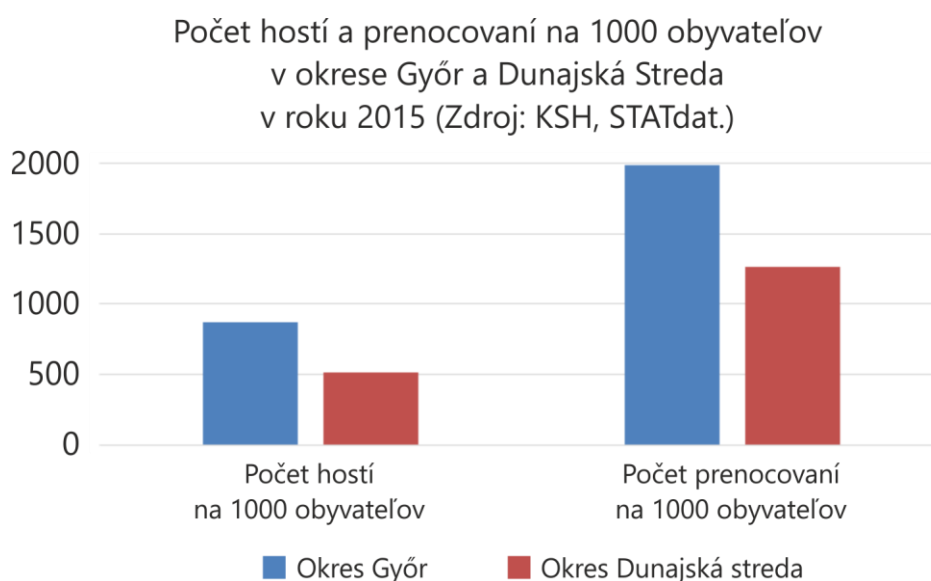
Pri skúmaní turizmu v regióne Arrabona, vychádzali sme z dostupných štatistických údajov ako aj z nasledujúcich oficiálnych dokumentov, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Dunajská Streda na roky 2015-2020, Konceptia rozvoja cestovného ruchu v meste Dunajská Streda (2012), ako aj z dokumentov rozvoja krajského mesta Győr.

14. obrázok: Zmena podielu zamestnancov v sektore ubytovania a stravovania (2014-2016)

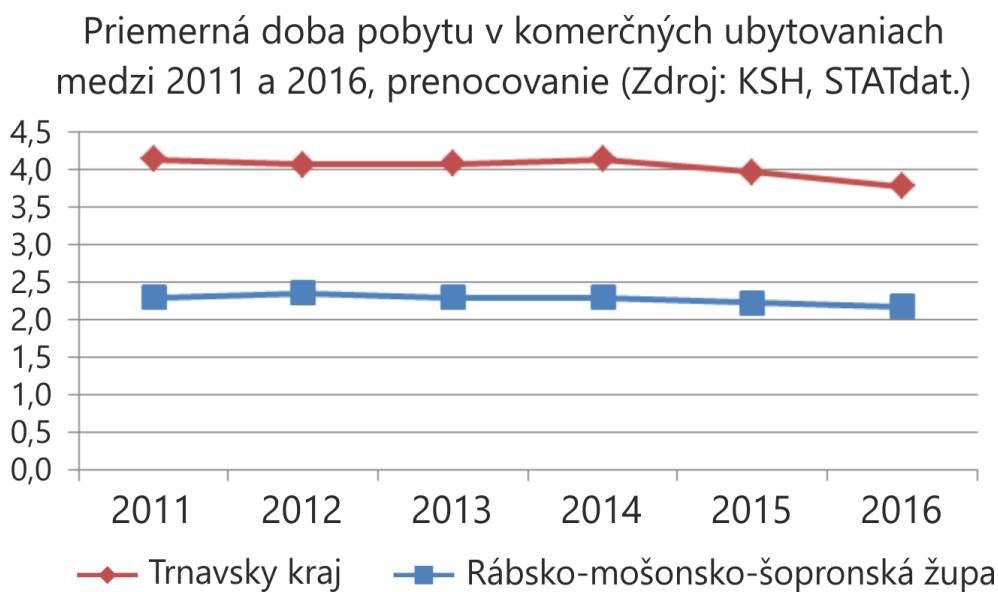
Vzrástol podiel zamestnancov v sektore ubytovacích služieb a pohostinstiev v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe a v Trnavskom kraji v rokoch 2014 až 2016, aj keď to nemusí nutne znamenať rozmach cestovného ruchu v regióne, ale v každom prípade je to dobrý smer. Do roku 2016, 3,3% zamestnancov pracovalo v danom sektore v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe, a v prípade Trnavského kraja to bolo 1,8%. (14.)

15. obrázok: Počet hostí a prenocovaní na 1000 obyvateľov v okrese Győr a Dunajská Streda v roku 2015

V roku 2015, počet hostí na 1000 obyvateľov bol 873,6 v okrese Győr, pričom v okrese Dunajskej Stredy to bolo 513,4. Hostovské prenocovanie na 1000 obyvateľov takisto ukazujú silnejšiu pozíciu v okrese Győr, to znamená, že ukazovateľ prenocovania bol 1988,6 v okrese Győr a 1268,4 v prípade okresu Dunajskej Stredy.

16. obrázok: Priemerná doba pobytu v komerčných ubytovaniach

Ako sme už uviedli, Rábsko-mošonsko-šopronská župa ako aj okres Győr boli v popredí z hľadiska podielu zamestnaných pracovníkov v sektore cestovného ruchu, ako aj z hľadiska počtu hostí a prenocovaných nocí. Priemerný pobyt hostí v komerčnom ubytovaní však poukazuje na opačnú situáciu. Priemerný pobyt hostí v Trnavskom kraji je takmer dvakrát dlhší ako v Rábsko-mošonsko-šopronskej župe. Tento trend však nie nevyhnutne platí pre územie Žitného ostrova, ktorý je zapojený do spolupráce.

Cestovný ruch zohráva významnú úlohu v ekonomickej štruktúre mesta Dunajskej Stredy. Väčšina zahraničných hostí mesta prichádza z Českej republiky, ale významný je aj počet hostí ktorí prídu z Maďarska. Väčšina slovenských turistov pochádza z Bratislavského a Banskobystrického kraja.

Turistov predovšetkým priláka Thermalpark Dunajskej Stredy. V roku 2013, 31 453 nocí prenovali turisti v hoteloch, ktoré sú napojené na Thermalpark.¹⁵

Koncepcia rozvoja cestovného ruchu bola pripravená v roku 2012, ktorá identifikovala za hlavný cieľ nasledovný, dosiahnutie a udržanie systematicky udržateľného rozvoja cestovného ruchu. Súvisiace čiastkové ciele:

¹⁵ Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja 2015-2020

- zvyšovanie konkurencieschopnosti mestského cestovného ruchu – s dôrazom využitia rekreačnej možnosti a potenciáli termálnej vody,
- zvýraznenie využitia a potenciálu termálnej vody v rekreácii,
- zvýšiť príjmy podnikov,
- udržať alebo zvýšiť dosiahnutú životnú úroveň mesta,
- adekvátne a kvalitne uspokojiť potreby návštevníkov mesta.

Najvýznamnejšie elementy kultúrnej, historickej a sociálno-turistickej potenciáli mesta.

- sakrálne pamiatky
- mestská zeleň
- sociálno-kultúrne podujatia

Prírodný turistický potenciál je tiež významný:

- príležitosti pre vodnú turistiku, trampovanie a cykloturistika
- geotermálna voda - kúpeľná turistika (Thermalpark DS)¹⁶

Dôležitým prvkom koncepcie cestovného ruchu mesta je, že cestovný ruch Dunajskej Stredy nie je chápaný ako určitá izolovaná jednotka, ale je spojený s turistickým ruchom mikroregiónu s dôrazom na komplementaritu.

Jedným z najdôležitejších cieľov z hľadiska zvýšenia efektivity miestneho cestovného ruchu, je vytvorenie funkčných partnerstiev medzi jednotlivými aktérmi turistickej oblasti, spolupráca so štátnymi, komunálnymi, podnikateľskými a neziskovými partnermi. Ďalej, je tiež dôležité rozvíjať komplexné turistické balíky ako výsledok cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce.

Kľúč k dosiahnutiu tohto cieľa:

- rozvoj spolupráce s podnikateľským sektorom, aktivizácia neziskového sektora,
- vytváranie koordinovaného cestovného ruchu,
- evalvácia cestovného ruchu v regióne, vytváranie pracovných miest,
- vykonávanie pravidelnej analýzy trhu a spracovanie výsledkov do riadenia a propagácie turizmu.

¹⁶ Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v meste Dunajská Streda (2012)

Turistická koncepcia mesta definuje tieto špecifické ciele (2012):

- rozvoj rekreačnej a relaxačnej turistickej ponuky využívaním možností termálnej vody,
- rozvoj a vytvorenie dobrodružnej turistiky,
- rozvoj ďalších turistických ponúk, ktoré budujú na blízkosť Dunaja a hranice (Maďarsko), ako aj na vzťahy s partnerskými mestami.

Podľa hospodárskeho a sociálneho programu mesta, počet ubytovaných turistov ukazuje rastúcu tendenciu od roku 2010. Je však nevyhnutné, aby súčasná línia, ktorá mierne a nedostatočne využíva existujúce turistické potenciály, bola nahradená takým prístupom, ktorý maximálne využíva miestne podmienky a príležitosti.

Ďalšie dôležité faktory, ktoré pozitívne ovplyvňujú cestovný ruch mesta a regiónu:

- čistá voda (bohužiaľ, sa začína spochybňovať udalosťami za posledných dvoch rokov),
- Žitný ostrov, ako najväčší riečny ostrov v Európe,
- zriadili organizáciu s právnou subjektivitou na podporu a rozvoj cestovného ruchu – <http://www.ostrovzitny.sk/>,
- športová infraštruktúra v meste,
- rozsiahle občianske organizácie, ktoré podporujú cestovný ruch.

Faktory, ktoré oslabujú cestovný ruch:

- inštitucionalizované pokrytie organizácie cestovného ruchu nie je vyriešené,
- nedostatok komplexných produktov cestovného ruchu,
- neexistencia turistického informačného centra (existuje takzvaná „Podunajská turisticko-informačná kancelária“, ale jej webová stránka nefunguje, to znamená, že nezabezpečuje úlohy potrebnej služby),
- nedostatočná spolupráca medzi jednotlivými aktérmi turizmu,
- pasivita regionálnych činiteľov v oblasti cestovného ruchu,
- nedostatočná koherentná cyklická sieť.

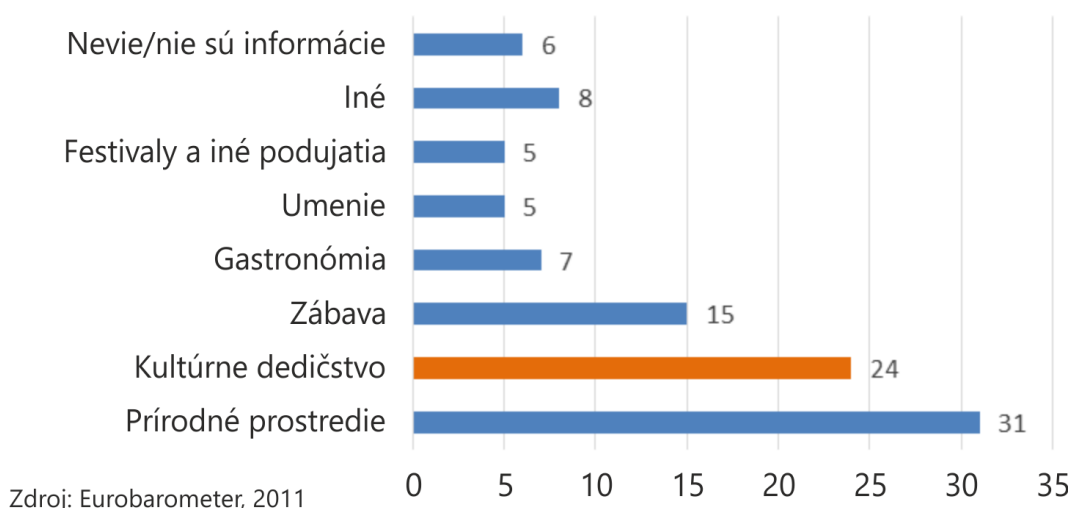
Kultúrna turistika

Pri určovaní charakteru danej destinácie kultúrneho turizmu, dôležitú úlohu zohráva prilákanie všetkých vekových kategórií prostredníctvom atraktívnej ponuky a spolu s inými produktmi cestovného ruchu ponúka ešte komplexnejšie možnosti pre návštevníkov.

Dá sa povedať, že kultúrne výlety sú nezávislé od sezón, kultúrne atrakcie a programy sú väčšinou otvorené po celý rok. Následne, pri vytvorení komplementárnej ponuky cestovného ruchu Žitného ostrova a Malého Žitného ostrova tie môžu slúžiť ako dobrý nástroj na elimináciu sezónnosti. Na oboch stranách hranice nájdeme niekoľko menších ale stále unikátnych destinácií. Rozmanitosť týchto destinácie sa prejavuje rôznymi spôsobmi.

17. obrázok: Turistické atrakcie, ktoré ovplyvňujú destinácie cestovania v EÚ v roku 2011

Faktory ovplyvňujúce voľbu destinácií cestovania podľa občanov EÚ v roku 2011 (%)

Podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2011, väčšina obyvateľov EÚ spomína faktory životného prostredia na prvom mieste medzi tými faktormi, ktoré najviac ovplyvňujú turistické destinácie (31%), prítomnosť kultúrneho dedičstva sa prejavuje ako druhý najatraktívnejší faktor pre turistov (24%). V treťom poradí je zábava 15%, potom nasleduje gastronómia so 7% a umenie, festivaly s 5%.¹⁷ (17)

¹⁷ Flash Eurobarometer - Survey on the attitudes of Europeans towards tourism, European Commission, 2011

Cestovatelia opúšťajú svoje domovy predovšetkým z dôvodu rekreácie a relaxácie. V centre hlavných výletov vyskytujú hlavne tie túžby. Výsledky výskumu ukazujú, že kultúrna motivácia sa vyskytuje v prípade druhej a tretej cesty. Cestujúci ktorí cestujú predovšetkým kultúrnymi cieľmi sú dobre definovateľné. Väčšina z týchto hostí sú ženy s vysokoškolskou kvalifikáciou a ich príjmy sú pomerne vysoké. Najčastejšie cestujú lietadlom a využívajú hotel. Kultúrna skúsenosť, získaná počas cesty, je populárna medzi všetkými vekovými kategóriami, ale staršia generácia navštívi kultúrne atrakcie častejšie ako mladí ľudia. Mestské návštevy rozhodujúcou kultúrnou motiváciou sú populárne medzi turistami zo Severnej a Západnej Európy, ich podiel je najvyšší medzi 25 až 34-ročnými turistami. Rast príjmu a vzdelania zvyšuje aj kultúrny záujem. Ďalej, je charakteristické, že títo cestujúci majú malo voľného času, takže túžia po to aby zažili veľký počet skúseností za krátky čas.

Požiadavky spotrebiteľov a trhové trendy sa rýchlo menia, prispôsobovanie sa im vyžaduje nepretržitý výskum a orientáciu. Zistenia z výskumu ukazujú, že konkurencia medzi európskymi mestami, a medzi európskymi a mimoeurópskymi destináciami bude čoraz väčšia v budúcnosti.¹⁸

¹⁸ Kulturális turizmus fejlesztési stratégia, 2009

4. Analýza kultúrnej a turistickej ponuky a dopytu regiónu a oboch miest

4.1 Ponuka

4.1.1 Budované dedičstvo

Turisti ktorí cestujú kultúrnymi motiváciami navštívia predovšetkým **postavené a budované dedičstvo** v rámci cestovania. Architektonické pamiatky sú potenciálnym lákadlom v prípade Maďarska ako aj v prípade Slovenska, pretože objavujú sa budovy na jednom mieste, ktoré reprezentujú viaceré éry a štýly.

Rozvoj v oblasti budovaného dedičstva pokračuje v oboch krajinách, prevažne prostredníctvom fondov Európskej únie, ale udržateľnosť prináša aj niekoľko problémov vzhľadom na povahu budov. Je dôležité spomenúť si aj prísne predpisy v oblasti ochrany budovaného dedičstva a tie predpisy môžu byť dokonca aj určitou bariérou v prípade renovácie. Problémy sú často spôsobené s konfliktami záujmov medzi vlastníkami, správcami a prevádzkovateľmi budov v súvislosti s budovaným dedičstvom. Zmes štátnych, krajských, miestnych majetkov je bežná v prípade tohto druhu majetku, čo si vyžaduje iné formy riadenia a odlišný manažment.

Kostoly

Oblasť štúdia je cirkevne bohatá, nájdeme kostoly z rôznych vekov, ktoré sú uvedené v 2V rámci analýzy ponúkame podrobný opis týkajúcich sa budov, ktoré majú významný charakter v ponuke kultúrneho turizmu miest Győr a Dunajskej Stredy.

2. tabuľka: Kostoly v regióne Arrabona

Obec	Kostol
Abda	Kostol svätého Jozefa
Albár	Rímsko-katolícky kostol Dolný Bar
Ásványráró	Kostol svätého Ondreja
Bácsfa	Kostol svätého Antona
Baka	Kostol Všetvätých
Baloň	Kostol Navštívenia Panny Márie
Bezenye	Kostol Požehnanej Panny Márie
Bőny	Reformovaný kostol Bőny
	Evanjelický kostol Bőny
	Kostol mena Panny Márie
Börcs	Kostol svätého Bartolomeja Börcs
Gabčíkovo	Farský kostol sv. Margity Antiochijskej Gabčíkovo synagóga
Pataš	Reformovaný kostol Pataš
Čiližská Radvaň	Reformovaný kostol Čiližská Radvaň
Rovinka	Kostol Svätej Trojice
Darnózseli	Kostol svätého Jozefa
Jánošíková	Evanjelický kostol Jánošíková
	Kostol svätého Kríža
Jurová	Kostol Nanebovzatia Panny Márie
Dunakiliti	Kostol svätého Kríža
Dunaremete	Kostol svätého Jána Nepomuckého
Dunaszeg	Kostol Panny Márie Snežnej
Dunaszentpál	Kostol svätého Petra a Pavla
Dunajská Streda	Kostol svätého Juraja
	Evanjelický kostol Dunajská Streda
Kostolné Korčany	Kostol svätého Bartolomeja
Horný Bar	Kostol Kráľa Štefana svätého
Holice	Kostol svätého Petra a Pavla
Gönyű	Kostol svätého Petra a Pavla
Gutor	Kostol svätého Kríža
Győr	Kostol Svätej Anny v Győr rádu svätej Uršule
	Győr- Nemecký kostol Ispita
	Győr- Maďarský kostol Ispita (Svätej Anny)
	Benediktínsky kostol svätého Ignáca z Loyoly
	Kostol Požehnanej Panny Márie Győr-Kármelhegy (Nepoškvrneného počatia a kráľa Štefana svätého)
	Kostol Premenenia Pána Győr-Újváros
	Grécko-katolícky kostol
	Starý evanjelický kostol
	Synóga v Győr
	Kostol svätého Rochusa a Sebastiana Sziget
	Kostol svätého Kamila Nádorváros
	Kostol Svätej Trojice
	Kostol Kráľa Ladislava svätého
	Kostol svätého Jána Krstiteľa
	Farský kostol Svätého Srdca
	Kostol Svätého Kríža
	Kostol Svätého Ducha
	Bazilika Požehnanej Panny Márie v Győr
	Kostol Božieho milosrdenstva
	Kostol Svätého Ducha
	Kostol Reformovanej cirkevnej obce Győr-Szabadhegy
	Kostol Požehnanej Panny Márie Ménfő
	Bazilika Požehnanej Panny Márie v Győr
	Kostol Svätej Anny Szabadhegy
	Kostol Božieho milosrdenstva

Obec	Kostol
Gyórság	Kostol Svätej Anny
Győrújbarát	Kostol Narodenia svätého Jána Krstiteľa
	Kostol Evanjelickej cirkevnej obce Győrújbarát
	Kostol Nepoškvrneného počatia
Győrzámoly	Kostol svätého Ladislava
Halászi	Kostol svätého Martina
Hédervár	Kostol svätého Michala
	Kaplnka Požehnanej Panny Márie
Hegyeshalom	Kostol svätého Bartolomeja
	Evanjelický kostol
Kímle	Kostol Navštívenia Panny Márie
	Kostol svätého Michala Archanjela
Kunsziget	Kostol mučeníka svätého Vavrinca
Lébény	Farský kostol svätého Jakuba
	Kostol Evanjelickej cirkevnej obce Lébény
Levél	Kostol Kráľa Ladislava Svätého
	Kostol Evanjelickej cirkevnej obce Levél
Lipót	Kostol svätého Klementa
Máriakálnok	Kostol svätého Trojice
	Kostol Navštívenia Panny Márie
Mecsér	Panny Márie patrónky Uhorska
Medved'ov	Kostol svätej Anny
Mosonmagyaróvár	Farský kostol svätého Jána Nepomuckého
	Kostol Reformovanej cirkevnej obce Mosonmagyaróvár
	Kostol Evanjelickej cirkevnej Mosonmagyaróvár
	Fara Kráľovne Panny Márie
Mosonszentmiklós	Kostol svätého Mikuláša
Mosonszolnok	Farský kostol svätej Margity Antiochijskej Gabčíkovo
Nagybajcs	Kostol Víťaza a Mučeníka svätého Juraja
Mad	Reformovaný kostol Mad
	Kostol svätého Jána Nepomuckého
Veľký Meder	Kostol svätého Mikuláša
	Reformovaný kostol Veľký Meder
Rohovce	Kostol Apoštola svätého Ondreja
Öttevény	Kostol svätého Jána Krstiteľa
Padáň	Reformovaný kostol Padáň
Pér	Kostol Požehnanej Panny Márie
Bratislava	Kostol svätého Michala Archanjela
Püski	Kostol svätého Juraja
Rábapataka	Kostol Svätej Trojice
Rajka	Kostol svätého Martina
	Evanjelický kostol Rajka
Blatná na Ostrove	Kostol Svätej Trojice
Šamorín	Reformovaný kostol Šamorín
	Rímsko-katolícky kostol Šamorín
	Evanjelický kostol Šamorín
	Synagóga Šamorín
Sap	Reformovaný kostol Sap
Dolný Štál	Kostol svätého Martina
Vojka nad Dunajom	Kostol svätého Michala
Vámosszabadi	Kostol Všetvätých
Vrakúň	Kostol svätého Jakuba
Vének	Kostol svätého Jána Nepomuckého

V Dunajskej Strede nájdeme dve kostoly ktoré prilákajú turistov, ktorí sa zaujímajú o kultúru. Jedným z nich je **Rímskokatolícky kostol sv. Juraja**, ktorý je najstaršou historickou a náboženskou pamiatkou mesta. Základy dnešného kamenného kostola boli postavené už v roku 1329 a pred tým drevený kostol bol na danom mieste v rannom Árpádovom veku. Veľké zmeny sa uskutočnili v roku 1518, kedy kostol bol rozšírený s bočnou loďou. V rokoch 1742-43, celá budova bola komplexne zrekonštruovaná v barokovom štýle.¹⁹ Ďalším kostolom Dunajskej Stredy je novorománsky **evanjelický kostol**, ktorý bol postavený v rokoch 1863-1883. Špecialitou kostola je, že jeho plochý strop má zaujímavé zavesenie a veža, ktorá bola postavená v roku 1938, mierne presahuje hlavnú rovinu fasády. Mramorová Krstiteľnica kostola pochádza z roku 1883, jej orgán pochádza z roku 1903 a jeho neoklasický hlavný oltár z roku 1933.²⁰

V meste Győr celkovo nájdeme 25 kostolov. **Katedrála Nanebovzatia Panny Márie** (Bazilika Győr) je hlavným kostolom diecézy Győr. Tu je zachovaný jeden z najvýznamnejších národných pamiatok Maďarska, Herma Svätého Ladislava. Zakladateľom katedrály je apoštolský kráľ Svätý Štefan, kto založil aj biskupstvo Győr. Jej prvá forma bola postavená v románskom štýle v 11. storočí, odvtedy zostala iba apsidou cirkvi až do dnešnej doby. Kostol bola prestavaná v gotickom štýle po mongolskej invázii. Neskôr, kostol bol značne poškodený po tureckej invázii, jeden z jeho veží padol a druhý bol zničený bleskom v roku 1580. Úplne zničenú katedrálu začali znovu postaviť na základe plánov talianskeho architekta Giovanni Battista Rava v ranom barokovom štýle, prácu poveril György Draskovich. Kostolná veža so súčasnou copf štýlom bola ukončená v roku 1680 a prácu poveril biskup György Széchenyi v roku 1680. Konečný dizajn interiéru kostola bol dokončený v roku 1780 na základe plánov Menyhért Hefele. Vtedy boli namaľované nádherné fresky na stenách a na strop, ktoré sú viditeľné. Katedrála bola zvýšená na hodnosť baziliky Pápežom Jánom Pavlom II. v roku 1996.²¹ Stavba **Karmelitánskeho kostola nanebovzatie Panny Márie** sa začala rádu Obutými karmelitánmi, ktorý sídli v meste. Rád prišiel do mesta v roku 1697 a postavili kláštor na mieste súčasného kostola. V krátkom čase bol dokončený aj plán Rádu a stavba bola dokončená v roku 1732.²²

Kostol Svätej Anny, Rádu Svätej Uršuli, bol postavený v barokovom štýle v roku 1762 v meste Győr, **nemecký Ispita kostol** bol postavený v rokoch 1777-79 v barokovom štýle. Rokokový hlavný oltár Najsvätejšej Trojice nájdeme v chrámovej lodi s korintskými stĺpmi. Vyrezávaný tabernákulum je zdobený bohatou barokovou prácou. Lavice pochádzajú zo XVIII.

¹⁹ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Dunaszerdahely>

²⁰ <http://kukkonias.hu/dunaszerdahely-nevezetessegei>

²¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C5%91ri_bazilika

²² <http://www.karmelitarend.hu/gyor-karmelita-templom-es-rendhaz>

storočia.²³ **Maďarský Ispita kostol** bol postavený v rokoch 1730-35, navrhol ho karmelitánsky mních Márton Wittwer. Po druhej svetovej vojne sa stala obytnou budovou a mesto založilo múzeum v budove v roku 1993.²⁴ **Benediktínsky kostol Svätého Ignáca z Loyoly** bol postavený v rokoch 1634-41 na hlavnom námestí v centre mesta Győr. Svojím vybavením zachováva najstaršie pozostatky z histórie baroka v Maďarsku, takže je nenahraditeľnou hodnotou pre históriu umenia Maďarska.²⁵ **Győr-Újvárosi Kostol Premenenia Pána** (kostol sv. Jozefa) bol postavený v rokoch 1836-41 podľa plánov Antal Frumann v neoklasicistickom štýle. Orgán kostola je klasifikovaný ako monumentálna pamiatka a je zaradený medzi orgány s najkrajšou melódiou.²⁶ **Gréckokatolícky kostol** bol postavený srbskou pravoslávnu komunitou v roku 1727 v meste Győr, vtedajšie barokové prvky sú stále viditeľné. Na konci 19. storočia bolo signifikantne menej gréckokatolíckych veriacich, preto srbský (v maď. Rác) kostol tam stála iba ako opustená budova. Na základe žiadosti gréckokatolíckej komunity, Srbská pravoslávna cirkev odovzdala kostol gréckokatolíckej cirkvi v meste Győr roku 1997, kde vykonávajú cirkevné rituály až dodnes.²⁷ Plány **Starého evanjelického kostola** pripravil majster Jakab Neumayer v roku 1783 a kostol bol posvätený na konci 1785. Kostol znázorňuje charakteristické a krásne prvky cirkevnej architektúry v Maďarsku po milostného nariadenia Jozefa II. Hoci rozloženie, objemová hustota a svahovitá vnútorná dispozícia je typická pre protestantské chrámy, ktoré boli postavené v danom období, ale dizajn a jeho štýl má stále veľa individuálnych vlastností. Následne, kostol nepatrí ani do jediného typu ktorý je typický pre chrámových štýlov.²⁸ V roku 1712, kostol bol posvätený **svätému Roch a svätému Sebastianus**, následne **kostol** bol prebudovaný okolo roku 1880. Interiér barokového kostola s tromi oltármi a ozdobenou kazateľnicou je stále viditeľné v pôvodnom stave.²⁹

Synagóga v meste **Győr** bola slávnostne otvorená 15. septembra 1870 s dvojpodlažnou školou, ktorá je napojená na kostolnú budovu. Podrobné implementačné plány vytvoril podnik s názvom Öromy, Hencz a Bergh v Pešti, realizátorom bol Vilmos Fränkel, viedenským architekt. Synagóga postavená v duchu neskorých dejín a secesie sa stala reprezentatívnou budovou mesta Győr. V roku 1927, Synagóga bola rozšírená s takzvaným zimným kostolom, ktorý je čiastočne prázdny od roku 1960, zatiaľ čo v školskom krídle bola umiestnená Hudobná akadémia a tu funguje aj kaplnka. Avšak kostol nebol nepoužívaný, tak jej stav postupne

²³ <http://www.templom.hu/phpwcmcs/index.php?id=14,485,0,0,1,0>

²⁴ <http://www.templom.hu/phpwcmcs/index.php?id=14,447,0,0,1,0>

²⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/Loyolai_Szent_Ign%C3%A1c_benc%C3%A9s_templom

²⁶ <http://www.gyorujvarosiplebania.eoldal.hu/cikkek/szent-jozsef-plebania-templom-tortenete.html>

²⁷ <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://gyorigorogkatolikus.hu/templomunk-tortenete/>

²⁸ <http://gyor.lutheran.hu/index.php/rolunk/templomaink/oregtemplom>

²⁹ <https://regigyor.hu/ujvaros-sziget/gyor-sziget-szent-rokus-plebaniaemplom/>

zhoršoval. Komplexná rekonštrukcia budovy bola odštartovaná v roku 2003. Počas rekonštrukcie, osemhranný centrálny priestor bol postavený na model ako to bolo v roku 1868, rekonštrukcia kupolovej malby bola vykonaná na základe starých záznamov.³⁰ **Kostol Svätého Kamilus** v mestskej časti **Nándorváros** bol postavený v rokoch 1770-74 v štýle kopf a jeho veža bola postavená v rokoch 1835-39. Architekti kostola boli Filip Rastner von Wallbach a Michael Vogler. Stavba ešte nebola ani dokončená, pretože ani veža a ani kláštor neboli postavené, ale Jozef II už rozpustil rád Kamiliánov v roku 1787 a dal kostol s budovou do právomoci mesta Győr s cieľom založenia farnosti. V roku 1835, kostol bol značne poškodený v dôsledku úderu blesku, následne jeho obnovenie bolo nevyhnutné a v tej dobe bola postavená aj veža.³¹ Rímskokatolícky **kostol Najsvätejšej Trojice** bol postavený v barokovom štýle okolo roku 1780. Kostol bol vážne poškodený počas Druhej svetovej vojny a bola obnovená v roku 1985.³² Barokový kostol Svätého Ladislava v Győr-Gyirmót bol postavený v roku 1769. Klasický, neskoro barokový kostol Svätého Jána Krstiteľa bol postavený v rokoch 1737-43. Zaujímavé je, že kostol nebol poškodený počas bombardovania v roku 1944.³³ **Farský kostol srdce Ježiša** je prvým železobetónovým kostolom v Maďarsku. Architekt Aladár Árkay bol poverený navrhnutím plánov na vybudovanie kostola s požiadavkou, že kostol bude moderný, ale zároveň bude reflektovať aj na existujúce prostredie. Tieto požiadavky boli úplne splnené. Základný kameň kostola bol slávnostne založený 27. októbra 1928, cirkevné posvätenie kostola bolo vykonané 27. októbra 1929.³⁴ Rímskokatolícky kostol bol postavený v roku 1773. Treba si spomenúť aj neskoršie vybudované kostoly v meste Győr. V roku 1901 bolo prijaté rozhodnutie o výstavbe **Győr-Szabadhegy reformovaného kostola**. Kostol bol vybudovaný na základe plánov Károly Csányi, kto za vzor bral reformovaný kostol z mesta Brašov, ktorý bol medzicasom vzbúrený. Zakladanie základného kameňa **Kostola Nanebovzatia Panny Márie** bolo 30. mája 1948. Nový oltár, freska a zvon boli posvätené 21. augusta 1949. **Kostol sv. Anny** v časti Szabadhegy bol postavený v roku 1901. Po dvoch rokoch výstavby, **Chrám Ducha Svätého** bol posvätený 6. júna 1987. **Kostol Božieho milosrdenstva** bol postavený v roku 2011. Chrám reprezentuje starodávne benediktínske tradície so svojou jednoduchosťou a čistotou, ale zároveň spĺňa aj súčasné očakávania.

³⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C5%91ri_zsinag%C3%B3ga

³¹ <http://www.templom.hu/phpwpcms/index.php?id=14,481,0,0,1,0>

³² <https://www.utazitthon.hu/latnivalo/gyor/revfalu-i-szentharomsag-templom-22309>

³³ <http://nagyvofely.hu/gyor-gyorszentivan/templomok>

³⁴ <https://jezusszivegyor.wixsite.com/jezusszivegyor/a-templomepites>

Múzeá, výstavy

3. tabuľka: *Múzeá v regióne Arrabona*

OBEC	Múzeum	OBEC	Múzeum			
Győr	Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum /Múzeum umenia a histórie Rómer Flóris/	Ásványráró	ásványrárói tájház			
	Csikóca Művészeti Műhely és Kiállítótér (Umelecká dielňa a výstavný priestor Csikóca)	Bezenye	bezenyei horvát tájház			
	Káptalanház /Kapitulský dom/	Bratislava-Čunovo	Danubiana Meulensteen Art Museum			
	Bazilika Múzeum /Múzeum Baziliky/	Börcs	börcsi tájház			
	Püspökvár-Toronykilátó /Hrad biskupov - Vyhliadková veža/	Dunaszeg	dunaszegi falumúzeum és stabilmotor gyűjtemény			
	Pamätná expozícia blahoslaveného Vilmosa Apora	Dunajská Streda	Žitnoostrovské múzeum			
	Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár /Diecézna pokladnica a knižnica/	Gabčíkovo	Vodná elektrárneň Gabčíkovo			
	Múzeumház /Múzejný dom/	Győrújbarát	győrújbaráti tájház			
	Széchenyi Patikamúzeum /Lekárnické múzeum/	Kimle	kimlei tájház			
	Mobilis Interaktív Kiállítási Központ /Mobilné interaktívne výstavné stredisko/	Kráľovičove Kračany	Vidiecky dom			
	Audi Hungária Látogatói Központ /Návštevnícke centrum Audi Hungaria/	Levél	levéli tájház			
	Győri Grafikai Műhely és Kiállítótér - Napóleon-ház	Máriakálnok	Szigetköz Múzeum és Tájház /Múzeum a vlastivedný dom Szigetköz/			
	Kovács Margit Állandó Kiállítás - Kreszta-ház	Masonmagyaróvár	Hansági Múzeum (Cselley-ház) /Múzeum Hanság (Dom Cselleyovcov)			
	Vasilescu-gyűjtemény - Zsinagóga		Mosonvármegyei Múzeum /Múzeum župy Moson/			
	Apátúr-ház (Xántus János Múzeum)		Habsburg-kripta /Kripta Habsburgovcov/			
	Cseréphályha-történeti Kiállítás - Fruhmann-ház		Interaktívne prírodovedecké zážitkové stredisko FUTURA			
	Vastuskós ház	Túzoltó Múzeum /Hasičské múzeum/	Pér	Péri Dédi Nádikója		
	Rómer-ház	Rábapatonna	rábapatonnai tájház	Šamorín	Mestský vlastivedný dom v Šamoríne	
	Várkazamata - Kótár	Velký Meder	Vlastivedný dom vo Velkom Mederi			
	Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár					
	Állandó Babakiállítás - Zichy-palota					
	Füles Bástya /Bašta Füles/					

Žitnoostrovské múzeum v Dunajskej Strede je jediným múzeom v meste, ale v meste Győr našli sme 24 výstav na rôznych miestach múzeí a tie priťahujú nadšencov rôznymi výstavami a témami. Ozdobený palác Esterházy bol postavený v 18. storočí, a palác je sídlom Múzea umenia a histórie Rómer Flóris. Tu môžeme nájsť stálu expozíciu zo súkromnej zbierky Dr. **Béla Radnai**, ako aj periodické výstavy.³⁵ K múzeu patrí aj Maďarská Ispita z XVIII. storočia, v ktorej je možné vidieť výstavu historika, bývalého súkromného zberateľa Dr. **Péter Váczy**. Základ zbierky sa skladá z renesančného a barokového nábytku, predmetov výtvarného a úžitkového umenia.³⁶ V lokalite Káptalandomb stojí budova Püspöki Udvarbíróház, vybudovaný v XV. storočí, ktorý sa nachádza v susedstve sochy Svätého Michala a kaplnky biskupskej katedrály Svätého Ladislava. Rekonštrukcia gotickej budovy bola dokončená v roku

³⁵ <http://romer.hu/esterhazy-palota/>

³⁶ <http://romer.hu/vaczy-peter-gyujtemeny/>

1979 a odvtedy je vystavená **životná expozícia Miklós Borsos** v repertoári Múzea Rómer Flóris.³⁷ **Csikóca Művészeti Műhely és Kiállítóter** je unikátne detské múzeum v Maďarsku, periodické výstavy múzea zahŕňajú umelecké diela, spomienky slávnych umelcov a umeleckých období. Múzeum a dielňa ponúka veselý, hravý a zároveň informatívny kultúrny zážitok pre deti vo veku od 3 do 12 rokov.³⁸ **Grafická dielňa a výstavný priestor v meste Győr** (v maď. Győri Grafikai Műhely és Kiállítóter) čaká návštevníkov v dome Napoleona, patriaci k múzeu Rómer Flóris. Budova bola pomenovaná na základe bývalého hosta Napoleona. Budova bola postavená v XVII. storočí, súčasnú barokovú formu získala v roku 1767. Je to dočasná expozícia súčasného maďarského a univerzálneho výtvarného umenia.³⁹ **Stálu expozíciu Margit Kovacs** si môžete pozrieť v dome Kreszta. Historická budova zo XVII. storočia bol domovom obchodníka so zmiešaným tovarom, János Kreszte, ale v súčasnosti budova je miestom životného diela keramičky Margit Kovács, narodená v meste Győr.⁴⁰ Neologická synagóga, postavená v duchu historizmu, ktorá bola rekonštruovaná v roku 2006, je miestom permanentnej výstavy súkromnej zbierky staršieho János **Vasilescu**. Dominantnú časť tejto výstavy tvoria obrazy Lili Ország.⁴¹ Jeden z najkrajších barokových palácov mesta Győr je **Apáturský dom** (Múzeum János Xántus) a hostí stálu expozíciu, ktorá znázorňuje históriu mesta a okolia z prehistorických čias až do roku 1950. Navyše, v samotnej izbe sa nachádzajú aj ďalšie zaujímavosti, ako dedičstvo rodiny Petz, súkromná zbierka rodiny Abád-Hauser, zbierka Madách, ako aj obrazy stálej expozície „A pusztulás képei” (v slovenčine: Obrázky úpadku).⁴² Interiérová **výstava kachľových pecí** v bývalej rezidencii rodiny Fruhmann zobrazuje históriu kachľových pecí z mesta Győr a z jeho okolia.⁴³ **Vastuskó dom**, ktorý bol postavený v 17. storočí, hostí zbierku novinára a umeleckého historika Imre Patkó (1922-1983). V budove môžeme vidieť prácu súčasných umelcov, ako Lajos Kassák, Endre Bálint, Victor Vasarely a Béla Kondor, ako aj etnografické objekty z východnej Ázie, Afriky a Oceánie.⁴⁴ **Rómer dom** ponúka širokú škálu kultúrnych programov. So širokou programovou ponukou vyplní existujúcu medzeru v meste, následne udalosti oslovujú všetky vekové kategórie od detí až po starých. Najvýznamnejšia udalosť z nich je premietanie kina 'I love', interaktívne divadelné predstavenia združenia Import Impró, ako aj koncertná séria populárnej hudby RómmerKvella, ktorá dáva priestor aj pre šikovných miestnych kapiel a umelcov aby sa predstavili.⁴⁵ **Lapidárium** rímskych pamiatok a kamenných sôch boli

³⁷ <http://romer.hu/borsos-miklos-allando-kiallitas/>

³⁸ http://turizmus.gyor.hu/cikk/csikoca_muveszeti_muhely_es_kiallitoter.html

³⁹ http://turizmus.gyor.hu/cikk/gyori_grafikai_muhely_es_kiallitoter_napoleon_haz.html

⁴⁰ http://turizmus.gyor.hu/cikk/kovacs_margit_allando_kiallitas_kreszta_haz.html

⁴¹ http://turizmus.gyor.hu/cikk/vasilescu_gyujtemeny_zsinagoga.html

⁴² http://turizmus.gyor.hu/cikk/apatur_haz.html

⁴³ http://turizmus.gyor.hu/cikk/cserepkalyha_torteneti_kiallitas_fruhmann_haz.html

⁴⁴ http://turizmus.gyor.hu/cikk/patko_imre_gyujtemeny_vastuskos_haz.html

⁴⁵ http://turizmus.gyor.hu/cikk/romer_haz.html

umiestnené v podzemných tuneloch Sforza bašty, v hrade zo 16-17. storočia.⁴⁶ Zájemcovia si môžu dozvedieť o cirkevnej architektúre diecézy Győr v budove **Káptalanház**, ktorá je klasicistickou budovou so stredovekými detailmi. Ďalej, môžu tam vidieť aj spomienky cirkevných pútí, unikátne barokové umelecké diela, životný príbeh mučeníkov zo 20. storočia, ako aj momenty z návštevy pápeža Jána Pavla II. v meste Győr.⁴⁷ Katedrála svätého Štefana v Maďarsku je jedinečným trojitým pútnickým miestom: tu sa nachádza Herma Svätého Ladislava, Plačúca Panna Mária a hrob Blahoslaveného Vilmosa Apora. Vitrín v trezore **Múzea baziliky** zachováva päťsto ročné liturgické poklady.⁴⁸ **Biskupsky hrad** z doby založenia štátu je dnes sídlom biskupstva Győr. V budove zámku sa môžeme dozvedieť históriu Svätej koruny, Svätej pravici a kult Hermy Svätého Ladislava. Vo vyhladke môžeme obdivovať jedinečnú panorámu mesta.⁴⁹ V rámci **Pamätnej expozície Blahoslaveného Vilmos Apor** sa dozvieme o dobe a o mučeníctve biskupa Apor Vilmos.⁵⁰ **Diecézna pokladnica a knižnica** obsahuje liturgické nástroje a knihy, umelecké diela zo zlata ako darček biskupov, zemanov, nádherné textilné súpravy, darčeky. Medzi dokumentmi knižnice patria kódexy, starožitnosti, staré maďarské knihy. Významnú hodnotu majú Korvína kódexy z knižnice kráľa Mateja a najväčší kódex Maďarska, liturgická kniha Zalka.⁵¹ V **Dome múzea**, ktorý sa nachádza v centre mesta, môžeme vidieť bránu hradu mesta Győr. Čajovňa je umiestnená na prízemí, komorná výstava sochára Ferenc Lebó je na prvom poschodí, dočasné výstavy a priestory na prenájom sú umiestnené na druhom poschodí.⁵² Széchényi lekáreň múzeum bol založený jezuitami v roku 1654. Vo vitrínach múzea sú viditeľné staré príslušenstvá, ktoré boli používané v lekárenskej a medicínskej praxi. Ďalšou zaujímavosťou je, že toto je jediné lekáreň múzeum v krajine, čo funguje aj ako pôsobiaci lekáreň.⁵³ Jedným z najnovších vzdelávacích a turistických atrakcií v meste Győr je **Interaktívne výstavné centrum Mobilis**, ktorý zabezpečuje jedinečné vedecké divadlo v Európe. Mobilis sa zameriava predovšetkým na vozidlá a dopravu, ale v širšom slova zmysle sa zameriava na pohyb a mobilitu tým, priblíži ľudí k prírodným a technickým vedám a tak objasní ich zaujímavé oblasti pre návštevníkov.⁵⁴ **AUDI HUNGARIA ZRT. Návštevnícke centrum** pozýva záujemcov na návštevu továrne, kde návštevníci si môžu získať pohľad do výrobných procesov karosérie, montáži, ako aj vidieť výrobu motorov v továrni.⁵⁵ Palác Zichy je miestom pre **stálu expozíciu textilných bábik**,

⁴⁶ http://turizmus.gyor.hu/cikk/varkazamata_kotar.html

⁴⁷ <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/1/kaptalanhasz/>

⁴⁸ <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/2/bazilika-muzeum/>

⁴⁹ <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/3/puspokvar-toronykilato/>

⁵⁰ <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/4/boldog-apor-vilmos-emlekkiallitas/>

⁵¹ <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/6/egyhazmegyei-kincstar-es-konyvtar/>

⁵² <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/5/muzeumhasz/>

⁵³ http://turizmus.gyor.hu/cikk/szechenyi_patikamuzeum.html

⁵⁴ <http://mobilis-gyor.hu/mobilis>

⁵⁵ http://turizmus.gyor.hu/cikk/audi_hungaria_latogatoi_kozpont.html

ktoré Monika Berzsényi Wiedra darovala k mestu Győr.⁵⁶ Návštevníci si môžu pozrieť aj divočinu Južnej Ameriky v priestore kazematy pevnosti **Füles Bástya** z tureckých čias mesta Győr.⁵⁷ Ďalšie exponáty a výstavy v regióne Arrabona sú uvedené 3

Pamätné miesta

4. tabuľka: Pamätné miesta v regióne Arrabona

OBEC	NÁZOV
Abda	Náhrobná pamiatka Miklósa Radnótyho v Abda
Dunaszeg	kisvasúti emlékhely
Győr	Mária-oszlop
	Literárne pamätné miesto Vince Sulyok
	Pamätné miesto Erzsébet Galgóczi
Mosonmagyaróvár	mosonmagyaróvári 56-os emlékpark-Gyásztér
Šamorín	Pipagyújtó Csárda – Pamätník Honvédom
	Hudobný sochársky park
Veľký Meder	Mátyásfa (Matyášov strom)
	Historický park

Dňa 3. júna 2011, **Sulyok Vince literárny pamätník** (v maď. Sulyok Vince Irodalmi Emlékhely) bol otvorený v kaštieli Bezerédj, v časti mesta Ménfőcsanak. Básnik ponúkol svoje knihy a časopisy, ktoré zhromaždil po celé desaťročia, pre Petőfi Sándor všeobecné kultúrne centrum (v maď. Petőfi Sándor Általános Művelődési Központ). Okrem diel básnika v maďarčine a nórčine, zbierka obsahuje mnoho dôležitých diel emigrantov maďarskej literatúry, ktoré sa dajú pozrieť v Pamätnej miestnosti. V priestore **Pamätníka Miklós Radnóti** je umiestnená majestátna žulová socha básnika, ktorá bola pripravená sochárom Miklós Melocco. Básnika zastrelili pri hraniciach mesta Győr v roku 1944, a v jeho vrecku sa našli „Bori notesz“ s básňami, vrátane jeho slávnej básne „Eröltetett menet“. Biskup mesta Győr, Lipót Kollonich, dal vybudovať **stĺp Svätej Márie** v centre námestia Széchényi, ako pamiatka vyhnaní Turkov z Budína v roku 1686. V čase prieskumu, nie sú podobné pamätníky v Dunajskej Strede, ale v prípade iných osídlení, ako Abda, Dunaszeg, Mosonmagyaróvár, Veľký Meder a Šamorín, nájdeme také pamiatky v regióne. (4)

Hrady a kaštiele

Takzvaný „**Žltý kaštieľ**“ je jedným z najvýznamnejších pamiatok Dunajskej Stredy. V roku 1753, biskup z mesta Veszprém Márton Biró Padányi dal postaviť kaštieľ pre svojho bratranca István Padányi Biró. Kaštieľ bol dokončený v roku 1770. Dvojpodlažný a pôvodne barokový

⁵⁶ <http://www.mufegyor.hu/hu/zichy/allando-babakiallitas>

⁵⁷ http://m.turizmus.gyor.hu/cikk/fules_bastya.html

kaštieľ, uprostred malého parku, bol prebudovaný na klasicistický štýl na začiatku 19. storočia. Žitnoostrovne múzeum sídli v kaštieli od roku 1970-72. **Kaštieľ Bezerédj**, v mestskej časti **Ménfőcsanak** mesta Győr, bol postavený okolo roku 1790 v štýle kopf. Kaplnka kaštieľa je baroková budova zo 17-18. storočia. Z hľadiska architektúry, budovu je lepšie nazvať ako kúria, kaštieľ bol venovaný v mene ľudu ménfő. V kaštieli sa nachádza Sulyok Vince literárny pamätník a pamätná izba Galgóczy Erzsébet.⁵⁸ Biskupský hrad bol postavený v čase založenia štátu a dnes je sídlom biskupstva Győr. Dnešná podoba rezidencie veľkňaza je spojená s menom grófa a biskupa Ferenc Zichy (1743-1783).⁵⁹ Môžeme nájsť aj ďalšie hrady a kaštiele v oblasti, ako v Gabčíkove, Hédervár, Mosonmagyaróvár ako aj v Bratislave. (5)

5. tabuľka: Hrady, kaštiele v regióne Arrabona

OBEC	NÁZOV
Győr	Kaštieľ Bezerédj v Ménfőcsanak
	Püspökvár /Biskupský zámok/
Hédervár	Kaštieľ Khuen-Héderváry
Mosonmagyaróvár	Hrad v Mosonmagyaróvár
Gabčíkovo	Zámok Amade
Bratislava	Kaštieľ Zichy-Ferraris
Dunajská Streda	Žltý kaštieľ

Divadlá

6. tabuľka: Divadlá v regióne Arrabona

Obec	NÁZOV
Dunajská Streda	Mestské kultúrne stredisko Benedeka Csaplára
Győr	Győri Nemzeti Színház /Národné divadlo v Győr/
	Divadlo Vaskakas
	Scéna Menház
Mosonmagyaróvár	Flesch Károly Kulturális Központ

V Dunajskej Strede sa organizujú divadelné predstavenia, koncerty, folklórne predstavenia v **Mestskom kultúrnom stredisku Benedeka Csaplára** (Divadlo Rivarda, Bábkové divadlo Aranykert). V kultúrnom stredisku funguje veľa skupín a sú na vysokej umeleckej úrovni: 2 bábkové skupiny (deti a dospelí), 2 divadelné skupiny, 2 tanečné skupiny a spevácka skupina.⁶⁰ Győr očakáva návštevníkov s divadelnými predstaveniami troch divadiel. Národné divadlo mesta bolo dokončené v roku 1978 po tom, ako mestské zastupiteľstvo sa rozhodlo vybudovať nové divadlo. Z hľadiska veľkosti budovy, divadlo bolo moderné v stredoeurópskom priestore.

⁵⁸ <http://www.bezeredj-kastely.hu/hun/a-bezeredj-kastely-adatai.html>

⁵⁹ <http://www.kaptalandomb.hu/hu/kiallitas/3/puspokvar-toronykilato/>

⁶⁰ <http://www.vmkds.sk/hu/r%C3%B3lunk/bemutakozunk>

Prvé divadelné predstavenie sa uskutočnilo 4. novembra 1978.⁶¹ Vaskakas umelecké stredisko je sídlom **bábkového divadlo Vaskakas**, ktoré odštartovalo svoju 25 sezónu v roku 2016. Z hľadiska profesionality, divadlo je jedným z najkvalitnejších bábkových divadiel v Maďarsku: v roku 2002 bola prvou maďarskou spoločnosťou, ktorá získala veľký diplom UNIMA, Medzinárodnej bábkovej federácie.⁶² V pravom krídle bývalej židovskej budovy sa nachádza **Menház Divadlo**. V roku 2012, rekonštrukcia budovy a vytvorenie multifunkčného kultúrneho centra boli realizované židovskou komunitou v meste Győr, v spolupráci s divadlom Karzat, ktoré organizovalo Festival piatich kostolov.⁶³ (6)

7. tabuľka: Tvorivé domy v regióne Arrabona

Obec	NÁZOV
Dunajská Streda	Galéria súčasných maďarských umelcov
Győr	Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum - Alkotóház
Hédervár	Hédervári Alkotóház

Kreatívne domy ďalej podporujú pestrú kultúrnu turistiku v regióne Arrabona. Dve strediská môžu byť spomenuté v tejto oblasti, ako je Galéria súčasných maďarských umelcov v Dunajskej Strede a Múzeum umenia a histórie Flórisa Rómera v meste Győr. (7)

8. tabuľka: Tematické trasy, náučné chodníky v regióne Arrabona

Obec	Tematická prechádzka / náučný chodník
Ásványráró-Dunaszeg-Győrladamér-Győrzámoly-Hédervár-Lébény-Vámoszabadi-Nagybajcs-Kisbajcs-Vének-Gönyű	Szigetköz – Krajina tisícich ostrovov
Devín	Náučný chodník Bratislavské luhy
Dunaszeg	Náučný chodník na jazere Morotva
Győr	Náučný chodník Püspökerdő (Győr – Pinnyéd)
	Náučný chodník Holt-Rába
Győr-Abda-Kunsziget	„Historické pamätne miesta“
Győr-Abda-Kunsziget-Győrújbarát-Nyúl-Pér-Vámoszabadi-Nagybajcs-Gönyű	Prechádzka kostolmi v okolí Győr
Győr-Győrújbarát	Po stopách Napoleona
Győr-Győrújbarát-Nyúl	„Vínna cesta Pannonhalma“
	Na koni po kopcoch
Győrújbarát	VárKő
Bratislava	Náučný chodník v Dúbravke je opäť náučný
	Náučný chodník devínska Kobyla E2
	Náučný chodník Dinopark ZOO Bratislava
Bratislava-Rusovce	Náučný chodník Rusovce
	Lamač – Kačín a späť

⁶¹ <http://www.gyoriszinhaz.hu/a-szinhaz/a-sz%C3%ADnh%C3%A1z-t%C3%B6rt%C3%A9net>

⁶² <http://vaskakas.hu/bemutakozas>

⁶³ <http://menhazszinpad.hu/szinhazunk/>

Z hľadiska prírodno-kultúrnych atrakcií, „Eleven táj“ vzdelávacie a výskumné centrum a jazerá vo veľkej obci Lebény priťahujú návštevníkov, ale v regióne existujú aj tematické trasy a náučné chodníky a tie tiež môžu pritiahnúť turistov. 8

4.1.2 Udalosti a športové podujatia

9. tabuľka: Udalosti v regióne Arrabona

Obec	Udalosť
Gabčíkovo	Gabčíkovčania za Gabčíkovo
Dunajská Streda	Festival streku
	Csallóközi Vásár
	Žitnoostrovský galop
	Czajlik Ranch
Győr	Barokk Bál
	Győri Tavasz Fesztivál
	Magyar Táncfesztivál
	Barokk Esküvő Történelmi Ünnepi Játékok
	Győri Sárkányhajó Fesztivál
	Édes Napok
	Food Truck Show
	Győri Könyvszalon Nemzetközi Könyvbemutató és - Vásár
	Győri Téli Fesztivál és Vásár
	Széchenyi Egyetemi Napok
	Adventi Téli Fesztivál és Vásár Győr
	Őt Templom Fesztivál
	Szentiváni Fesztivál
	Egészségpiac Győr
	Győri Kolbász- és Sörfesztivál
	Szent László Napok
	Győrköcfesztivál
	GYŐRI NÉP- ÉS VILÁGZENEI FESZTIVÁL
	Rába Ring Kamionos Fesztivál
	Bor-, Borlovag és Gasztronómiai Fesztivál
Mecsér	Ladikos Fesztivál
Mosonmagyaróvár	MosonShow Nemzetközi Makettkiállítás és Verseny
	Szent István Napok
	Szigetköz Ízei, Vármegye Borai
Velký Meder	Ezoterický festival
Šamorín	Festival Pomlé

Mesto **Győr** ako najväčšie centrum regiónu hostí množstvo národných, regionálnych a medzinárodných **športových podujatí**, festivalov, výstav a iných kultúrnych podujatí počas celého roka. V posledných rokoch, popri národných a regionálnych majstrovstvách, mesto hostilo rôzne športové podujatia, ako napríklad **hádzaná, moderný päťboj, kanoistika, atď.** Tu boli organizované aj také športové podujatia, ako **majstrovstvo Európy a majstrovstvo sveta**, ďalej každoročne sa organizuje tzv. **Detský festival** a tu boli organizované aj **Letné olympijské hry pre mládež v Európe** v roku 2017. Popri športových podujatí, rôzne gastronomické festivaly tiež priťahujú stovky turistov. Treba si spomenúť aj

d’alšie programy z Dunajskej Stredy, ako **Žitnoostrovský galop** a **Žitnoostrovský jarmok**.
 (9)

4.1.3 Miestne produkty

Dôležité si spomenúť, že v regióne existuje množstvo podnikov vyrábajúce miestne výrobky, ktoré sú typické pre Malý Žitný ostrov a Žitný ostrov. Význam miestnych výrobkov spočíva nielen iba v nižšej environmentálnej záťaži, ale nákup miestnych výrobkov podporuje zachovanie miestnych tradícií, uchovávanie niektorých receptov a remesiel a posilňuje aj miestnu identitu. Jeho vplyv na cestovný ruch je významný, pretože turisti môžu odporučiť daný miestny produkt priateľom a kolegom podobne ako dovolenkovú destináciu. Väčšina ľudí necestuje kvôli miestnemu produktu desiatky alebo stovky kilometrov, ale miestne produkty zohrávajú dôležitú úlohu pri zvyšovaní cestovného ruchu v danej turistickej destinácii a vo zvyšovaní miestnych príjmov. Podniky vyrábajúce miestne výrobky v regióne Arrabona sú uvedené v tabuľke 10: Miestne výrobky v regióne Arrabona.

10. tabuľka: Miestne produkty v regióne Arrabona

Obec	Miestne produkty
Baka	sušená zelenina, paprikový krém
Dunakiliti	zelenina, sadenice
	rastlinné pyrė, džem, nakladaná zelenina
Dunajská Streda	rastlinné oleje
	levanduľový sirup, rakytník, čaje
	džem, paprika, ovocný a zeleninový krém
Dunasziget	vajce
	džem
	kozie mlieko, kozí syr
	med z rakytníku, džem
Écs	rezbár
Győr	koreniny a byliny
	ovocie, džem, kompót, sirup
	ručne vyrobený perník, čokoláda
	predmety zo slamy
	výroba medvedí
	Kékfestő Műhely (Modrá dielňa)
Győr-Ménfőcsanak	med
Győrság	ručne vyrobené byliny a ovocný sirup, džem
Győrújbarát	živé ošipané, mäso
	víno
	výrobky z húb
Győrzámoly	klobása
Halászi	sezónne ovocie a zeleniny
Ikrény	huby, výrobky z húb
Lébény	paprika, paradajky, šalát, ročné okrasné rastliny
	kozí syr, mliečne výrobky
Ménfőcsanak	mäso z mangalice
Mosonmagyaróvár	rastlinný zárodok
	mydlo
Öttevény	výrobky z mäsa, mliečne výrobky
Rábapatona	kachlice

4.2 Dopyt

Kultúrna a turistická ponuka osy miest Győr a Dunajskej Stredy zadefinuje aj merateľný dopyt. Implementované návštevy boli preskúmané už v kapitole 3, ale analýza je ešte slabšia v niektorých aspektoch, avšak aby sme opísali jeho ideálne umiestnený stav tak v podstate sa sústredíme na podstatu analýzy dopytu.

V okrese Győr, počet hostí na 1000 obyvateľov bol 874 v roku 2015, zatiaľ počet turistických prenocovaní bol 1989 na 1000 osôb. Zároveň, počet hostí na 1000 obyvateľov v okrese Dunajskej Stredy bol 513 v tom istom roku, zatiaľ čo počet turistických prenocovaní bol 1268. Tieto čísla poukazujú na vyšší turistický dopyt pre maďarskú stranu a dobre znázorňujú aj vzťah medzi týmito dvoma regiónmi v oblasti.

Ak chceme zdôrazniť aj atrakcie, musíme reflektovať aj na moderné kúpalisko v meste Győr, Rába Quelle, ktoré priťahuje veľký počet ľudí: kúpalisko mal približne 5 miliónov návštevníkov v roku otvorenia! Kúpalisko v Dunajskej Strede (tiež významné kúpalisko) a jeho návštevnosť je stabilná ale je ďaleko nižšia ako mesta Győr. Kúpalisko Dunajskej Stredy vykazuje stabilný rastúci trend: 323 tisíc návštevníkov v roku 2014, 377 tisíc v roku 2015, 399 tisíc v roku 2016, 410 tisíc v roku 2017 (väčšina návštevníkov prichádza z bývalého Československa).

Najvýznamnejším lákadlom podľa mnohých ľudí je nákupné centrum Árkád v meste Győr. Tento nákupné centrum má jednoznačný vplyv aj na druhú stranu Žitného ostrova. Aj nákupné centrum registruje tento dopyt, následne centrum sa snaží posilniť tento dopyt prostredníctvom plagátových tabúl v Dunajskej Strede a jej okolí. Neexistuje obchodné centrum s podobným rozsahom na slovenskej strane, preto nákupná turistika a zážitky z kina sú populárne nie len na maďarskej strane. Následne, dopyt ktorý je pritiažený do mesta Győr by mohol byť využitý aj v prípade iných destinácií.

Významnou cezhraničnou atrakciou je divadlo mesta Győr, hoci negeneruje taký dopyt ako hore spomenuté nákupné centrum (na základe počtu návštevníkov). Divadlo malo 84 733 návštevníkov v roku 2012. Divadlo je jedným z najdôležitejších kultúrnych priestorov maďarského obyvateľstva Žitného ostrova.

Pokiaľ ide o dopyt, musíme si spomenúť aj športový cestovný ruch v regióne, a to najmä preto, že regionálny záujem o športové podujatia má aj významný kultúrny rozmer, najmä medzi maďarskými obyvateľmi spomínanej oblasti. Športová infraštruktúra mesta Győr je na európskej úrovni (nie je náhodou, že mesto organizovalo Európsky olympijský festival mládeže v roku 2017). Cezhraničných fanúšikov má predovšetkým ženská hádzanárska skupina mesta Győr. Na druhej strane, mužský futbalový tím Dunajskej Stredy z prvej Slovenskej ligy tiež

oslovuje fanúšikov aj z Maďarska. Futbalový klub Dunajskej Stredy je považovaný za neoficiálny tím Maďarov na Slovensku a tak generuje významný kultúrny vzťah k Maďarsku. Cezhraniční fanúšikovia a šport v tejto oblasti môže byť synergicky využité aj v iných oblastiach a podsektoroch ktoré majú značný potenciál pre región.

Význam cestovného ruchu je do značnej miery nepriamy (napr. kvôli kultúrnej spotrebe vysokoškolských študentov v meste), musíme si spomenúť aj fakt, že mesto Győr má univerzitnú hodnotu. Cezhraničný kultúrny význam Univerzity Széchenyi István spočíva v tom, že zastupuje hlavné miesto vysokoškolského vzdelávania pre stovky maďarských obyvateľov na Slovensku. To je dôležité, pretože región Arrabona sa stáva jednotným kultúrnym priestorom v mentálnej mape Maďarských študentov zo Slovenska počas doby ich univerzitných štúdií a títo študenti sa stávajú elitou regiónu. Jednotné chápanie regiónu Arrabona môže byť veľmi prospešne v rámci ich aktivity a v organizovaní regiónu.

Musíme zdôrazniť bipolaritu kultúrneho a turistického dopytu v regióne Arrabona. Pokiaľ ide o plánovanie dopytu po regióne, je dôležité aby sme reflektovali na skutočnosť, že existuje akýsi paralelný kultúrny dopyt v regióne. Jednak existuje vnútorný kultúrny dopyt, ktorý je generovaný obyvateľmi z Malého Žitného ostrova a Žitného ostrov, ako aj z miest Győr a Dunajskej Stredy. Tento kultúrny dopyt má miestny rozsah a nižšiu platobnú schopnosť. Zatiaľ čo súbežne existuje aj dopyt z mimo regiónu a je najvhodnejšie keď sa zameriava najmä na spotrebiteľov kultúry z regiónov hlavných miest a na tých spotrebiteľov, ktoré majú vysoké príjmové možnosti a sú náročné na kvalitu. Uspokojenie potrieb týchto dvoch dopytových skupín, v rámci integrovaných inštitúcií, výrazne zvyšuje udržateľnosť atrakcií. Synergické zosúladenie existujúceho dopytu a ponuky je tiež dôležitým cieľom.

Regionálnu vedúcu pozíciu mesta Győr môžeme vidieť nielen kvôli administratívne členeniu krajiny, ale aj kvôli dôležitosti alebo veľkosti jeho priemyslu. Ako je to možné vidieť z vyššie uvedeného zoznamu a z hľadiska kultúrnych a turistických atrakcií, mesto Győr môžeme považovať za jednoznačného hlavného mesta regiónu Arrabona.

Stratégii EZÚS nasledovne píše o potenciáli cestovného ruchu Dunajskej Stredy:

„Mesto **Dunajskej Stredy** má 22°500 obyvateľov, je centrom Žitného ostrova, je tretím najväčším mestom v regióne. Leží 45 km od Bratislavy, 35 km od Győr. Mesto je sídlom historických cirkví, početných kultúrnych stredísk, vzdelávacích inštitúcií, ako aj termálneho kúpaliska, tak mesto je kultúrnym a turistickým centrom regiónu. Status mesta sa nepretržite menil v histórii, bolo kráľovské panstvo v 14-15. storočí, neskôr mal status trhového mesta, bolo majetkom rodiny Pálffy a potom získal status veľkej komunity. V roku 1960, bolo vyhlásené

za mesto. Počas komunistickej éry postupne odstránili dominantné budovy a cintoríny - staré mesto bolo v podstate zničené. Ale napriek tomu, mesto má veľa potenciálnych turistických atrakcií, ako je napríklad *Žltý kaštieľ*, ktorý postavil slávny rodák mesta Miklós Kondé. Od sedemdesiatych rokov 20. storočia, *Žltý kaštieľ* je sídlom *Žitnoostrovneho múzea*. Na začiatku 20. storočia bola vybudovaná elegantná budova, *Vermes-vila*, ktorá je sídlom *Galérie súčasných maďarských umelcov*.

Treba si spomenúť aj *židovský cintorín* s viac ako 2500 hrobmi a *ruský vojenský cintorín*, ktorý bol cintorínom zajateckého tábora Rakúsko-Uhorska, ktorá fungovala pri Dunajskej Strede v rokoch 1914-18. Okrem toho, ďalšie pamiatky a sochy zachovávajú historickú minulosť mesta, ako aj spomienku slávnych rodákov mesta.

Turistický význam Dunajskej Stredy je tiež ovplyvnení vynikajúcim *termálnym vodným kúpeľom*, wellness komplexom, ktorý bol kompletne zrekonštruovaný v posledných rokoch a komplex je prístupný aj pre invalidné vozíky, ďalej bol rozšírený o novú multifunkčnú trať, ktorá ponúka vynikajúcu príležitosť na šport (futbal, basketbal, hádzaná, plážový volejbal, atď.) na 18 hektárovom priestore.

Mesto hostí celý rad miestnych a regionálnych festivalov a kultúrnych podujatí počas celého roka, najvýznamnejšou udalosťou z nich je *Farebné ceruzky Žitného ostrova* - Medzinárodná výstava detských kresieb a výtvarných umení, ktorá je každoročne organizovaná prostredníctvom *Žitnoostrovneho múzea*, alebo udalosti ako *Žitnoostrovský jarmok*, alebo *Výstava ovocia Žitného ostrova*.

5. Analýza vzťahov kultúrneho cestovného ruchu

Viacere organizácie a združenia boli vytvorené pre účely rozvoja cestovného ruchu počas posledných 10 rokov. Občianske organizácie, podnikatelia a miestne orgány, ktoré majú záujem o cestovný ruch, sa snažia podporiť rozvoj cestovného ruchu (a tak aj rozvoj oblasti) prostredníctvom spoločných turistických investícií a marketingovej politiky. Najstaršou takouto spoločnosťou je Združenie destinačného manažmentu za cestovný ruch v Malom Žitnom ostrove (v maď. TDM a Szigetköz Turizmusáért Egyesület), ktoré bolo založené v roku 2009 s cieľom spojiť profesionálnych aktérov v oblasti turizmu v regióne, zabezpečiť zastupovanie ich záujmov a podporiť turistický ruch v tejto oblasti. Združenie mal niekoľko úspešných projektov od jeho založenia. Udržiava vysoko kvalitnú a neustále aktualizovanú webovú stránku, ktorá pomáha miestnym obyvateľom a návštevníkom ktorí prichádzajú do Malého Žitného ostrova.

Ďalej, členovia združenia zaviedli takzvanú Kartú Malého Žitného ostrova. Vlastníci tejto karty môžu dostať zľavu vo viacerých reštauráciách, nočných kluboch, múzeách, atď. V roku 2010 bol podpísaný projekt pod názvom, "Buďte aktívnym hosťom, stretneme sa v mikroregióne mesta Győr". V rámci projektu bolo pripravené návštevnícke centrum/kancelária Tourinform v centre mesta Győr. Primárnym cieľom centra je poskytnúť jednotný turistický balík pre všetkých členov asociácie mikroregiónov a aby poskytlo užitočné informácie pre turistov. Návštevnícke centrum v meste Győr sa stal rozhodujúcou turistickou organizáciou maďarskej strany regiónu Arrabona.

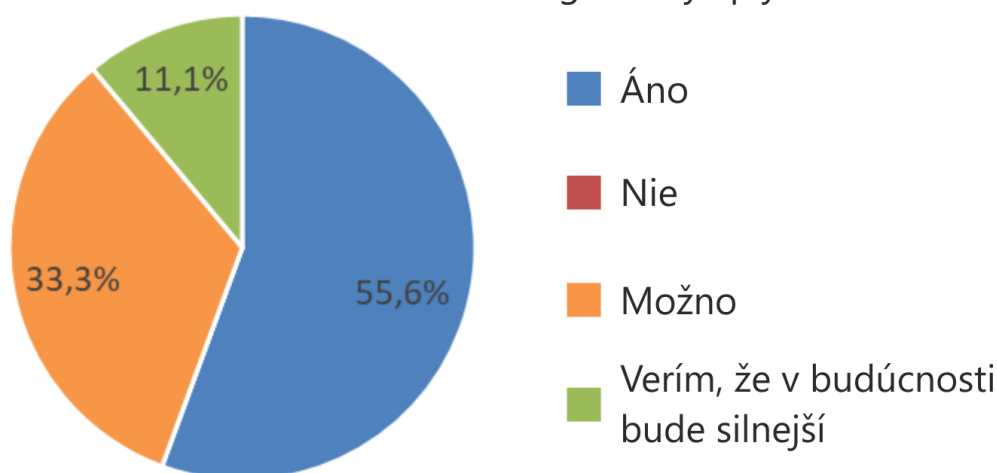
V roku 2012 vzniklo Oblastná organizácia cestovného ruchu Žitný ostrov – Csallóköz (v maď. Žitný ostrov – Csallóköz területi idegenforgalmi szövetség), ktorá je veľmi podobná ku Združeniu za turizmus Malého Žitného ostrova (v maď. Szigetköz Turizmusáért Egyesület), v spolupráci miest, ako je Veľký Meder, Dunajská Streda, Šamorín, Gabčíkovo a Kyselica. Cieľom Oblastnej organizácie je vytvoriť dobre identifikovateľnú turistickú destináciu, ktorá môže byť dobre propagovaná, predaná a získať potrebné štátne dotácie prostredníctvom podávania projektových ponúk.

V poslednom desaťročí v niektorých prípadoch miestnej a mikroregionálnej úrovni sa podarilo presadiť myšlienku rozvoja cestovného ruchu založeného na komunitnej spolupráci. Na úrovni myšlienok už to existuje, je súčasťou aj integrovanej územnej stratégie EZÚS Arrabona, ale systém organizovanej spolupráce v oblasti cestovného ruchu medzi maďarskou a slovenskou stranou nikdy neexistoval v praxi.

Zaujímavejšou otázkou než externe identifikovateľná kooperačná sieť je, že miestni aktéri ako vnímajú vzťahy a spoluprácu. Na základe vyplneného dotazníka, ktorý bol vyplnený aktérmi ktorí vyvíjajú aktivitu v regióne v oblasti turistickej, ako aj kultúrnej spolupráci, môžeme vyvodiť rôzne závery.

18. obrázok: Turistické vyžarovanie dvoch miest podľa respondentov
 preklad textu obrázku pod obrázkom

**Podľa Vás, kultúrna a turistická spolupráca medzi
 oboma mestami má regionálny vplyv?**

V tom, že kultúrna a turistická spolupráca dvoch miest má regionálne vyžarovanie sa ukazuje približný súlad, počet odpovedí „snád“, „verím, že v budúcnosti bude silnejšie“ už aj tu odkazuje na to, že respondenti kultúrnu a turistickú spoluprácu medzi dvomi mestami pravdepodobne necítia za úplne vykryštalizovanú, na dostatočne vysokej úrovni.

Ako prekážky v spolupráci, došli tieto nasledujúce charakteristické odpovede:

- „Prístup.“
- „Absencia spoločného rozmyšľania, preťaženosť humánnych zdrojov.“
- „Geografická vzdialenosť a odlišný názor na turistiku.“
- „Stále málo odbornej kooperácie. Ale sú posuny správnym smerom.“
- „Absencia kontaktov medzi inštitúciami. Osoby, ktoré sa zaoberajú touto oblasťou.“
- „Najväčšou prekážkou je nedostatok hromadnej dopravy! Ak niekto nemá k dispozícii auto, prakticky nemá možnosť dostať sa na druhú stranu.“

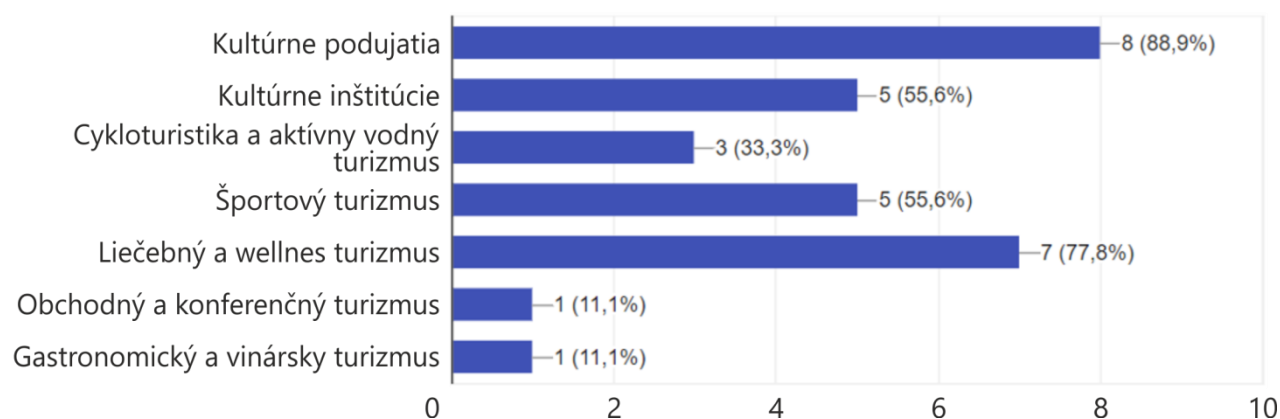
- „Z hľadiska cestovného ruchu, cieľom každého regiónu je rozvoj vlastnej destinácie a produktu, pokiaľ tu nájdeme priestor pre spoluprácu na základe vzájomných výhod a synergií ponúk, v tom prípade spolupráca môže byť plodná.“

Z tohto sa jasne odzrkadlí, že účastníci dotknutí v spolupráci veľmi sebakriticky vnímajú doteraz dosiahnutú úroveň kooperácie, sú schopní identifikovať niekoľko praktických problémov, navyše každý niečo iné, čo odkazuje na to, že na jednej strane ich kontakty sa ešte nedostali na takú úroveň, aby v týchto otázkach prebehli koordinačné činnosti, spoločne sa nenačtrnú vážnejšie problémy, hlavné prekážky v spolupráci každý vidí odlišne, z inej stránky, na druhej strane zlepšenie podmienok je skutočne potrebné v mnohých oblastiach.

19. obrázok: Relevantné oblasti spolupráce podľa respondentov

7. Podľa Vášho názoru v ktorých oblastiach má najväčšiu relevanciu spolupráca?

9 odpovedí

Môžeme objaviť podobnú heterogenitu i v odpovediach, poskytnutých na otázky týkajúce sa oblastí relevantných z hľadiska spolupráce. Pre respondentov sa javí mimoriadne dôležitým potenciál/požiadavka spolupráce vystupujúca v súvislosti s kultúrnymi podujatiami, resp. v spojení s liečebnou a wellnes turistikou, ale za dôležité považujú aj kooperáciu v prípade kultúrnych inštitúcií a športového turizmu. Respondenti v prípade cykloturistiky a vodnej turistiky považujú za menej relevantné spoločné myšlienky, čo má vysokú dôležitosť hlavne pri koordinácii rozvoja trás - posudzovanie hodnôt môže odkazovať na konzervovanosť kompetitívnej atitúdy posudzovania hodnôt. V prípade obchodnej a konferenčnej turistiky, ďalej vinárskej a gastroturistiky tento konkurenčný prístup sa zdá byť už jednoznačným.

Popíšte, prosím, stručne, ako hodnotíte spoluprácu v oblasti cestovného ruchu medzi týmito dvoma mestami? (9 odpovedí)

plodná

Je v počiatočnej fáze, vyžaduje rozvoj.

Táto spolupráca je stále len rozvíjajúca sa.

.

xxx

Perspektívna, ale nedostatočne aktívna.

Menej aktívna

Dalo by sa povedať, že je to jednosmerný proces. Z Dunajskej Stredy tam chodí veľa ľudí len pre Árkád a kiná. Vzdelanie, kúpele a iné faktory sú však tiež významné.

Nedostatočná

Najviac poučné je snáď to, aké odpovede prišli na otázky týkajúce sa turistickej spolupráce medzi dvoma mestami, od zainteresovaných účastníkov. Iba jeden respondent považoval (s nadmerným optimizmom) za plodné tieto kontakty, ďalší respondent hodnotenie kontaktov zjednodušil v podstate na Árkád v Győr, väčšina respondentov situáciu apostrofovali jednoznačne za nedostatočnú, začiatočnú, menej aktívnu, a je zvlášť poučné, že vznikli i dve „troll odpovede“, čo odkazuje na to (lebo tento prístup necharakterizoval vcelku odpovede na otázky), že títo respondenti pravdepodobne v súčasnosti spoluprácu dvoch miest v tejto tematike považujú za nedetekovateľnú.

Celkovo možno povedať, že hoci domáci cestovný ruch a kultúra existuje na oboch stranách, dokonca (najmä na maďarskej strane) je dobre organizovaná, v cezhraničnom meradle v roku 2018 nemôžeme hovoriť o takýchto veciach. Pre vytvorenie užšej spolupráce existuje principiálna oddanosť, ale k tomu, aby spolupráca dozrela na dobre fungujúci spoločný systém aj na inštitucionálnej úrovni, účastníci oboch strán ešte musia veľmi veľa spolupracovať. Región Arrabona je ešte len pri prvých krokoch tohto procesu.

6. Analýza prostredia kultúrneho turizmu

6.1 Poloha

Ako sme mohli vidieť vyššie, zemepisná poloha miest Győr a Dunajská Streda určí aj ich turistický potenciál. Győr je významné maďarské veľkomesto, sídlo župy, s významnou samostatnou kultúrnou atraktivitou, zároveň je vstupnou bránou regiónu Szigetköz (smerom od Budapešti). V hierarchii slovenských miest Dunajská Streda zaujíma menej významné miesto, pritom kultúrny jej význam, ústredná úloha pre Maďarov žijúcich na Slovensku je nepopierateľná, zároveň sa považuje za „hlavné mesto“ Žitného ostrova. Videli sme tiež, že kultúrne charakteristiky, dopyt a ponuka oboch miest sú prepojené na viacerých bodoch, dopĺňajú sa a súčasne tvoria aj osobitú os, na ktorú sa navlečú krajinné oblasti, ktoré sú veľmi podobné z prírodného, krajinného hľadiska, z veľmi rôznorodých etnických prameňov (popri maďarského a slovenského je významné aj nemecké a židovské dedičstvo), ale s hlavnou dominanciou maďarského kultúrneho dedičstva dvoch susedných krajín.

Okrem tohto vnútorného Podunajského usporiadania priestoru, musíme zdôrazniť vonkajšie vzťahy a susedské vzťahy príslušného pohraničného regiónu, predovšetkým v kontexte kultúrneho cestovného ruchu.

Rozhodujúcim referenčným horizontom našej študijnej oblasti je osa Viedeň - Budapešť, ktorá ako transeurópsky dopravný koridor prináša vďaka vodnej cesty, železnici a diaľnicami do blízkosti dosahu aglomerácie dvoch hlavných miest so stredoeurópskym významom. Győr a jeho širší región sa nachádzajú na polceste medzi týmito dvoma hlavnými (a solventnými!) turistickými destináciami, blízkosť dynamicky sa rozvíjajúceho hlavného mesta Slovenska, Bratislavy, je ešte významnejšia, a jej napojenie na vyššie uvedené európske koridory je taktiež bezchybná. Blízkosť mestských regiónov týchto hlavných miest a turistický záujem ich občanov sú rozhodujúcim faktorom ovplyvnenia ponuky regiónu. Pri navrhovaní a rozvíjaní ponuky tiež je dôležité počítať s tým, že okrem miestneho obyvateľstva predovšetkým cieľoví návštevníci z okolitých hlavných miest regiónu aké atrakcie nájdu doma, respektíve v ich susedných regiónoch, odlišných od regiónu Győr-Dunajská Streda.

6.2 Susedia

6.2.1 Hlavné mesto Maďarska

Cestovný ruch v Budapešti každoročne dynamicky rastie a počet návštevníkov stúpa. Tento ruch však odháňa aj významnú časť obyvateľov Budapešti do kludnejších, tichších oblastí s väčšími zelenými plochami, do regiónov, ktoré sú schopné poskytnúť bežný mestský komfort. Ponuka namierená na návštevníkov prichádzajúcich z aglomerácie maďarského hlavného mesta musí súčasne zabezpečiť funkčnosť a rýchlosť služieb, na ktoré sú zvyknutí v meste a zároveň aj prírodné prostredie kde sa dá zabudnúť na rušné mesto, a užívať si prednosti ticha a zelenej infraštruktúry.

1. obraz: Budapeštianska panoráma (Zdroj: www.turizmus.com)

6.2.2 Hlavné mesto Rakúska

Kultúrno-turistická ponuka Viedne je značná, súťaží s ponukou Budapešti, i v celosvetovom meradle patrí medzi najvýznamnejšie. Súťažiť s touto ponukou je samozrejme nemožné a zbytočné, ale (ako v prípade Budapešti) prilákanie a obsluha solventných konzumentov kultúry, ktorí sú zvyknutí na tu existujúci, vysoký stupeň služieb sa dá ľahko realizovať pomocou ponuky balíkov s dostatočne komplexnými programami, výstavami, s určitým druhom kultúrno-rekreačných balíkov.

2. obraz: Kaštieľ Belvedere – Viedeň (Zdroj: <http://becs.vilagnezo.hu/>)

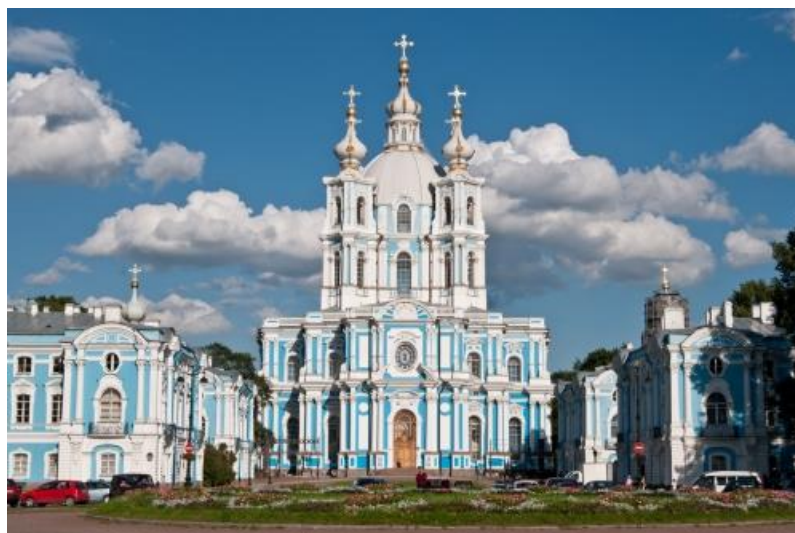

6.2.3 Hlavné mesto Slovenska

Cieľové publikum v Bratislave žije v meste, ktoré sa podobá ostatným dvom mestám (len v menšom meradle). Ich nároky a solventnosť sú podobné; vďaka blízkosti a ľahšej dostupnosti v tomto prípade značne rastie príťažlivosť aj jednoduchých návštev/výletov bez ubytovania.

Všeobecné poskytovanie informácií v slovenskom jazyku (v regióne Arrabona sa to považuje za úlohu iba na strane Maďarska) je dôležitým predpokladom pre generovanie a vyťaženie záujmu prichádzajúcej zo smeru Bratislavy, zároveň je aj pozitívnym kooperatívnym a kultúrnym odkazom.

3. obraz: Smolnij-kláštor a ústav – Bratislava (Zdroj: <http://pozsony.vilagnezo.hu/>)

6.2.4 Západná časť južného Slovenska

Sú to regióny, krajinné oblasti Slovenska, nachádzajúce sa na severozápad, sever a severovýchod od Žitného ostrova (Záhorie, Údolie Váhu, Zoborský región, Matúšova zem, Štiavnica) disponujúce jedinečným krajinným obrazom, ale v porovnaní s regiónom Arrabona s nižším a viac špecifikovaným záujmom. Ich charakteristická tvár z nich robí atraktívnu, neformálnu destináciu aj pre obyvateľov skúmaného regiónu. Územie bohaté na etnografické, gastronomické a historické hodnoty v určitých témach je konkurenciou (predovšetkým pre cieľové obyvateľstvo zo Slovenska), v iných súvislostiach ale môže byť vhodným partnerom regiónu Arrabona. Pri vytvorení komplexnej ponuky treba analyzovať aj portfólio služieb a kalendár udalostí týchto regiónov.

4. obraz: Dievčenský zámok – Banská Štiavnica (Zdroj: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Selmecb%C3%A1nya>)

6.2.5 Okolie Neziderského jazera

Pre cieľové skupiny prichádzajúce z aglomerácie Bratislavy a Viedne okolie Neziderského jazera je jednoznačnou konkurenciou regiónu Arrabona. Hoci možnosti vodných športov (plavba na plachtenci na Neziderskom jazere) majú odlišný charakter, ale možnosti cykloturistiky, historické dedičstvo (napr. Sopron), gastronómia, kaštiele, atď. reprezentujú podobný charakter a príťažlivosť. Je dôležité, že hostia prichádzajúci do tohto regiónu (prevážne z Rakúska), pri poskytovaní vyhovujúcich služieb sa dajú prilákať aj do regiónu Arrabona, ako aj význam kultúrneho potenciálu mesta Győr pre túto skupinu návštevníkov je dôležitý pri rozhodnutí o predĺžení zájazdu do regiónu Szigetköz-Žitný ostrov.

5. obraz: Neziderské jazero (Zdroj: <http://www.top7hungary.com/ferto-to/>)

6.2.6 Región severného Balatonu

Balaton je srdcom jedného z najvýznamnejších turistických regiónov Strednej-Európy, z regiónu Arrabona aj z regiónov ostatných miest je ľahko dostupný, ponuky Balatonu sú dobre známe po celom regióne pre rôzne cieľové skupiny. Ponuka z turistického hľadiska širšie poňatého regiónu severného Balatonu (okrem iných: Káli-medence, Hévíz, Tihany, Badacsony, Bakony) prakticky pre všetkých záujemcov skrýva v sebe príťažlivé destinácie. Príťažlivosť jeho kultúry (pamiatky cirkevnej histórie, vínna kultúra, gastronómia, geologické rarity, festivaly, atď.) vykazuje podobnosti aj odlišnosti s podmienkami, ktoré sú prítomné aj v regióne Arrabona. Návštevníkmi s väčším počtom hotelových nocí, pravdepodobne aj v budúcnosti môže počítať tento región, pre návštevníkov, ktorí môžu byť odlákané z regiónu Arrabona, musia byť pripravené ponuky pre niekoľkodňové pobyty, ktoré sú konkurencieschopné s ponukami pri Balatone.

6. obraz: Severný Balaton (Zdroj: <http://mandiner.hu/>)

6.2.7 Krajina župy Vas

Výhodou destinácií a mikroregiónov rozprestierajúcich sa na juhozápad (Órvidék, Alpokalja, Rábaköz, Kemeneshát a samotná niekdajšia Železná opona) v porovnaní so skúmaným regiónom je, že ležia snáď v ešte tichších, odľahlejších krajoch, pritom disponujú početnými pamiatkami kultúrneho a architektonického dedičstva, významnými kúpeľmi (napr. Bükfürdő), kvalitným vidieckym turizmom a prítlačivou štruktúrou osád s mestským charakterom. Táto výhoda súčasne je aj nevýhodou tohto širšieho regiónu oproti osi Győr-Dunajská Streda, lebo leží vo väčšej vzdialenosti od hlavných európskych dopravných koridorov, ktoré približia regióny týchto troch hlavných miest do blízkosti dotýkajúcej územie regiónu Szigetköz a Žitného ostrova. Oproti tomu regiónu treba uplatniť (hlavne v domácom turistickom ruchu v Maďarsku, resp. v prípade cieľových skupín blízko rakúskych hraníc) výhodu, vyplývajúcu z výbornej dostupnosti.

7. obraz: Hrad Jurisics – Kőszeg (Zdroj: <http://rabakalman.blog.hu/>)

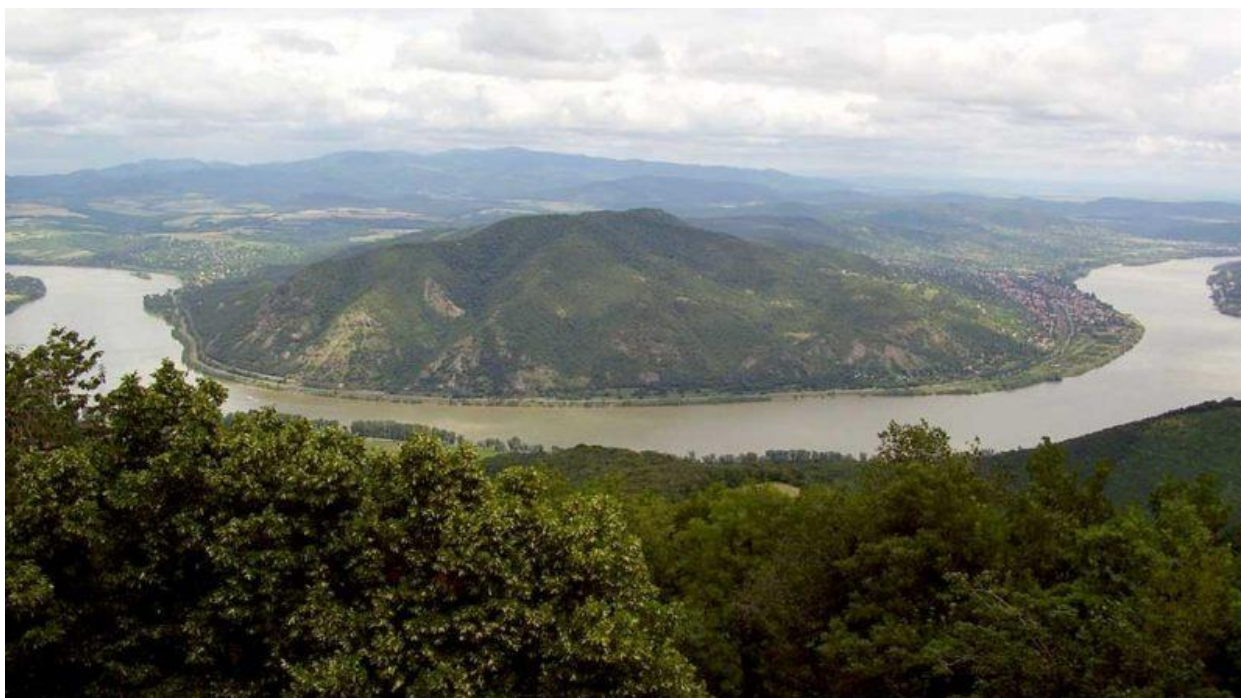

6.2.8 Podunajsko, Ohyb Dunaja

Podunajsko, ležiace na východ od regiónu Arrabona, končiace pri ohybe Dunaja, pevnostným systémom Komárom-Komárno, jedinečnými vodnými a historickými hodnotami mesta Tata, cirkevnými pamiatkami Ostrihomu, ďalej jedinečným obrazom Visegrádskeho pohoria zastupuje jedinečnú destináciu. V tejto ponuke, tak isto ako v regióne charakterizovanej mestami Győr a Dunajská Streda, je určujúcim prvkom situovanie pri Dunaji. Pre svoju lepšiu dostupnosť tento región, pri uvažovaní 1-2 dňových návštev, pre obyvateľov Budapešti má

väčšiu príťažlivosť, ako región Arrabona. Z dôvodu prelínajúcich sa trás aktívnej turistiky (napr. Cykloturistické trasy, Dunaj) a kultúrno-tematických trás sa oplatí spolupracovať pri hľadaní vzájomne výhodných možností, namiesto konkurencie.

8. obraz: Ohyb Dunaja (Zdroj: <https://www.orszagjaro.net/dunakanyar/>)

6.2.9 Alpy

Turistická ponuka Álp sa líši v zásade od ponuky v regióne Szigetköz-Žitný ostrov, preto pri prvom priblížení sa zdá za nezvyklé identifikovať ako konkurenta. Nesmieme zabudnúť na to, že v širšom regióne, cieleného ponukami miest Győr a Dunajská Streda, Alpy sú všade (hlavne na rakúskej strane) populárnym a často navštevovaným cieľom. Aj keď s obsahom tam dostupnej ponuky netreba súťažiť (treba predložiť odlišnú od tamojšej), treba mať na mysli, že návštevníci (napr. viedenský) Álp, v tamojších ubytovacích zariadeniach, turistických informačných centrách, udalostiach, atď. sú zvyknutí na tam bežnú kvalitu služieb, to považujú za minimálne očakávateľné, preto v záujme konkurencieschopnosti aj v regióne Arrabona treba poskytovať služby minimálne na tejto, alebo vyššej úrovni. Pri tvorbe programových ponúk je výhodné rešpektovať aj načasovanie podujatí patriace do širšieho pásma Álp.

9. obraz: Alpy (Zdroj: <https://utazom.com/cikk/az-alpok-legszebb-tajain>)

6.3 Vlastná tvár

Tak, ako to spomína Integrovaná Územná Stratégia Arrabona EGTC, región Arrabona, z turistického hľadiska je prímestské (medzi veľkomestami) zelené rekreačné územie, na polceste medzi významnými zónami hlavných miest, vo výbornom stave prírody. Pritom so značnou dostupnosťou mestských funkcií, a kultúrnym dedičstvom (navyše spoločným aj v cezhraničnom kontexte).

6.3.1 Thermalpark – Dunajská Streda

„THERMALPARK Dunajská Streda je jedným z najobľúbenejších a najviac navštevovaných rekreačných stredísk Žitného ostrova. Termálna voda s liečivým účinkom, park, jazierko, bazény, jedáleň, bufety, hotel, penzión, autocamping - to všetko slúži na zabezpečenie nerušeného oddychu a relaxovania návštevníkov.“⁶⁴

⁶⁴ https://www.travelguide.sk/hun/turisztikai-erdekessegek/thermalpark-dunajska-streda_65_1.html

10. obraz: Thermalpark – Dunajská Streda (Zdroj: <http://www.thermalpark.sk/hu/>)

6.3.2 Vodné túry na Žitnom ostrove

Dunajské lužné lesy - svojou flórou a faunou poskytujú možnosť príjemných výletov pre návštevníkov. Regulovaný tok starého Dunaja umožňuje veslárske aktivity po celý rok.

11. obraz: Vodná túra na Žitnom ostrove (Zdroj: <http://www.vodnetury.sk/>)

6.3.3 Rybárčenie na Žitnom ostrove

Žitný ostrov je významný z hľadiska rybárčenia, zvykne sa spomínať ako raj rybárov. Najdôležitejšie druhy rýb: jeseter, sumec, kapor, treska, pleskáč, štika a iné malé druhy. V starodávnych časoch najcennejším druhom rýb bola vyza veľká-jeseter veľký.

12. obraz: Žitný ostrov - raj rybárov (Zdroj: <http://kukkonja.sk/>)

6.3.4 Cyklistické túry

Podunajská cyklotrasa (Donauradweg) vedie cez Žitný ostrov, na území Slovenska začína pri hraničnom prechode Berg a vedie po Štúrovo. Jeho celková dĺžka je 168 km.

13. obraz: Cyklotrasa na Žitnom ostrove (Zdroj: <http://kukkonja.sk/>)

6.3.5 Stavebné dedičstvo

V regióne Arrabona, na slovenskej aj na maďarskej strane sa nachádza široká paleta stavebného dedičstva, zaujímavého aj z turistického hľadiska.

14. obraz: Žltý kaštieľ – Dunajská Streda Zdroj: <http://kukkonnia.sk/>

15. obraz: Kostol Sv. Juraja - Dunajská Streda (Zdroj: <http://kukkonnia.sk/>)

16. obraz: Bazilika Győr (Zdroj: <https://www.danubetourism.eu/>)

6.3.6 Dom Mobilis v Győr

Jedným z najnovších vzdelávacích a turistických atrakcií v Győr je Interaktívne výstavné centrum Mobilis , čo je aj v Európe unikátna tematická vedecká zábavná inštitúcia. Mobilis koncentruje v prvom rade na dopravné prostriedky a dopravu, v širšom aspekte na pohyb, mobilitu, a to takým spôsobom, že technické vedy a ich zaujímavé stránky priblíži bezprostredne do našej blízkosti.“⁶⁵

17. obraz: Interaktívne výstavné centrum Mobilis – Győr (Zdroj: <http://mobilis-gyor.hu/mobilis>)

⁶⁵ <http://mobilis-gyor.hu/mobilis>

6.3.7 Audi Aréna Győr

Športový komplex s kapacitou 5500 osôb je domovom dvojnásobného víťaza Pohára Majstrov v hádzanej Audi ETO KC Győr, pritom vďaka multifunkcionalite je vhodný aj na usporiadanie medzinárodných športových udalostí, koncertov vážnej a populárnej hudby, večerných predstavení, konferencií a výstav.⁶⁶

18. obraz: Audi Aréna Győr (Zdroj: <http://gyor2017.hu/audi-arena-gyor>)

Ničím nezameniteľnú tvár regiónu Arrabona, organizovaného okolo kultúrnej osi Győr-Dunajská Streda poskytujú endogénne zdroje, tak aj jeho jednotnú marketingovú stratégiu treba prispôbiť týmto možnostiam a jedinečnosti.

6.4 Výhody spoločných ponúk, konkurencieschopnosť

Obsiahle turistické dispozície a endogénne zdroje regiónov Szigetköz a Žitného ostrova sú prakticky totožné. Krajina na oboch stranách hranice je charakteristická, vzhľad krajiny určujú bočné toky a lužné lúky Dunaja, rozvetveného na veľa prúdov, možnosti a príťažlivosť je veľmi podobná. Navyše pre vysoký počet obyvateľov maďarskej národnosti na Žitnom ostrove, ani v kultúrnom zmysle neexistuje ostrá hranica pozdĺž hranice. Vzájomne medzi sebou súťažiaci turistický marketing týchto dvoch mikroregiónov by bol chybný aj z obchodného hľadiska, veď spolu existujúce možnosti by natoľko rozdrobil, že by to nebolo v prospech ani jednej strany, zainteresovanej v turistike a kultúre. Naopak, jedna koordinovaná kolektívna ponuka a organizovanie systému turistických destinácií týchto pohraničných regiónov okolo

⁶⁶ <http://www.audiarena.hu/rolunk>

„suchozemskej delty Dunaja“ je záujmom všetkých: zvyšuje medzinárodnú a domácu viditeľnosť destinácie, význam a spektrum ponuky, možnosť vytvorenia tematických trás s bohatým obsahom, počet možných hostovských nocí. Vo viacjazyčnom regióne sa dá lepšie a vedome budovať aj na viacjazyčnej cieľovej skupine. Projektovanie regiónu Arrabona ako integrovanej destinácie, jeho koordinovaný rozvoj a plánovaný marketing (trasy, publikácie, info body, výstavy, trhy, webové stránky, atď.) by znamenal veľkostný skok v možnosti realizácie a predaja existujúcich (kultúrnych) turistických zdrojov a takisto pre konkurencieschopnosť celého regiónu. Celkovo tu nič nepodporuje používanie konkurenčných stratégií, ale všetky argumenty odôvodňujú opodstatnenie kooperatívneho prístupu.

Avšak ani napriek tomu región Arrabona nemožno identifikovať ako spoločne plánovanú, rozvinutú a spoločne predávanú destináciu. Hoci, na obidvoch stranách nájdeme takých (odborných) účastníkov, sporadické rozvojové aktivity, ktoré vedia vzájomne o sebe a v podstate sú otvorené na aplikáciu vyššie uvedeného názoru, prax predsa len dokazuje, že v súčasnosti súťažia medzi sebou dve strany (aj v porovnaní s ich vnútornými možnosťami nedostatočne organizované, využívané turistické/kultúrne regióny) za priazeň toho istého okruhu záujemcov. Kultúrne a turistické atrakcie regiónu majú iba lokálny význam (Szigetköz resp. Žitný ostrov), alebo v menšom rozsahu národný význam (Maďarsko alebo Slovensko), tézy integrácie sa nepresadzujú do praxe organizovania destinácií. Je to čiastočne spôsobené regulačnými a riadiacimi dôvodmi.

Napriek tomu, v celom regióne by bolo potrebné realizovať multilinguálne informácie na systémovej úrovni, na všetkých možných komunikačných kanáloch, ďalej mimoriadny význam by mala mať spoločne prevádzkovaná turistická – plánovacia - platforma.

19. obraz: Informačná tabuľa v maďarskom, slovenskom a anglickom jazyku (Zdroj: <http://erdeiprogramok.hu/>)

7. Možnosti cezhraničnej kultúrnej a turistickej spolupráce regiónu Arrabona

Z analýz predchádzajúcich kapitol vyplýva, že cezhraničná kultúrna a turistická spolupráca regiónu Arrabona dosahuje v období prípravy tejto analýzy prakticky iba teoretickú úroveň. V integrovanej oblastnej stratégii EZÚS, ktorá je určená na spriahnutie regiónu aj na inštitucionálnej úrovni, sa to objaví ako deklarovaný cieľ, účastníci/ organizácie majúci záujem v organizovaní turistiky a kultúry, na oboch stranách hranice sú otvorení na spoluprácu, kde vidia určité dvojstranne výhodné priemety, identifikovaní účastníci (práve v projekte CLUTACROSS) si už sadli za jeden stôl, ale spolupráca na systémovej úrovni sa iba teraz začína, z praktického hľadiska proces je na samom začiatku.

Vyplnený dotazník poskytol aj ďalšie poznatky o spoločných vplyvoch rozvoja kultúrneho turizmu v regióne a o spoločných akciách, ktoré sa považujú za potrebné.

Aké vývojové stimuly (nové zariadenie, podujatie, služby, atď.) by spravili Győr prítiažlivejšou destináciou? (7 odpovedí)

-

Nová budova divadla, koncertná sieň, konferenčné centrum, Európske hlavné mesto kultúry
vybudovanie Konferenčného centra,

.

Lepšie umiestnenie existujúcich hodnôt a fúzia udalostí s Dunajskou Stredou by vo všetkých ohľadoch malo dobrý účinok.

Už aj teraz je to najatraktívnejšie mesto, ktoré poznám.

Všetky rozvojové aktivity, zakladané na skutočnostiach a zážitkoch sú vítané.

Atraktivitu mesta Győr respondenti považujú v podstate za dobrú, už v dnešnom stave, zvýšenie schopnosti vyžarovania považujú za možné vo viac vrstvách: jednak zdôrazňujú dôležitosť úspechu projektu *Európske hlavné mesto kultúry*, ďalej rozvoja infraštruktúry (nová budova divadla, koncertná sieň, konferenčné centrum), na druhej strane zvýrazňujú organizovanie „fúziových“ podujatí spoločne s Dunajskou Stredou, ktoré by vo veľkom prispeli k rozšíreniu mentálnej mapy konzumentov kultúry v regióne.

Aké vývojové stimuly (nové zariadenie, podujatie, služby, atď.) by spravili mesto Dunajskú Stredu príťažlivejšou destináciou? (6 odpovedí)

silnejší marketing mesta, jednotný slogan tváre

Kultúrny turizmus a kúpeľné tematiky spolu s mestom Győr by veľa znamenali.

Aktívna linka.

Všetky rozvojové aktivity, zakladané na skutočnostiach a zážitkoch sú vítané.

Je zaujímavé, že dôležitosť spojenia, v tomto prípade aj súčasné nasmerovanie dobre charakterizuje, že na tú istú otázku (aké vývojové stimuly by spravili mesto Dunajskú Stredu príťažlivejšiu), všetci respondenti, ktorí poskytli hodnotiteľné odpovede, upozornili na dôležitosť spojenia s mestom Győr, miestny rozvoj ostrovného charakteru sa ani nenaskytl. Na základe získaných odpovedí sa pred nami otvára situácia, v ktorej respondent nie je nespokojný s kvalitou alebo množstvom atrakcií v Dunajskej Strede, ale skôr očakáva užšie prepojenie s centrom druhej strany a očakáva zvýšenie priestorového vyžarovania mesta. To znamená z jednej strany rozvoj komunálnej dopravy, jednotný marketing, charakter, a v prípade kúpalísk a kultúry konkrétnu, lepšie zrealizovanú koordináciu s mestom Győr.

20. obrázok: Potreba cezhraničnej koordinácie podľa respondentov - preklad textu pod obrázkom

Pri položení otázok týkajúcich sa cezhraničných služieb a koordinácie, od ktorých by respondenti s najväčšou pravdepodobnosťou očakávali rast cestovného ruchu v regióne, vyššie uvedený záver potvrdili respondenti i v detailoch.

Ako najdôležitejšie posúdili vytvorenie spoločných ponúk, ale len o málo zaostalo prevádzkovanie spoločného (pochopteľne viacjazyčného) turistického informačného a informatického systému. Respondenti prisudzovali rovnaký (silný) význam vydávaniu

spoločných publikácií, školeníam pre miestnych prevádzkovateľov cestovného ruchu, doškoleníam, spoločnému marketingu destinácií, rozvoju vzhľadu a obrazu cestovného ruchu a spoločnému vývoju produktov cestovného ruchu. Od týchto priorit s odhadovanou dôležitosťou už mierne zaostáva, ale stále sa považuje za dôležitú spolupráca medzi miestnymi organizáciami cestovného ruchu (napr. TDM), potreba rozvoja regionálnej webovej stránky o cestovnom ruchu a ďalší rozvoj IT, ako aj rozvoj a prevádzkovanie jednotného systému cestovných kariet. Kým spoločné projektové a poradenské služby, odborná spolupráca, spoločné workshopy v oblasti cestovného ruchu, odborné fóra a podujatia boli len okrajovo spomenuté.

O možnostiach regiónu Arrabona stratégia EZÚS sa vyjadrí nasledovne, pritom táto analýza obostojí aj v roku 2018:

Turistický význam EZÚS a osád okolitého regiónu oveľa viac spočíva v ich prírodných hodnotách, ktoré výborne vedú uspokojiť požiadavky turistov na klud, oddych a relax, privábených do mesta kultúrou. Dunaj s bočnými vetvami určuje charakter tejto krajiny a miestnych sídiel, Mosoni-Duna a Malý -Dunaj s okolitými lužnými lesmi poskytujú výbornú možnosť na veľa druhov aktívneho oddychu (cyklotúry, vodné túry, pešia turistika, rybárčenie, jazda na koni, atď.). Pokiaľ ide o ich možnosti, dokonca aj v menších osadách sú dané všetky podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a zavedenie služieb vyššieho štandardu ako sú k dispozícii dnes, pretože vyššie uvedené mestá, Viedeň a Bratislava a dokonca aj obyvateľstvo v Budapešti môžu znamenať solventný dopyt po regióne. Kľúčom by bolo však vyhovujúce zladenie ponuky a dopytu. Ľudí z veľkých miest s vysokými príjmami možno prilákať na vidiecku turistiku cez ponuky, viazané na miesto, s dobrou propagáciou služieb a vyššej cenovej kategórie. Také alebo podobné služby, produkty, až na niekoľko málo výnimiek, takmer úplne chýbajú z turistickej ponuky malých osád. Miestne produkty, charakteristické pre krajinu, ako také takmer neexistujú v regióne.

Po korune hrádze Dunaja vedie medzinárodná Podunajská cykloturistická trasa, čo popri cyklistike ponúka možnosť aj jazdy na kolieskových korčuliach a pešie túry. Celková dĺžka trasy je 168 km, začína pri Bergu a končí pri Štúrove, na Dunajskostredskú oblasť z toho pripadá asi 80 km. Na maďarskej strane pri Rajke začína cyklotrasa EuroVelo6, z čoho asi 8 km dlhý úsek v Szigetköz a do Mosonmagyaróvár ešte nie je dokončený, ale predbežné projekty úsekov, dotýkajúce sa ostatných členov EZÚS už sú hotové. V súčasnosti s doplnkovými službami, infraštruktúrnymi prvkami, ako je servis bicyklov, lacné ubytovanie alebo bezpečná úschovňa bicyklov, môžeme stretnúť iba rozptýlene po cyklistickej trase v málo osadách.

Po dlhé storočia voda pre miestnych obyvateľov mala veľmi dôležitú úlohu, preto ani nás nemôže prekvapiť, že dominantnú časť turistického ruchu regiónu práve tvorí vodná turistika. Dunaj prechodom cez Devínsku bránu vytvorí najväčšiu suchozemskú deltu Strednej Európy pri stretnutí Szigetköz a Žitného ostrova. Krajinný celok Szigetköz-Žitný ostrov skôr tvoril organický celok, teraz je rozdelený štátnou hranicou, z juhu aj zo severu ho ohraničujú vedľajšie vetvy Dunaja, Mosonského Dunaja, a Malého Dunaja, ktoré s jedinečnou flórou a faunou sú obľúbeným miestom pre milovníkov veslovania a plavby na malých lodiach. Nie je k dispozícii všade, v rovnakej miere, kvalite a rozsahu infraštruktúra potrebná na nerušené, aj niekoľko dní trvajúce vodné športy.. Existuje iba málo dobre vybudovaných pobrežných odpočívadiel s komplexne poskytovanými službami, ako napríklad v Jahodnej, Dunakiliti alebo v Kisbodak, kde je k dispozícii nie len kemping, ale môžete vyraziť aj na turistické chodníky označené značkami a môžete si tiež prenajať kajak alebo motorový čln na výlet.“

Celkovo musíme vyzdvihnúť, že spolupráce regiónov v podstate musia slúžiť na vybudovanie a posilnenie takého spoločného vzhľadu, ktorý súčasne zobrazí región (Szigetköz a Žitný ostrov, resp. dvojica centier Győr a Dunajská Streda) pri pohľade z vonka (od Viedne, Budapešti alebo Bratislavy) ako evidentnú jednotku kultúrnej krajiny, destinačný hub, ale aspoň v takej miere je je jednoznačnou jednotkou aj pre vlastné obyvateľstvo. Súčasne prispeje to k rozvoju, hospodárnemu fungovaniu kultúrnych funkcií, ktoré má obyvateľstvo tohto regiónu k dispozícii, ako aj k vysokej pridanej hodnote cestovného ruchu celého regiónu Arrabona. Na dosiahnutie tohto cieľa organizácia kultúry a cestovného ruchu v regióne má fungovať na spoločnej platforme v súlade s rozvojom destinácií a rozvojových stratégií vytvorených v rámci vzájomného uznávania spoločného záujmu. Možno povedať, že čím je väčšia dosiahnutá miera integrácie v koordinácii kultúry a cestovného ruchu tejto oblasti, tým väčším úspechom môžu počítať zainteresované strany v regióne, a to jednotlivo aj oddelene.

8. Porovnávací analýza založená na medzinárodne osvedčených postupoch pre program Győr - Európske hlavné mesto kultúry

8.1 Úvod

Táto časť dokumentu je vypracovaná s cieľom poskytnutia užitočného podkladového materiálu mestu Győr k úspešnému projektu Európske hlavné mesto kultúry. Základom znenia odporúčaní bola podrobná analýza projektov troch predchádzajúcich víťazných miest (Linz 2009, Košice 2014 a Plzeň 2015). Štruktúru prípadovej štúdie poskytuje benchmark analýza, analyzovaná na základe 30 kritérií v 11 tematických okruhoch vybraných miest. Kritériá sú založené na odporúčaní Európskej únie, návrhoch, zozbieraných skúsenostiach⁶⁷, dodatočných posúdeniach kultúrnych hlavných miest daného roka⁶⁸, na konkrétnych projektových materiáloch, programoch (vrátane Győr) a sociálno-ekonomických, kultúrnych a komunitných rysoch Győr.

Pri defonovaní referenčných kritérií boli k jednotlivým bodom pridelené dva body: všeobecné hodnotenie výkonnosti a hodnotenie významu mesta Győr. Pod výkonom mesta máme na mysli to, že z vybraného testovacieho hľadiska, na stupnici od 1 do 3, dané mesto do akej miery spĺňalo všeobecné požiadavky tohto aspektu; čím vyššie skóre, tým viac sa zhoduje s očakávaniami. Pod hodnotami uvedenými v stĺpci "relevantnosť Győr" máme na mysli to, že aktivity vyslovene pre Győr a programy mesta Győr v akom rozsahu sú využiteľné. Na stupnici od 1 do 3 sa objaví poradie: z daného hľadiska najvhodnejšia prax pre Győr sú 3 body, zatiaľ čo hľadisko tvoriace najmenej prijateľnú prax dostalo 1 bod.

Na základe toho budeme podrobnejšie analyzovať aspekty úspešných projektov, kde (A) mesto podalo vynikajúci výkon a je obzvlášť relevantné pre mesto a Győr, mesto podalo dobrý výkon (B) a je obzvlášť relevantné pre mesto a Győr, respektíve vybrané mesto podalo

⁶⁷ European Capitals of Culture: Success Strategies and Long-Term Effects: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET\(2013\)513985_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET(2013)513985_EN.pdf); European Capitals of Culture: the road to success From 1985 to 2010: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/capitals-culture-25-years_en.pdf; European capitals of culture: 30 years. <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/658e3186-7d3e-11e5-b8b7-01aa75ed71a1>

⁶⁸ Ex-Post Evaluation of 2009 European Capitals of Culture: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/european-capitals-culture-evaluation-2010_en.pdf; Ex-post Evaluation of the 2013 European Capitals of Culture: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/european-capitals-culture-evaluation-2014_en.pdf; Ex-post Evaluation of the 2015 European Capitals of Culture: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/eccoc-2015-evaluation_en.pdf; Ex-post Evaluation of the 2010 European Capitals of Culture: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/files/capitals-culture-2010-report_en.pdf

vynikajúci výkon ale pre mesto a Győr je len mierne relevantné, (C) mesto podalo dobrý výkon a je relevantné pre mesto a Győr. Tie aspekty, v ktorých síce víťazné mesto podalo vynikajúci alebo dobrý výkon, ale ktoré nie sú relevantné pre Győr, alebo hoci by boli nejako relevantné pre Győr, ale mesto nepodalo dobrý výkon, budú ignorované. Načrtnutý systém aspektov je zhrnutý v troch tabuľkách, ktoré sú uvedené na konci dokumentu.

8.2 A. Skúsenosti mimoriadne vyzdvihnutých príkladov

Analýza benchmarkov v prípade Linz a Plzne odhalila 10-10 aspektov, ktoré sú pre Győr obzvlášť relevantné a tieto mestá podali mimoriadne dobrý výkon počas projektovej súťaže a počas realizácie projektu, kým v prípade Košíc sme identifikoval 5 takých aspektov. Z týchto stoja za vyzdvihnutie štyri dôležité príklady, sú to **rozvoj hospodárstva, zapojenie zdrojov, rozvoj komunity a image** – pre mesto Győr sa týkajú obzvlášť dôležitých tematických okruhov.

Prvá skúsenosť - ktorá z hľadiska realizovateľnosti a projektovej súťaže snáď je najdôležitejšia - skúsenosť z mesta Linz smeruje na mimoriadne úspešné zapojenie súkromnej sféry a súkromných investorov. Mestu Linz nielen že sa podarilo pritiahnúť z neštátnych zdrojov toľko finančných prostriedkov, koľko vytýčilo za cieľ (7 mil. eur), ale túto plánovanú sumu sa podarilo aj prekročiť o 1,7 mil. eur. Polovica tejto sumy pochádzala od súkromných investorov. Na základe štúdie dopadov, zverejnenej Európskou Komisiou, úspešnosť zapojenia zdrojov v Linzi sa zakladalo na troch pilieroch. Predovšetkým vyhľadali a vybrali také firmy, ktoré nie len finančne boli schopné podporovať projekt a dali záväzok na realizáciu, ale pri ktorých aj ich image a posúdenie boli schopné reprezentovať pridanú hodnotu. V druhom rade, sponzorov vo veľa prípadoch priradili ku konkrétnym projektom, činnostiam; napríklad jedna medzinárodná oceľarska firma so sídlom v Linzi sponzorovala výstavu Ars Electronica „80+1”. Pozitívnym výsledkom tohoto priblíženia nebolo len to, že priťahovalo viac sponzorov, ale aj to, že pre sponzorov zabezpečilo väčšiu propagačnú plochu a zároveň aj pocit zodpovednosti. Ďalej určili rôzne kategórie podporovania, ktoré umožnili, aby aj rôzne veľké firmy si mohli prispieť k úspešnosti seriálu udalostí. V Linzi v roku 2009 určili nasledujúce štyri kategórie: (1) Linz09 Top Club: 1.5mil. eur, (2) Linz09 Premium Club: medzi 100tis a 500tis eur, (3) Linz09 Club: medzi 50tis a 100tis eur ďalej (3) Linz09 Member do 50tis eur. Adaptovanie verzie tohto systému by stálo za uváženie počas procesu predloženia projektu v Győr, najmä vzhľadom na to, že Győr je sídlom viacerých takýchto firiem, ktoré majú pozitívny dopad na obraz mesta, a ktoré sú stále aktívnymi účastníkmi a majú záujem na zosúladení obchodného života mesta.

Druhá skúsenosť v Linzi, ktorá je hodná na ďalšie uvažovanie a je v súlade s predbežným projektom v Győr, je, že ako mimoriadne dôležitá priorita sa spomína nárast turistiky, resp. zlepšenie posúdenia mesta doma i v zahraničí. V plánovacej etape vytýčilo mesto Linz za cieľ nárast počtu návštevníkov, predovšetkým z Nemecka, Česka a Švajčiarska. Za týmto účelom bola zostavená zvláštna - s dôrazom na európskosť - séria programov, na viacročné obdobie po podaní a pred realizáciou projektu, v rámci toho organizovali hudobné plavby, pri využívaní Dunaja ako geografického - kultúrneho spojovacieho prvku od Severného mora po Čierne more. Nakoľko centrálnym pojmom projektu mesta Győr je prúdenie, s podobnou iniciatívou by mohlo zvýšiť nielen populárnosť EHMK a mohla by pritiahnúť viac návštevníkov do mesta, ale môže to podporovať aj prepozicionie mesta tým, že mesto a jeho okolie sa umiestní na mentálnu mapu európskych občanov, využívaním skutočnosti, že mesto leží pri Dunaji.

Tretie odporúčanie, ktoré stojí za prevzatie z úspešných skúseností Linzu vychádza z myšlienky, že pokiaľ jedným z cieľov je rozvinutie turizmu, tak nestačí usporiadať iba niekoľko veľkolepých akcií, veď tie pochopiteľne vykryjú iba zlomok celého roka. Naopak, ak sa organizátori zaviažu k tomu, že cez 365 dní stále bude k dispozícii príťažlivá ponuka, tak sa dá lepšie obslúžiť, pritiahnúť aj potencionálne obecnstvo s obmedzeným voľným časom.

Štvrté odporúčanie pochádza z ponuky Plzeň, veď aj táto ponuka má niekoľko prvkov, ktoré pri adaptovanej aplikácii môžu poslúžiť projektu a úspešnej realizácii projektu. Plzenská koncepcia - v súlade s koncepciou Győr - kladie väčší dôraz, ako je obvyklé, na rôzne spôsoby rozvoja komunity, ako aj na sociálnu účasť a väčšie zapojenie miestnych obyvateľov. Tento cieľ sa podarilo organizátorom v Plzni uskutočniť dvomi veľmi vydarenými projektmi, pritom tak, že boli spojené aj s ďalšími dôležitými aspektmi.

V jednej verzii, vytvorením nových komunitných priestorov /do revitalizácie existujúcich veľmi úspešne zapojili miestnych obyvateľov/, táto cesta je schodná aj pre Győr. V rámci projektu „Adoptuj mesto“ (Foster the City) nabádali občany Plzne na to, aby upravili menšie verejné priestory na komunitné priestory, kde ľudia „radi sa stretávajú, hrajú a mívajú čas“. Iniciatíva v skutočnosti sa realizovala spôsobom, že po celom meste miestny obyvatelia identifikovali celý rad verejných priestranstiev (napr. zanedbané časti parkov, verejné záhrady, plochy pred obytnými blokmi, pobrežia, atď.), ktoré vyžadovali opravu, potom z týchto jedna komisia - pozostávajúca tiež z miestnych obyvateľov - vybrala tých 9 projektov, ktorých realizáciu podporili v hodnote 75 000 eur. Všetky realizované projekty boli uvedené na oslave, navrhovanej a organizovanej miestnymi obyvateľmi, čo mohla byť jedna prechádzka obvodom, rodinný deň alebo hocijaká iná činnosť. Adaptácia tejto iniciatívy pre podmienky mesta Győr by pravdepodobne vo veľkom prispela k úspešnosti projektu, veď dôležitým prvkom projektu je rozvoj komunity.

Druhý spôsob rozvoja komunity v Plzni spojili s posilnením miestnej identity, čo môže byť nasledovania hodný príklad aj pre Győr. Projekt s názvom „Plzeň, rodinné fotoalbum: Raj medzi štyrmi riekami“ (Plzeň Family Photo Album: A Paradise Among Four Rivers) napríklad zblížil rôzne generácie mesta s tým, že z rodinných fotiek zaslaných miestnymi obyvateľmi sa organizovala výstava, výstavu z 200 kusov zväčšených fotiek videlo viac ako 5000 miestnych obyvateľov. Výstava bola doplnená aj iniciatívou miestnej umeleckej skupiny, jej členovia zo starších obyvateľov pripravili portréty, ku ktorým pripájali aj krátke úryvky z ich životných príbehov. Realizácia podobného návrhu môže byť zaujímavá aj pre Győr, v priebehu akcie miestni obyvatelia boli nielen pasívnymi prijímateľmi, ale aj aktívnymi tvorcami, organizátormi, navyše tematika spojená s vodnými tokmi v meste je úplne relevantná.

8.3 B. Správna prax

Benchmark analýza, ktorá je základom tohto balíka odporúčaní, určila 5 aspektov, v ktorých mesto Linz podalo dobrý výkon a pre Győr sú obzvlášť relevantné, prípadne vybrané vzorové mesto podalo obzvlášť dobrý výkon, ale pre územie Győr je to len málo relevantné (v Plzni existuje sedem takýchto aspektov, zatiaľ čo v prípade Košíc sa podarilo dva identifikovať). Z týchto aspektov je treba vyzdvihnúť tri dôležité prvky z oblasti tvorby koncepcie ako aj medzinárodnej spolupráce.

Po prvé, stojí za zmienku, že dávno predtým, než by mesto Linz vyhralo titul Európske hlavné mesto kultúry, sa tu prejavila silná občianska angažovanosť v oblasti kultúry (napríklad v rámci podujatia Európskeho mesiaca kultúry v roku 1998). V roku 2000 bolo prvým mestom v Rakúsku, ktoré vypracovalo Plán kultúrneho rozvoja, v ktorom sa zameralo na rozvoj kultúrnej infraštruktúry mesta. Rozhodnutie mesta Linz o účasti v projekte Európske hlavné mesto kultúry prišlo z podnetu samosprávy mesta. Z nasledujúcich krokov aj Győr môže čerpať inšpiráciu. Mesto Linz kladlo veľký dôraz na vybudovanie rôznych partnerských vzťahov, ďalej na to, aby vytvorilo takú víziu, za ktorú s úplným odhodlaním nastúpia všetky úrovne riadenia a všetky účastníci kultúrneho života mesta. Mesto Linz vynakladalo veľké úsilie na to, aby preberalo poučenie z úspešného projektu mesta Graz z roku 2003.

na základe toho môže byť aj pre Győr osožné zmapovať skúsenosti (hoci negatívne) z roku 2010 v prípade mesta Pécs, ako aj ich implementáciu (alebo vynechanie) v procese podania projektu a realizácie. Pri preštudovaní štúdie dopadov Európskej Komisie, pre Győr by sme upriamili pozornosť na dve dôležité ponaučenia. Po prvé, je nevyhnutné vytvoriť zladenú, koordinovanú stratégiu financovania a riadenia. V prípade mesta Pécs spôsobilo vážne problémy v harmonograme, že aj ústredná vláda, aj vedenie mesta si vyžadovali aktívnu účasť v procesoch rozhodovania, z tohto dôvodu procesy sa stali pomalými a neprehľadnými. Na

základe týchto skúseností by sme neodporúčali pre Győr nasledovať tento príklad z Pécs, je účelnejšie, ak, ale koordinuje celoštátne a miestne zdroje, respektíve realizáciu celého programu nekoordinujú rozdielne organizácie, ale výkonná inštitúcia.

Druhé odporúčanie sa vzťahuje tiež na úsek riadenia a časového plánovania. Skúsenosti z Pécs ukazujú, že je výhodné - podobne ako pri organizáciach, ktoré spravujú financovanie - ak aj odborný a kultúrny dozor nad programom preberá zodpovedný umelecký riaditeľ. Pokiaľ Győr, podobne, ako to bolo v meste Pécs, nevyberie túto cestu, a rozdelí funkcie umeleckého riaditeľa a výkonného riaditeľa, tak medzi kompetenciami týchto ľudí je potrebné vytvoriť ostrú hranicu, tým predísť duplicitne vykonávaným činnostiam, prípadne možnému omeškaniu úloh, ktoré nikomu nepatria. Pre Győr by bolo vhodné čím skôr zadefinovať tieto rozhodnutia, aby nedchádzalo k tomu - podobne ako v meste Pécs - že pri vytvorení miestnych kultúrnych partnerstiev resp. pri realizácii nápadov projektu sa dostanú do časovej tiesne. Podobne ako v Pécsi, ani v prípade Plzni sa neuskutočnilo zjednotenie národných, krajských a miestnych úrovní vládnych inštitúcií, čo v Linzi a Košiciach bolo plne realizované, to malo negatívne dôsledky, uvedené aj v štúdiu dopadov vypracovanej Európskou komisiou, musíme zdôrazniť že k úspešnému projektu aj Győr musí mať snahu, aby vytvoril čím užšiu a harmonickú profesijnú spoluprácu s riadiacimi, vládnyimi úradmi rôznych úrovní. Najúčinnjším príkladom toho je - ako to vyplýva z príkladu Košíc -, ak sa dá dosiahnuť, aby všetci zainteresovaní účastníci pochopili výhody úspešného projektu mesta Győr.

Ďalšou zaujímavou praxou, ktorú odporúčame na zváženie, je vytvorenie medzinárodného, skúseného umeleckého manažmentu. V Linzi už vo veľmi skorej fáze prípravy projektu padlo rozhodnutie, že zamestnajú umeleckého riaditeľa, ktorý bude mať plnú umeleckú kompetenciu a neobmedzené právo rozhodovania nad prostriedkami, má značné medzinárodné skúsenosti pritom je „nezaujaty-cudzí“ v Linzi a Hornom Rakúsku. Dôvodom bolo, že kompetentní si mysleli, že „nezaujaty-cudzí“ človek prinesie novú perspektívu do Linzu tým, že v danom prípade veci bude vidieť inak, položí aj ťažké otázky a nie je zapojený do miestnych záujmových skupín. Toto priblíženie stojí za uváženie aj pre Győr, obzvlášť preto, lebo v projekte sa kladie vyšší dôraz na cezhraničnú spoluprácu, európske rozmýšľanie, preto vedúci, pochádzajúci z „tretej“ krajiny s dobrou šancou pri menšom počte konfliktov a dokázal by riešiť prípadne vzniknuté problémové situácie nestranne. Dal by sa prebrať aj príklad Linzu, kde ustanovili zvláštneho výkonného riaditeľa pre správu vecí riadenia a financovania, aby umelecký riaditeľ mal viac voľných kapacít na zostavenie kultúrneho programu, ale tento model funguje iba vtedy, ak kompetencie práv a úloh sú dostatočne oddelené od seba.

Toto odporúčanie potvrdzuje aj analýza projektu a štúdie dopadov v Plzni, ktorá ukázala, že ťažké problémy, ktoré vzniknú v počiatočnej fáze sa dajú riešiť tým, že zamestnajú

medzinárodných poradcov, ktorí sú schopní lepšie vyhovieť očakávaniam, aby kultúrny program bol vytvorený viac „európsky“. Programový riaditeľ, ktorý mal viac skúseností z Prahy, pravdepodobne preto vedel dosiahnuť väčší úspech, ako jeho plzenský predchodcovia, lebo mal viac medzinárodných kontaktov, čím vedel prispieť do vytvorenia programu. Z toho vyplýva, že na základe príkladov Plzne a Linzu možno uvažovať aj v Győr o vymenovaní medzinárodne uznávaného kultúrneho riaditeľa.

V košickom projekte a v dodatočnej analýze sme ďalej našli aj prvok, ktorý pre Győr môže byť mimoriadne zaujímavý a užitočný. Vytvorením cezhraničnej kultúrnej spolupráce sa snažili zlepšiť imidž a posilniť miestnu identitu, mimoriadne úspešným príkladom tohto úsilia je séria programov oslavujúcich dielo Sándora Máraiho, vytvorená v spolupráci s Maďarskom, na podporu kultúrneho cestovného ruchu. Výsledky programu, spomínaného v projekte Győr s názvom „Kto býva v meste?“, končiaceho v roku 2021, by sa dali výborne zapojiť do podobnej iniciatívy.

8.4 C. Uváženia hodné poučenia

Hoci odporúčania zastúpené v tejto skupine dostali najmenej bodov - lebo príklad z Linz aj relevancia z Győr boli zhodnotené len na stredný stupeň - vyzdvihneme tri ponuky hodné na uváženie.

Na spoluprácu vo vnútri mestského regiónu, čo je dôležité aj pre Győr, v Linzi vypracovali vyslovene dobre fungujúci model. V rámci iniciatívy „Kulturhauptstadtteil des Monats“ (Kultúrna oblasť mesiaca) na každý mesiac roku vyznačili iný mestský obvod za kultúrne hlavné mesto, v snahe zvýšiť aj tým účinnosť spolupráce a priestorovú rozpínavosť celého projektu. Vybraných 12 mestských častí z ústredného rozpočtu podporili sumou 10-15 tisíc eur a požiadali ich na zostavenie pestrého kultúrneho programu. V prípade mesta Győr by sa dal nápad zmeniť tak, že projekt by neprebíhal vo vnútri mesta, ale systém by bol rozšírený na miesta ležiace na oboch stranách hranice.

Ďalším prostriedkom, ktorý sa ukázal ako úspešný bolo zapojenie a používanie prostriedkov od vlády. Kľúčom k úspechu bolo, že nielen všetky príslušné orgány boli otvorené a rovnako odhodlané mobilizovať zdroje, ale sa aj zaviazali poskytnúť tieto prostriedky priamo výkonným agentúram. To umožnilo vyváženú prácu agentúr a svoje zdroje, ktoré mali k dispozícii na zbieranie príspevkov mohli použiť na mobilizáciu súkromných podnikateľov.

Posledné odporúčanie je relevantné z hľadiska vzniku nových organizácií, zoskupení. Podľa štúdia dopadov zverejneného Európskou Komisiou jedným prvkom úspešného projektu a realizácie projektu bol, že v prípade projektu Linz vytýčili vytvorenie samostatnej organizácie,

ktorú poverili projektovaním a realizáciou kultúrneho programu. Firma s názvom Linz09 Kulturhauptstadt Europas GmbH, ktorá vznikla podľa vzoru Graz, v plnej miere je vo vlastníctve mesta Linz. Vytvorenie podobnej konštrukcie by stálo za uváženie aj pre mesto Győr, ale možno vyberať aj spomedzi už existujúcich organizácií - dôraz sa kladie na jasné vyznačenie zodpovedností.

8.5 Zhrnutie

Vyššie sme pozbierali tie dôležité a rôznorodé skúsenosti a ponaučenia z projektov a štúdií dopadov z miest Linz, Plzeň a Košice (v menšom rozsahu Pécs), ktoré pri adaptovaní pre mesto Győr môžu byť nápomocné pre víťazný projekt Európskeho hlavného mesta kultúry, resp. úspešný priebeh uchádzania o projekt. Celkovo možno konštatovať, že existuje niekoľko ústredných bodov, ktoré by mal Győr zohľadniť. Najdôležitejšie z nich vychádzajú z oblastí zapojenia zdrojov, rozvoja komunity a riadenia.

Prvá a najdôležitejšia skúsenosť so zapojením zdrojov pochádza z Linzu a zameriava sa na veľmi úspešnú účasť súkromnej sféry a súkromných investorov. V Linz to dosiahli tak, že (1) vyhľadali firmy, ktoré okrem materiálnych prostriedkov aj vlastnou prestížou boli schopné podporovať iniciatívu, (2) sponzori boli pridelení ku konkrétnym projektom a činnostiam, (3) vytvorili rôzne kategórie podpory, ktoré umožnili, aby aj rôzne veľké firmy mohli prispieť k úspešnej realizácii seriálu udalostí.

Druhý nápad hodný na prevzatie je využívanie Dunaja, ako kultúrne-geografického spojovacieho prvku. Projekt v Linzi tiež bol propagovaný organizovaním hudobných plavieb spájajúcich Severné more a Čierne more. Jedna podobná iniciatíva by sa dala vhodne začleniť do tematiky prúdenia mesta Győr. Zároveň musíme zdôrazniť, že nie je nevyhnutne dobrá stratégia navinúť celý projekt na seriál niekoľkých veľkolepých udalostí, veď oveľa viac návštevníkov sa dá prilákať do mesta, ak na každý deň v roku dokážeme ponúknuť nejaký zaujímavý a na vysokej úrovni realizovaný kultúrny program.

V oblasti rozvoja komunity v projekte Plzne môžeme nájsť vyslovene dobré, nasledovania hodné príklady. V rámci iniciatív „Adoptuj mesto“ alebo „Plzeň, rodinný fotoalbum: Raj medzi štyrmi riekami“ miestny obyvatelia z pasívnych prijímateľov sa stali aktívnymi tvorcami kultúrnych udalostí, aj týmto posilnili spoločenskú účasť a nielen mieru zapojenia miestnych obyvateľov, ale aj kvalitu. Podobná iniciatíva by sa dala vhodne začleniť do tematiky prúdenia Győr.

V oblasti manažmentu-riadenia z príkladov všetkých miest sa dá extrahovať jednu veľmi dôležitá skúsenosť, čo by mesto Győr v každom prípade malo zväžiť, aby sa vypracoval projekt,

za ktorý sa s plným odhodlaním vedia angažovať všetky úrovne riadenia, vláda a všetci účastníci kultúrneho života mesta, v takej situácii s väčšou šancou sa dajú obísť problémy realizácie a časové omeškania vyplývajúce z pomalých procesov rozhodovania a z konfliktov.

11. Tabuľka: Výkon mesta Linz vo svetle relevancie Győr

Kategória	Tematický okruh	Hľadisko	Výkon Linz	Relevancia Győr
A	Hospodársky rozvoj	Nárast turistického ruchu a príjmov z programu	3	3
A	Rozvoj mesta	Zapojenie nábreží, pobreží zelene	3	3
A	Rozvoj mesta	Koherencia s cieľmi mestského rozvoja	3	3
A	Rozvoj komunity	Miera zapojenia zahraničných hostí	3	3
A	Zapojenie zdrojov	Zapojenie súkromných investorov, súkr. sféry	3	3
A	Manažment	Dodržanie harmonogramu	3	3
A	Manažment	Umelecký manažment	3	3
A	Udržateľnosť	Ekologická udržateľnosť	3	3
A	Image, percepcia	Zmena obrazu vytvoreného z mesta, posilnenie kultúrneho charakteru	3	3
A	Manažment	Vypracovanie, pripravenosť projektu	3	3
B	Medzinárodná spolupráca	Prijatie nových medzinárodných kontaktov	2	3
B	Rozvoj infraštruktúry	Vytvorenie novej kvalitnej kultúrnej infraštruktúry	2	3
B	Vytvorenie koncepcie	Koncepcná vypracovanosť, kvalita projektu	3	2
B	Hospodársky rozvoj	Budovanie brandu a marketingové činnosti	3	2
B	Rozvoj komunity	Spoločenská účasť, miera zapojenia miestnych	3	2
C	Hospodársky rozvoj	Podpora kultúrnych a kreatívnych podnikateľských činností	2	2
C	Rozvoj mesta	Vytvorenie komunitných priestorov, revitalizácia	2	2
C	Rozvoj mesta	Recyklácia hnedých polí	2	2
C	Rozvoj komunity	Miera vzniku nových organizácií, zoskupení	2	2
C	Rozvoj komunity	Zakorenenie nových udalostí pre rozvoj komunity	2	2
C	Regionálna spolupráca	Domáce, vnútromestské kultúrne-umelecké projekty	2	2
C	Manažment	Finančný-hospodársky manažment, náklady-zisk	2	2
C	Udržateľnosť	Udržateľnosť vytvorených budov	2	2
C	Udržateľnosť	Udržateľnosť podporovaných udalostí	2	2
C	Image, percepcia	Posilnenie miestnej identity	2	2
C	Zapojenie zdrojov	Zapojenie vládnych zdrojov	2	2
X	Rozvoj mesta	Renovácia historických budov a historického prostredia	1	2
X	Medzinárodná spolupráca	Cezhraničné projekty so zahraničnými partnermi	3	1
X	Rozvoj infraštruktúry	Obnova existujúcich kultúrnych kapacít	1	1
X	Rozvoj mesta	Realizácia viacúrovňového vývoja	1	1

12. Tabuľka: Výkon mesta Plzeň vo svetle relevancie Győr

Kategória	Tematický okruh	Hľadisko	Výkon Plzne	Relevancia Győr
A	Rozvoj komunity	Spoločenská účasť, miera zapojenia miestnych	3	3
A	Hospodársky rozvoj	Podpora kultúrnych a kreatívnych podnikateľských činností	3	3
A	Rozvoj mesta	Vytvorenie komunitných priestorov, revitalizácia	3	3
A	Rozvoj mesta	Recyklácia hnedých polí	3	3
A	Rozvoj komunity	Miera vzniku nových organizácií, zoskupení	3	3
A	Rozvoj komunity	Zakorenenie nových udalostí pre rozvoj komunity	3	3
A	Regionálna spolupráca	Domáce, vnútromestské kultúrne-umelecké projekty	3	3
A	Manažment	Finančný-hospodársky manažment, náklady-zisk	3	3
A	Udržateľnosť	Udržateľnosť vytvorených budov	3	3
A	Image, percepcia	Posilnenie miestnej identity	3	3
B	Vytvorenie koncepcie	Koncepčná vypracovanosť, kvalita projektu	2	3
B	Hospodársky rozvoj	Budovanie brandu a marketingové činnosti	2	3
B	Udržateľnosť	Udržateľnosť podporovaných udalostí	2	3
B	Manažment	Umelecký manažment	3	2
B	Image, percepcia	Zmena obrazu vytvoreného z mesta, posilnenie kultúrneho charakteru	3	2
B	Medzinárodná spolupráca	Prijatie nových medzinárodných kontaktov	3	2
B	Medzinárodná spolupráca	Cezhraničné projekty so zahraničnými partnermi	3	2
C	Hospodársky rozvoj	Nárast turistického ruchu a príjmov z programu	2	2
C	Rozvoj mesta	Zapojenie nábreží, pobreží zelene	2	2
C	Rozvoj mesta	Koherencia s cieľmi mestského rozvoja	2	2
C	Zapojenie zdrojov	Zapojenie súkromných investorov, súkr. sféry	2	2
C	Manažment	Dodržanie harmonogramu	2	2
C	Udržateľnosť	Ekologická udržateľnosť	2	2
C	Rozvoj infraštruktúry	Obnova existujúcich kultúrnych kapacít	2	2
C	Rozvoj mesta	Realizácia viacúrovňového vývoja	2	2
X	Rozvoj komunity	Miera zapojenia zahraničných hostí	1	2
X	Manažment	Vypracovanie, pripravenosť projektu	2	1
X	Rozvoj infraštruktúry	Vytvorenie novej kvalitnej kultúrnej infraštruktúry	1	1
X	Zapojenie zdrojov	Zapojenie vládnych zdrojov	1	1
X	Rozvoj mesta	Renovácia historických budov a historického prostredia	1	1

13. Tabuľka: Výkon mesta Košice vo svetle relevancie Győr

Kategória	Tematický okruh	Hľadisko	Výkon Košíc	Relevancia Győr
A	Rozvoj komunity	Miera zapojenia zahraničných hostí	3	3
A	Manažment	Vypracovanie, pripravenosť projektu	3	3
A	Rozvoj infraštruktúry	Vytvorenie novej kvalitnej kultúrnej infraštruktúry	3	3
A	Zapojenie zdrojov	Zapojenie vládnych zdrojov	3	3
A	Rozvoj mesta	Renovácia historických budov a historického prostredia	3	3
B	Image, percepcia	Posilnenie miestnej identity	2	2
B	Hospodársky rozvoj	Budovanie brandu a marketingové činnosti	2	2
X	Rozvoj komunity	Miera vzniku nových organizácií, zoskupení	1	1
X	Rozvoj komunity	Zakorenenie nových udalostí pre rozvoj komunity	1	1
X	Regionálna spolupráca	Domáce, vnútromestské kultúrne-umelecké projekty	1	1
X	Manažment	Finančný-hospodársky manažment, náklady-zisk	1	1
X	Manažment	Umelecký manažment	1	1
X	Medzinárodná spolupráca	Cezhraničné projekty so zahraničnými partnermi	1	1
X	Rozvoj mesta	Zapojenie nábreží, pobreží zelene	1	1
X	Zapojenie zdrojov	Zapojenie súkromných investorov, súkr. sféry	1	1
X	Manažment	Dodržanie harmonogramu	1	1
X	Udržateľnosť	Ekologická udržateľnosť	1	1
X	Rozvoj infraštruktúry	Obnova existujúcich kultúrnych kapacít	1	1
X	Rozvoj mesta	Realizácia viacúrovňového vývoja	1	1
X	Rozvoj komunity	Spoločenská účasť, miera zapojenia miestnych	2	1
X	Hospodársky rozvoj	Podpora kultúrnych a kreatívnych podnikateľských činností	2	1
X	Rozvoj mesta	Vytvorenie komunitných priestorov, revitalizácia	2	1
X	Rozvoj mesta	Recyklácia hnedých polí	2	1
X	Udržateľnosť	Udržateľnosť vytvorených budov	2	1
X	Vytvorenie koncepcie	Koncepčná vypracovanosť, kvalita projektu	2	1
X	Udržateľnosť	Udržateľnosť podporovaných udalostí	2	1
X	Image, percepcia	Zmena obrazu vytvoreného z mesta, posilnenie kultúrneho charakteru	2	1
X	Medzinárodná spolupráca	Prijatie nových medzinárodných kontaktov	2	1
X	Hospodársky rozvoj	Nárast turistického ruchu a príjmov z programu	2	1
X	Rozvoj mesta	Koherencia s cieľmi mestského rozvoja	2	1

